

Toponymische verschijnselen op kaart gebracht

door JAN LINDEMANS.

De cartografische methode, bij de studie van de plaatsnamen, is voorzeker niet nieuw. Van den aanvang af van het wetenschappelijk onderzoek van het plaatsnamenmateriaal, werd deze methode aangewend, vooral om expansiegebieden af te lijnen van ethnografischen en cultureelen aard o. m. bij de „Siedlungsgeschichte”. Zoo steunt het bekende werk van KURTH over het ontstaan van de taalgrens in België en Noord-Frankrijk, in ruime mate op gelocaliseerde toponymische verschijnselen en, na hem (1), hebben al degenen die zich met het probleem der Frankische landname en de geschiedkundige vestiging van de taalgrens hebben bezig gehouden, hun aandacht gewijd aan bepaalde reeksen van plaatsnamen en deze op kaarten gebracht. Deze kaarten munten niet altijd uit door nauwkeurigheid, noch volledigheid, noch zelfs door eenvoudige objectiviteit. Vaak werden ze samengesteld om een vooraf bepaalde theorie eenzijdig te belichten. Het plaatsnamenmateriaal waarover we thans reeds beschikken is trouwens nog zeer onvolledig en soms van twijfelachtig

(1) Ook vóór hem, te onzent, b. v. L. VANDERKINDERE, *Sur l'établissement des Francs en Belgique, spécialement d'après la toponomastique* (met toponymische kaart), in Bulletin de la Soc. d'Anthropologie de Belgique, III (1885), 39.

alloom; het moet met groote omzichtigheid en waakzamen critischen zin benuttigd worden.

De plaatsnamengeografie werd veel minder aangewend voor zuiver taalkundige doeleinden (b. v. dialectografie, semantiek). De toponymische wetenschap zelf maakte er weinig gebruik van. Nochtans zou deze methode, zooals zij het bewezen heeft op zoo menig ander gebied, ons heel wat kunnen leeren over de wetten die het leven van de plaatsnamen beheerschen, — over hun ontstaan in verband met de topografische, economische en cultureele werkelijkheden, — over hunne expansie in een bepaald gebied en wat er aanleiding toe gaf, — over de beteekenisverschuivingen die intreden en de verklaring van die semantische afwijkingen, — over de verplaatsing van toponiemen soms ver buiten de streek waar ze ontstonden, — over het verdwijnen van sommige namen, — kortom over allerlei wetenswaardigheden die ons moeten toelaten de geschiedenis van een bepaald woord, in de levende taal, op te sporen en die moeilijk op bevredigende wijze kunnen verklaard worden wanneer we maar één, of enkele namen van een bepaalde reeks beschouwen. En dit geldt soms voor zeer eenvoudige en algemeen verspreide benamingen. Wij vermoeden de problemen niet omdat we geen algemeen blik op het verschijnsel kunnen verkrijgen. Daar was eerst het geduldig pluizerswerk van enkele toponymisten noodig, die het plaatsnamenmateriaal van een geheele streek tot onderwerp van hun onderzoek namen, om tot de ontdekking te komen dat de toponymie van de éene gemeente een treffende gelijkenis biedt met deze van andere plaatsen van dezelfde streek; — dat de oplossing gemakkelijk valt wanneer men de analogie heeft kunnen ontdekken tusschen reeksen afzonderlijke gevallen getoetst aan de topografische feiten. Zoo treden we meer en meer buiten de methode, die nochtans door vele voor-

aanstaande taalkundigen gehuldigd wordt, waarbij uitgegaan wordt van een germaansch, latijnsch of keltisch woord, om er de „mogelijke” beteekenis van een afzonderlijk beschouwd toponiem uit te deduceeren. Veeleer trachten we nu de concrete feiten zoo talrijk als mogelijk te verzamelen en met elkaar te vergelijken om, van daar uit, op te klimmen naar de gemeenschappelijke omstandigheden die aan den oorsprong liggen van de benaming. De etymologische verklaringen komen pas daarna.

In onze plaatsnamen komen een aantal zeer gewone bestanddeelen voor, waarvan de toponymische beteekenis in verband met het historisch verschijnsel dat ze ons kunnen openbaren, niet klaar vast staat, alhoewel de etymologische zin er van ongetwijfeld wel bekend is. En dan bedoelen we hier niet woorden als *beemd*, *driesch*, *laar*, *loo*, en dergelijke, waarover men het nog niet eens is wat betreft de etymologie, maar wel zulke elementaire benamingen als *akker*, *kouter*, *veld*, *heem*, *zele*, *hove*, enz., waarover vrijwel geen twijfel meer schijnt te bestaan. Een typisch voorbeeld hiervan is het *wilder-weiler-villers*-probleem : men weet wel dat die vormen af te leiden zijn van *villare*, maar er wordt nog steeds geredetwist over de toponymische beteekenis van dit appellatief en de historische, cultureele en ethnografische zijde van het probleem dat het ontstaan en de verspreiding er van opwerpt.

Wij zijn er dan toe gekomen enkele toponymische bestanddeelen aan een nieuw onderzoek te onderwerpen : hun voorkomen in gevestigde plaatsnamen en hun huidige beteekenis op den volksmond. Dank zij de medewerking van de Z. N. Dialectcentrale van de Universiteit Leuven — waarvoor wij hier Prof. L. Grootaers onzen besten

dank betuigen — hebben wij een eerste vragenlijst aan de gewone correspondenten van de Centrale kunnen voorleggen. Wij mochten aldus ongeveer 300 antwoorden ontvangen, uit 250 verschillende plaatsen, regelmatig verspreid over het geheele gebied.

Deze eerste lijst ging over de woorden die thans nog in gebruik waren om bebouwd en onbebouwd land, weiland en akkerafsluitingen aan te duiden. Daarbij hebben we niet gearzeld de woorden te suggereeren die in de plaatsnamen voorkomen, met verzoek er den huidigen zin van te bepalen wanneer ze nog voortleven in de volkstaal. Wij brachten dan deze gegevens op een kaart die ons den huidigen stand van het woordgebruik moet voor oogen stellen.

Het tweede en zeker het moeizaamste gedeelte van onze taak bestond in het samenstellen van kaarten waarop dan de *plaatsnamen* aangeduid werden waarin diezelfde bestanddeelen voorkomen. De toponiemen leveren ons immers het overvloedig gelocaliseerd en gedateerd materiaal, dat men zoo vaak moet missen wanneer men de geschiedenis van een woord wil opmaken. Bij dit werk hebben we de volgende bronnen benuttigd : voor Westvlaanderen en het voormalig Dietsch gebied van Noord-Frankrijk, het *Woordenboek* van DE FLOU; — voor Oostvlaanderen waren we aangewezen op de (tamelijk ongelijke) namenlijsten in de *Geschiedenis van de gemeenten der provincie Oostvlaanderen* van DE POTTER en BROECKAERT (1); —

(1) Dit reuzenwerk is echter onvoltooid gebleven : een groot gedeelte van de gemeenten van het arrondissement Oudenaarde geraakte niet gepubliceerd. Daar deze streek van kapitaal belang is voor ons onderzoek, hebben we onzen toevlucht genomen tot de kadasterkaarten van POPP voor de ontbrekende gemeenten. Deze kaarten zijn, in zake toponymische aanduidingen, zeer ongelijk : voor sommige gemeenten zijn zij ongemeen rijk, voor andere weer uiterst karig.

voor Zuid-Brabant benuttigden we het materiaal dat we zelf, sedert jaren, over deze streek verzameld hebben, alsmede de mededeelingen van een aantal medewerkers (1); — voor Zuid-Limburg kwamen de lijsten van ULRIX en PAQUAY (*Zuidlimburgsche plaatsnamen*, Vla. Top. Ver.) vooral in aanmerking; — voor de Antwerpsche Kempen hebben we de *Bijdragen* van GOETSCHALCX en PRIMIS geëxcerpeerd, alsmede de opstellen van H. POTTMEYER. Het spreekt vanzelf dat we, in de mate van het mogelijke, ook de toponymische monografieën van afzonderlijke gemeenten nagezien hebben.

Wij geven er ons wel rekenschap van dat deze documentatie nog zeer onvolledig is. Niettegenstaande het zeer bedrijvig navorschingswerk in deze laatste vijftien jaren, op het gebied der plaatselijke toponymie, geleverd, moeten we vaststellen dat het plaatsnamenmateriaal op verre na nog niet ingeschuurd is. Veel van dit werk moest eilaas! nog onuitgegeven blijven. Onze plaatsnamenkaarten zijn dus onvolledig en onze studie is in zooverre „voorloopig” dat zij zonder twijfel voor vele aanvullingen vatbaar is. Nochtans zijn we er van overtuigd dat deze toevoegingen het algemeen beeld, door onze „voorloopige” kaart geschapen, niet grondig zullen wijzigen, maar alleen preciezer maken voor locale détails, bij diepere uitwerking. Wij meenen dat nu reeds voldoende betrouwbare stof voorhanden is om conclusies te trekken en werkhypothesen te stellen die vruchtbaar kunnen inwerken voor verdere studie.

(1) Wij vernoemen hier gaarne wijlen Frans de Ridder, die ons voor de streek van Tienen en het Hageland uitvoerige inlichtingen bezorgde. Ook de heeren Dr. R. Billiet, Frans Maes, A. van Dyck, Dr. J. van Hove, C. Theys, L. De Weerdts betuigen we onzen besten dank voor hunne bereidwillige medewerking.

I. De *-heem*namen en *-inge*formaties.

Op de eerste kaart hebben we een beeld willen geven van de verspreiding van de *-heem*namen en de toponiemen op *-inge(n)*. Daar *heem* sedert lang, als appellatief, uit onze taal verdwenen is, kunnen we hier alleen de plaatsnamen waarin dit woord voorkomt onder het oog nemen.

De historische beteekenis van het *-heem*verschijnsel werd al meermaals in 't licht gesteld. De namen, waarin *-heem* als suffix voorkomt, wijzen onbetwistbaar op „bewoonde plaatsen”. Bovendien lijken zij wel de oudste laag te zijn van Germaansche namen alhier voor bewoonde plaatsen, ouder naar het ons voorkomt dan de meeste *-sele* en *-hoven*namen. Er dient echter een onderscheid gemaakt te worden : daar zijn *-heem*namen die samengesteld zijn met een patroniem op *-ingen*, en andere waarvan het eerste lid een persoonsnaam of een andere omstandigheidsbepaling inhoudt. Op de kaart werd de eerste soort (*-ingaheem*) met schijfjes aangeduid, de tweede (*-heem*) met kleinere stippels. Daarnaast zijn er namen op *-inge(n)*, patroniemen aangewend als plaatsnamen, zonder verder suffix ; die werden aangeduid met een ringetje.

Als grondkaart hebben we een landbouwkaart van België genomen, omdat het ons opgevallen was, in den loop van ons onderzoek, hoe nauw het verband was tusschen de toponymische verschijnselen en de natuurlijke bruikbaarheid van den bodem (1).

(1) De landbouwkaart is iets anders dan de geologische kaart. Deze geeft de geologische structuur van den ondergrond, de eerste biedt een schematisch overzicht aan van den toestand van de bovenlagen, in verband met de bruikbaarheid voor de teelten. De hier gebruikte kaart is de *Carte administrative des Régions agricoles de la Belgique à l'échelle du 500 000e d'après André Dumont, C. Malaise et Th. Verstraeten* (1884). Voor den aangrenzenden hoek van Frankrijk vermochten we zulke kaart niet te ontdekken.

Het is niet de eerste maal dat lijsten van *-heem* en *-ingennamen* samengesteld werden. Alleen KURTH (1) gaf een lijst voor het geheele hier behandelde taalgebied. H. POTTMEYER (2) en wij zelf (3) publiceerden lijsten respectievelijk voor de provincie Antwerpen en Brabant. F. PETRI (4) geeft alleen de namen ten Zuiden van de oude taalgrens. Het leek ons dus gewenscht, ter staving van onze kaart en ten gerieve van andere navorschers, een nieuwe lijst voor te leggen (zie Bijlage I) die begrijpelijkerwijze veel vollediger is dan deze van KURTH. Wij hebben daarbij alle naamverklaringen van kant gelaten, vermits de meeste namen reeds herhaaldelijk door taalkundigen besproken werden (5).

Wij hebben het voorhanden zijnde namenmateriaal aan een aandachtige critische schifting onderworpen, rekening houdend met de bekende expansie- en migratie-verschijnselen.

Een paar voorbeelden zullen dit ophelderen. Op de militaire kaart vindt men, op het grondgebied der gemeente Aaigem (arr. Aalst) een gehucht *Gootegem*; in de buurt er van, op Haaltert,

(1) G. KURTH, *La frontière linguistique en Belgique et dans le Nord de la France*, 1895/98.

(2) H. POTTMEYER, *De naamsuitgang -hem* (in plaatsnamen van de Prov. Antwerpen), *Bijdragen IX* (1910), 5, 177, 289.

(3) J. LINDEMANS, *De Frankische kolonisatie in Brabant. De oudste bewoonde plaatsen naar hun benaming*, *Eigen Schoon XVII* (1934), 1, 87, 333, 375, *XX* (1937), 85, 197, 366, *XXI* (1938), 285.

(4) F. PETRI, *Germanisches Volkserbe in Wallonien und Nordfrankreich*, 1937.

(5) Wij verwijzen hier vooral naar de etymologische verklaringen van A. DASSONVILLE in *Biekorf*, *XIX* (1908), 125, 161, 233, 251, 313, 321, *XX* (1909), 72, 120, 209; J. MANSION, *Oud-Gentsche Naamkunde*, 1924, en *Voornaamste bestanddeelen*; H. POTTMEYER, op. cit.; A. CARNOY, *Dictionnaire étymologique du nom des communes belges*, 1939/40; A. VAN LOEY, *Hypocoristica in plaatsnamen*, *Hand. Top. Dial.*, *XIII* (1939), 279; J. LINDEMANS, op. cit. — In deze laatste studie zal men ook een poging aantreffen om, voor elken naam, te bepalen welke de historische evolutie was van de plaats waarvoor de naam gold (afzonderlijk hof, parochiaal en gemeentelijk centrum, enz.).

staat een *Geetegem* aangeduid. DE POTTER en BROECKAERT, op. cit., geven voor Aaigem : *Gueteghem*, *Gutteghem* (1679) en (zonder waarschuwing) een foutieve lezing *Gooregem* (1770) ; voor Haaltert : *Geetegem*, wijk ; voor Mere : *Gotegem*, wijk. Ook het « Dictionnaire des Communes belges » van GUYOT vermeldt als „dépendance” van Aaigem en Mere : *Gootegem* ; van Haaltert : *Geetegem*. Oppervlakkig behandelend zou iemand hier (de verkeerde lezing *Gooregem* er bij nemend) vier -gemnamen kunnen op zijn lijst brengen, wanneer er maar één mag in aanmerking komen, nl. het *Gotegem* van Aaigem, waar het hof van dien naam stond. De benaming breidde zich uit over het aangrenzende gedeelte der gemeenten Haaltert en Mere. Dat is „expansie”. — Te Beert (arr. Brussel) is een belangrijk hof geheeten Griemingen, vroeger eigendom van de abdij Beaupré te Grimmingen (arr. Aalst). Dat is „migratie”. Het Griemingen van Beert mag dus niet op de kaart komen.

Voor bedrieglijke doubletten moet men voortdurend op zijn hoede zijn, wanneer men de lijsten van DE FLOU, DE POTTER en BROECKAERT, enz. benuttigt. Voorzeker zullen wel een aantal expansie- of migratiegevallen aan onzen speurzinn ontsnapt zijn. Ook de juiste localisatie van de opgegeven namen liep niet altijd van een leien dakje. Er is hier nog plaats voor ruime locale navorsingen, wanneer het er zal op aankomen de hier bestudeerde toponymische elementen op streekkaarten van kleiner schaal op te teekenen.

Een ander netelig probleem, dat zich in den loop van onze opsporingen stelde, was dit der namen van het type *Heilisseem* : is het eerste lid van de samenstelling een persoonsnaam in den tweeden naamval (zooals men op het eerste gezicht geneigd is aan te nemen), of wel is het een, onder romaanschen invloed gewijzigd patroniem op -*inga*? De vraag kan gesteld worden voor enkele benamingen in Zuid-Brabant, vooral in de omstreken van Tienen, niet ver van de taalgrens ; en wellicht ook voor de namen van het type *Hubersent* in Zuid-Artesië.

Wij moeten deze nieuwe bevinding hier bondig verantwoorden.

Men weet dat het suffix *-heem*, in het geromaniseerd gebied van Zuid-Brabant en elders, een genasaliseerden vorm aannam, die gewoonlijk als *-ain* of *-in* genoteerd wordt. Waar nu de Henegouwsche *-ingaheem*namen den uitgang *-ghien* vertoonen (Enghien, Ceudeghien, Ghislenghien, enz.), verschijnen de Waalsch-Brabantsche met een suffix *-chin* (Bauvechain, Gottechain, Guertechain). Dit is te verklaren door het feit dat, in het oostelijk gedeelte van ons taalgebied, de uitgang *-ingem* verscherpte tot *-inkem* (1). Dit moet, in Brabant, al zeer vroeg geschied zijn, denkelijk reeds in de 9^e eeuw, al hebben we daar geen stellige bewijzen van. Voor Bevekom bezitten we de volgende germaansche vormen : *Bavinkhem* 1168, *Bavincheem* 1254, *Bevekem* 1294 ; — daarnaast romaansche vormen : *Bavenchin* 1018, *Bavenchien* 1155, *Bavechines*, *Bauvechin*, *Bauvechein*, *Bauvecinne* (TARLIER en WAUTERS).

Welnu, dit geromaniseerd suffix *-chin*, *-cin*, *-cinne*, *-cen*, hoe zonderling het ook moge voorkomen, treffen we aan bij eenige Vlaamsche namen. Wij kunnen dit niet anders verklaren dan door een suffixverwisseling, *-hem* vervangen door *-cen*, onder invloed van een romaniseeringsproces dat tijdelijk, over de huidige taalgrens heen, moet plaats gevonden hebben, te zwak was om zich te handhaven, doch sporen naliet in de toponymie.

Laten we even het feitenmateriaal beschouwen. De oudst bekende vormen van Beisem (arr. Leuven) zijn : *Bergecèn* 1117 orig., 1120 (Cartul. Affligem), *Berchsem* 1351, *Berchesen* 1406 (WAUTERS) ; — deze van Berchsem of Bierk, Bierghes (arr. Brussel) : *Berghe-cines* 1248 (Mir. I, 757), *Berchesem* 1356. Beide namen zijn niets anders dan een *Berg-hem* waarin het suffix *-hem* vervangen werd door *-cen* en later opgelost in *-sem*.

Kerksken (arr. Aalst) heette vroeger : *Kerkescen* 1125 (Cart. Affl. ; Ch. St.-Pierre), *Kercine* 1257 (V. Lok. nr. 662), *Kerskiyne* 1351/52 (DE POTTER en BROECK.). De naam is te verklaren als een oorspronkelijk *Kerk-hem* met geromaniseerd suffix.

(1) Zoo heeft men, in de streek Tienen-Zoutleeuw : *Binkom*, *Bullekom*, *Kieskom*, *Kinkom*, *Udekem*, *Webbekom*. De westelijke isoglosse wordt aangeduid door *Betekom*, *Puttekom* (te Haacht), *Humelkom* (Humelgem, te Steenokkerzeel), *Noskom* (Nossegem), *Bevekem* (Bauvechain). In Limburg : *Ellikom* en *Erpekom* ; in Noord-Nederland, *Berlicum*, *Gorcum* en dgl. Ook, in de 11^e-12^e eeuw, treft men zulke namen aan tusschen Lienne en Canche, in Artesië : *Boverinkehem* 1096, *Matrinkehem* 1120, enz.

Vijversen (hof en gehucht onder St.-Kwintens-Lennik, arr. Brussel) komt voor met de volgende vormen : *Wivercen* 1231 or. (Cart. Affl.), *viverchen* (op rug van voorgaande akte), *vivercheins* 1356 (Landb. St.-Jans Hosp. Brussel), *viverchines* 1406 (ibid.), *vijverchenen* 1690, *Vijverseelen* (GUYOT). Het romaansch karakter van het suffix komt, in dit voorbeeld, duidelijk te voorschijn. Alweer zullen we besluiten tot een primitief *Vijver-hem* (1).

Nog meer overtuigend zijn de oudere vormen van Heilisseem (arr. Leuven), vooral wanneer men ze vergelijkt met deze van Bauvechain. Daar zijn romaansche vormen : *Helecines* 1011, *Helechines* 1134, *Heylichshain* 1135, *Heylenchinis* 1139, *Helencines* 1179, enz. (TARLIER en WAUTERS); naast dietsche vormen : *Helechsem* 1131, *Heylenseem* 1293, *Helessem* 1294, enz. (ibid.). Deze hybridische naam, die al veel hoofdbrekens gekost heeft, wordt onmiddellijk klaar, wanneer we uitgaan van een primitief **Hailingahem* > **Heilinkem*, geromaniseerd tot **Helencin*, op dezelfde wijze als **Bavingahem* > *Bavinkhem* o. a. 1168 > *Bavenchin* o. a. 1018. Wij zien ons dan genoopt in Heilisseem een primitieve *-ingahem*formatie te zien. Maar dan rijst de vraag op of enkele andere namen uit het Tiensche, waarover we minder goed gedocumenteerd zijn, niet op dezelfde wijze dienen geïnterpreteerd te worden : *Breisem* (o. Kuntich), *Breidenseem* 1261; *Bruinisseem* (o. Tienen), *Brunensheem* 1273; *Eliksem* (arr. Borgworm), *Hellingesseem* 1139; *Rommersom* (o. Hoegaarden), *Rummensheem* 1285, *Rommenchem* 1317; *Walmersom* (o. Bunsbeek), *Walmerseem* 1383; *Wembrechtsem* (o. Hoeleden), *Wembrechtcheem* 14^e e.; *Wommersom*, *Wolmersheym* 1139; *Wulversom* (o. Hakendover), *Vulvensem* 1305. Die namen zien er natuurlijk uit als samenstellingen van *-heem* met een persoonsnaam in den tweeden naamval. Doch juist die persoonsnamen *Breiden*, *Brunen*, *Rummen*, *Wulven*, geven moeilijkheid, wegens de abnormaliteit in de flexie. Een eenvoudiger oplossing biedt dan weer de hypothese van een tijdelijke romaniseering van het suffix en een historisch verloop dan als volgt : **Bruningahem* > **Brunenkem* > **Brunencen* > *Brunenshem*.

Doen zich dergelijke gevallen nog elders voor in Brabant? De vraag kan zeker gesteld worden voor *Bulsom* (o. Berg), *Bulingshem* 13^e e. (uit **Bulinkem* > **Bulincen*?) ; voor *Eversom* (o. Meise),

(1) Ook in *Govelingchen* 1216 (Guvelingen, onder St.-Truiden) kunnen we een (zonder verder gevolg geblevene) proeve zien van een klerk, om het suffix *-chen* aan dien naam, waarbij het niet behoorde, te hangen.

Everchem 1284 (uit **Everinkem* > **Evercen*?); en wellicht voor Kopssem (o. Vilvoorde), Kutsem en vele andere namen, waar we doubletten hebben als Kobbegem, Kuddegem.

Deze namen zouden dan de relictten zijn van een tijdelijk vooruitdringen van het romaansch in Brabant, tusschen Gete en Zenne. Dit kan geschied zijn in 't begin van de 10^e eeuw, toen deze nog relatief weinig bewoonde streek nog meer ontvolkt werd door de strooptochten van de Noormannen (einde 9^e eeuw). Andere relictten van deze beweging zijn nog o. a. : Lovenjoel, Geetbets (*bets* = beek), Kortrijk (o. Dutsel), in 1170 *Cortecle* (*curticulum*), de romaansche naam van Tienen. De inzijseling van waalsche elementen moet echter niet zeer aanzienlijk geweest zijn en kon geleidelijk weer geresorbeerd worden door de ter plaatse geblevene dietsche bevolking. Alleen Waalsch Brabant en een hoek van Luiker Haspengouw bleven op de verliesrekening van het Dietsch.

Wat leert ons nu de kaart over de verspreiding van de *-heem*namen? Vooreerst al dit : Er is geen afzonderlijk gebied voor de *-ingaheem*formaties en de andere *-heem*namen. De tweede komen voor als satellieten van de eerste, als uitloopers van de kern. Daaruit volgt dat we de plaatsen, met een naam van het type Berchem, als latere stichtingen mogen beschouwen. In hetzelfde geval zijn ook de *-zele* en *-hovesamen*stellingen. Men vindt er wel enkele binnen het kerngebied der *-ingaheem*namen, de meeste liggen echter op den rand er van of even er buiten, dat is op nieuw ontgonnen land, verruiming van het kerngebied wanneer de bevolking aan 't groeien was. Andere bewijzen ten voordeele van de prioriteit van de *-ingaheem*namen zijn nog : 1. Het feit dat zij ontstaan zijn in een tijd toen de patroniemen op *-inga* nog tot het levende taalgebruik behoorden. Er zijn er wel enkele met *-hove* in Zuid-Limburg en Westvlaanderen ; met het *-zelesuffix* zijn ze uiterst zeldzaam ; met andere suffixen nog schaarscher. Alleen met *-heem* zijn ze werkelijk zeer talrijk. — 2. Zij wijzen op een systematische landname, bij een massale volksverhuizing, waarbij de beschikbare

grond aan familiale groepen (-inga) toegewezen werd, met daarbij een stelselmatige naamgeving op een en hetzelfde patroon. Van geen andere namenreeks kunnen we hetzelfde getuigen. Wij besluiten dus dat deze namen moeten teruggaan tot de Frankische landname en dat ze ons de plaatsen aanduiden die, op dat oogenblik, voor onmiddellijke bewoning in aanmerking kwamen.

Een blik op de kaart laat ons toe dadelijk drie kerngebieden te erkennen. Het eerste, het compactste, ten Zuiden van de Schelde, tusschen Zenne en Leie; — het tweede, in het Westen, tusschen de Aa, de Opper-Leie en de monding van de Canche; — het derde, in het Oosten, tusschen Gete en Maas. De eerste twee hebben -ingaheemformaties; het derde gebied heeft -inganamen zonder -heem en daarnaast -ingahovenamen (type Kuttelkoven). Zoo moet er een fundamenteel onderscheid gemaakt worden tusschen de westelijke en de oostelijke landname. Dit verschil blijkt ook uit de dialectische eigenaardigheden tusschen Westen en Oosten. De verklaring ligt voor de hand: het eene gebied (van de Zenne tot de Zee) is Salisch, het tweede (van de Gete tot de Maas) is Ripuarisch. Tusschen beide lag, ten tijde van de Frankische landname, een grootendeels nog woeste, boschrijke streek, die dan later gekoloniseerd werd van uit het Westen en het Oosten, met de Dijle ten slotte als uiteindelijke grens (1). Tusschen Dijle en Gete vinden we nu, op dialectisch gebied, een ingewikkeld net van isoglossen, duidend op invloeden uit het Westen en het Oosten; de zwaarste isoglossenbundel volgt echter den loop van de Gete (2). Deze rivier maakt

(1) Ook grensgebied tusschen het bisdom Kamerijk (*Civitas Nerviorum*) en het bisdom Tongeren (*Civitas Tungrorum*).

(2) Dr. L. PAUWELS, *De taal in het Hageland* (met kaart), in *Steden en Landschappen*, VIII, 31.

trouwens ook de grens uit tusschen den vruchtbaren Haspengouwschen bodem en het schrale Hageland.

Er is inderdaad een duidelijk verband op te merken tusschen de verspreidingsarea's van de hier besproken namen en de bodemgesteldheid. De compacte groepen vindt men daar waar de grond van nature het vruchtbaarst is : op de leembodems van Haspengouw, West-Brabant, Zuid-Vlaanderen, Noord-Artesië en Boulogne ; op de vette slibgronden langs de rivieren. In de barre zandstreek van de Kempen vindt men zulke namen alleen op de waterlopen (b. v. in Limburg, een viertal plaatsen bij de Neer). De dichte groep rondom Antwerpen is te verklaren door de goede hoedanigheid van den grond aldaar (PRIMS). In de toen nog niet ingedijkte Polderstreek ontbreken zij geheel.

De dichtheid van de *-heem*namen staat dan ook in omgekeerde verhouding tot de woudbekleeding van den bodem. Een kaart van de bosschen en de historisch bekende groote boschrooïingen (waarvan de *-roden*namen als getuigen overblijven) zou, dunkt ons, juist de leemten aanvullen die, op onze kaart, tusschen de schijfjes en stippeltjes overblijven (1).

Uit ons onderzoek in Zuid-Brabant blijkt dat de juiste plaats van de oorspronkelijke nederzettingen, die met *-heem* genoemd werden, nog vrij gemakkelijk te herkennen is. Vier gevallen kunnen zich voordoen :

1. De naam geldt voor een *afgezonderd hof*, met (in de middeleeuwen en soms tot op heden) eigen landerij, hebbende de uitgestrektheid van de gewone groote landbouw-exploitaties van de streek. Oude toegangswegen leiden er

(1) Zoo „zie” ik, tusschen Zenne en Dender, duidelijk de plaats waar het Asscherhout lag (waarvan het Kravaal een overblijfsel is), alsmede de houtstreek van de Alfenevallei (waar nu nog alleen het kleine Liedekerkebosch van overschiet).

heen. Voorbeelden : het Hof te Amelgem (Brussegem), het Hof te Bettegem (Zellik), het Hof te Poddegem (Grimbergen), het Hof te Alsingen (Lennik), het Hof te Berchem (Merchtem). Gedurende eeuwen bleef het uitzicht van de plaats dus schier ongewijzigd.

2. De naam geldt voor een *dorp* met parochiekerk. In dit geval vinden we (zoo het parochiaal centrum niet verplaatst werd, zooals in de 14^e eeuw geschiedde te Kobbegem), de kerk met het kerkhof in de nabijheid van het plaatselijk heerenhof of een ander groot hof (b. v. het Hof ter Zale, te Hekelgem), dat dikwijls den naam van het dorp draagt (b. v. het Hof te Brussegem of „den Toren”, te Brussegem). Zeer duidelijk ziet men dat nog b. v. te Bertem : hof en kerk maken één complex uit. Het gaat hier over z. g. „borchtkerken”, die zeer talrijk zijn in Brabant en Zuid-Vlaanderen. Het ligt voor de hand, in die heerenhoven met naam op *-gem* of *-hem*, de primitieve frankische nederzettingen te zien.

3. De naam ging over op een klein *gehucht*. Bij nader beschouwen blijkt dan steeds dat die gehuchten uitgroei- sels zijn van een groot hof, dat nog ter plaatse bestaat, of waarvan de sporen duidelijk uit de toponymie te ontdekken zijn.

4. De naam is nog alleen bekend voor een uitgestrektheid *land* en er schijnt geen spoor van een hof meer te vinden. Dit zijn de zeldzaamste gevallen. Die velden worden dan soms aangeduid met het lidwoord : op den oonegem (Aalst), op 't eerondeghem (Baardegem), op de hundelingen (Bogaarden). De primitieve hoven zijn echter niet zoo spoorloos verdwenen dat zij geen kleine teekens zouden achtergelaten hebben in de topografie, de richting der wegen, soms half gedempte wallen, die op de mogelijke ligging wijzen van een verdwenen hof. Ook familienamen met *van* kunnen het bestaan van een hof laten vermoeden.

Uit deze vaststellingen besluiten wij dat een *heem* aanvankelijk een hof was, geen dorp.

Het ware te wenschen dat dit onderzoek ook ingesteld werd in de andere streken waar deze namen voorkomen.

In verband met het taalgrensprobleem kunnen we het volgende vaststellen :

1. De Ripuarische landname ligt begrensd tusschen de Maas, de heerbaan Tongeren-Bavai en de Gete. Dit kan niet het gevolg zijn van een toeval, vermits de grond ten Zuiden van de heerbaan van dezelfde goede hoedanigheid is als ten Noorden er van. Een overeenkomst, een geregeld tractaat zoo men wil, moet hier het Tongersche land verdeeld hebben tusschen de verslagen geromaniseerde autochtone bevolking, die zich terugtrok ten Zuiden van de heerbaan, en de zegevierende Rijnfranken, die de hoofdstad Tongeren behielden. Deze grens bleef grootendeels ongewijzigd : een kleine rand ging voor het Dietsch verloren, alsmede de spie Borgworm-Perwijs ; deze laatste denkelijk in de 10^e eeuw, wanneer, zooals boven werd uiteengezet, een romaansche expansie naar het Noorden toe, in Brabant, plaats vond. Germaansche namen, die men sporadisch dieper in Wallonië kan aanwijzen, evenals romaansche in dietsch gebied, veranderen niets aan dit feit ; zij zijn het gevolg van afzonderlijke migraties, die te allen tijde geschieden en van gering belang zijn voor de ethnografie (1).

2. Tusschen Gete en Zenne, in het minder vruchtbaar gedeelte van Brabant, vinden we dun gezaaide *-heem*namen tot aan de bronnen van Gete, Dijle en Zenne. Wij mogen aannemen dat het geheele bewoonde gedeelte van het

(1) Een voorbeeld van zulke migratie wordt uitvoerig door ons behandeld in J. LINDEMANS, *Romaansche plaatsnamen te Assche*, Hand. Top. Dial., IV (1930), 37.

huidige Waalsch-Brabant eenmaal germaansch is geweest (er zijn trouwens andere namen dan de *-heemnamen* om dit vermoeden te staven). De dunheid echter van de bevolking aldaar was niet bestand tegen een her-romaniseering van het Zuiden uit. In de 10^e eeuw, denklijk wegens het belang van Nijvel als cultureel centrum, drong dit proces een heel eind dieper naar 't Noorden toe dan de huidige taalgrens. In de 11^e eeuw stabiliseert zich de taalgrens ongeveer op de thans nog bestaande lijn. Zoniënbosch, Halderbosch, de bosschen van Stehoux (Steenhout) en Strihoux (Strijthout), alsmede Meerdaalbosch en andere, speelden daarbij een rol als isoleerende factoren.

3. De sterkste weerstand tegen de romaniseering uit het Zuiden — want in feite werd de lijn nooit doorbroken — bood de compacte groep *-heemnamen* tusschen Zenne en Leie aan. Wel was de Salische kolonisatie doorgedrongen tot diep in Henegouwen, hoofdzakelijk langs de Dendervallei; het Doorniksche en de woudstreek van Centraal- en Zuid-Henegouwen schijnt echter aan de autochtone bevolking overgelaten geworden te zijn. Het is dit Henegouwsch woudland met zijn dunne bevolking van geromaniseerden aan de eene zijde, en de dichtbewoonde Frankische streek aan de andere zijde, die hier de vestiging van de uiteindelijke taalgrens verklaren.

4. De derde dichte Frankische groep, tusschen Aa en Canche, hield stand tot in de middeleeuwen, maar ging verloren voor ons taalgebied. Een der redens er van komt duidelijk naar voren op de kaart. Tusschen deze westelijke en de centrale kern van Saliërs, lag weer een weinig bewoonde streek, die geen sterke verbinding tusschen beide vermocht tot stand te brengen. Inderdaad, tusschen de Aa en de beneden Leie, zijn de *-heemnamen* weer dun verspreid; ze liggen er in rechte rijen langs de oude banen (b. v. langs de heerbaan Kassel-Atrecht); het binnenland

moest nog weinig ontgonnen zijn ten tijde van de landname. Later werkte die dunheid van de bevolking, in tegenovergestelde richting, de verdere romaniseering tegen en kon de taalgrens, na het verlies van Boulogne-St-Omer, zich weer voor geruimen tijd stabiliseeren.

Kan deze theorie van relatief dichte of dun bewoonde streken, ten tijde van de groote germaansche landname, de hypothese wettigen van andere massale frankische nederzettingen dieper in Gallië? Wij meenen dat de compacte groep namen van het *Avricourt*-type, van Atrecht en Kamerijk tot in de buurt van Reims, wel tot hetzelfde verschijnsel als het hier besprokene zou kunnen behooren; dat we dus hier ook aan Salische kolonisatie mogen denken. Gescheiden echter van de andere dichte nederzettingen door woudstreken, waarin de autochtone bevolking teruggedreven was, kon deze vooruitgeschoven groep niet bestand zijn tegen den rechtstreekschen druk van cultureele centra als Reims, Soissons, Noyon, Amiens, Parijs.

Wij kunnen GAMILLSCHEG (1) niet volgen waar hij, uit zuivere taalkundige beschouwingen, de prioriteit van de eene soort namen op de andere wil afleiden en hun ontstaan dateeren. Al dit vernuftig spel van taalkundige deducties moet zwichten voor de nuchtere feiten, de thans nog controleerbare werkelijkheden: de dialecten die gesproken worden in Vlaanderen, Wallonië en Noord-Frankrijk; de natuurlijke vruchtbaarheid van sommige bodems en de plaatsnamenreeksen die hiermede in verband staan; de akkeraanleg en de dorpsstructuur; het cultureele gemeengoed. Daar is ook de geschiedenis. GAMILLSCHEG plaatst belangrijke volksverhuizingen in de 7^e eeuw en later: niets is daarvan bekend in de geschiedkundige over-

(1) E. GAMILLSCHEG, *Germanische Siedlung in Belgien und Nordfrankreich*, 1938.

levering. Wij bezitten toch kronijken en oorkonden over die tijden?

Laten we nu nagaan of het onderzoek van andere toponymische bestanddeelen verdere opheldering kan brengen.

II. Kouter.

Het woord *kouter*, „bebouwd land”, behoort nog tot den levenden woordenschat in een groot gedeelte van het Vlaamsche land, namelijk in West-Brabant en Vlaanderen. Daarentegen is het onbekend in het oostelijk gedeelte van ons taalgebied, in de Kempen, Limburg en Rijks-Nederland. De woordenboeken geven het trouwens op als „Zuid-nederlandsch”.

Met de gegevens, opgeleverd door de rondvraag van de Dialectcentrale van Leuven, hebben we een eerste kaart opgemaakt waarop de huidige stand van het woord *kouter*, in het levend taalgebruik, vastgesteld wordt (1).

Op een tweede kaart (die hier afgedrukt wordt) hebben we dan al de toponiemen aangeduid waarin dit woord voorkomt.

Wanneer we deze twee kaarten met elkaar vergelijken stellen we vast dat, op vele plaatsen waar *kouertoponiemen* voorkomen, het woord niet meer bekend is in het huidig dialect. Dit is vooral op te merken op het peripherisch gedeelte van het vroegere expansiegebied van *kouter* zooals het afgeteekend wordt door de plaatsnamen.

Wij zien ook waar de compacte kerngebieden liggen : tusschen Zenne en Leie, in West-Brabant en Zuid-Vlaanderen, gerugsteund tegen Henegouwen, alwaar het equi-

(1) Het afdrukken van deze kaart leek ons niet volstrekt noodzakelijk. Wegens de hooge kosten hebben we ze dan achterwege gelaten.

valent *couture* bestaat ; — en tusschen de Aa, de Canche en de zee kust (minder dicht bezet evenwel, maar dit zal wel te wijten zijn aan de geringere documentatie waarover DE FLOU kon beschikken voor deze streek). In dit thans geheel geromaniseerd gebied zijn het zonder twijfel wel dietsche namen geweest (*coutere, coutre*), alhoewel later de romaansche vorm *couture* hier en daar te voorschijn komt en de plaats inneemt van den dietschen. Zoo vinden we bij DE FLOU : *mykelcoutre* 1196 (gemeente Coyecques), *hellescultre* 1118 (Terouanne), *scapcoutre* 1409 (Quelmes), *hedecoutre* 1401 (Isques), *haut coustre* 1517 (Setques), *hautte keutre* 1505 (Outreau), *hongercoutre, nedercoutre, oppercoutre* 1286 (Landrethun), *moune koutre* 1305 (Wacquinghen), *manecoutre* 1305 (Beuvrequen), *ribaude coutre* 1305 (Bazinghem), *haspecoutre* 1286 (Fiennes), *vercoutre* 1636 (Nortleulinghen), *hondrecoutre* (Brêmes), *hongrecoutre* 1839 (Ardres), *hapedcoutre* 1439 (Serques), *zudcoutre* 1426 (Tatinghem), *sparcoutre, valcoutre* (St-Omer), enz.

Kouter is een van die woorden waarop de aandacht van de toponymisten zich niet lang schijnt te moeten vestigen. Het lijkt zoo gemakkelijk te verklaren. Geen twijfel aangaande de etymologie : het is een ontleening aan lat. *cultura*. In zijn „Oud-Gentsche naamkunde”, vergenoegt MANSION zich met de korte verklaring : „kolter-, bebouwd land, uit lat. *cultura*” (bl. 191) ; in zijn „Voor-naamste bestanddeelen” werd *kouter* niet eens meer opgenomen onder de trefwoorden. CARNOY, „Dictionnaire étymologique du nom des communes belges”, is al even bondig : „*Kouter*. Lieu-dit très fréquent. C’est un emprunt au latin : *cultura* et cela désigne un „champ”. En français on disait parfois : *couture* (voy. *Couture* St-Germain)” (bl. 315). VAN LOEY, „Studie over de plaatsnamen te Elsene en te Ukkel”, is van hetzelfde gevoelen : „*Kouter*

(veld : Mnl. *couter*, gelijk Ofra. *couture*, vgl. Coulture St-Germain, Lat. *culturam*, een afleiding van het verleden deelwoord van *colere* : bebouwen) is de benaming voor de oudste plek grond in een dorp, waar de akkerbouw de plaats van de heide, of van de woeste gronden ingenomen heeft" (bl. 59); hij verwijst daarbij naar A. WAUTERS, „Hist. Env. Bruxelles", I, xx.

Het woord behoeft inderdaad geen verder taalkundig commentaar.

Nochtans kan het opvallen, bij de studie van de plaatsnamen van bepaalde streken, dat „bebouwd land" nu eens met *kouter* aangeduid wordt, dan weer met *akker*, *veld*, *land* of een ander woord. Nu is het een feit dat de plaatsbenamingen niet toevallig ontstaan en dat er bij de naamgeving aan het spel van fantasie of gril zeer weinig overgelaten wordt. Daaruit volgt dat die verschillende benamingen gangbaar zijn geweest voor „bebouwd land" : of wel op verschillende tijdstippen, of wel omdat er een merkbaar onderscheid te maken viel tusschen de met het een of ander woord aangeduide voorwerpen. Daar *kouter* een uit een andere taal overgenomen woord is, dient dan uitgemaakt te worden *wanneer* het ontleend werd en *wat* er bij den aanvang door aangeduid werd.

A. WAUTERS („Histoire des Environs de Bruxelles", I, xx, 1851) was, zoo we ons niet vergissen, de eerste om *kouter* te bepalen als zijnde de benaming voor de oudste bebouwde gronden van een gemeente. K. STALLAERT (Glossarium, i. v., 1890) treedt die zienswijze volkomen bij, waar hij de volgende bepaling geeft : „Benaming van de oudste plek gronds in een dorp, waar de akkerbouw de plaats der heide, of van den woesten grond ingenomen heeft, bebouwde grond." Wij mogen aannemen dat beide schrijvers hun meening gesteund hebben op persoonlijke

bevindingen in de Brabantsche gemeenten gelegen tusschen Zenne en Dender, een streek die, zooals de kaart het uitwijst, deel uitmaakt van het kerngebied der *kouter*namen, en waar het woord thans nog op den volksmond voortleeft met de beteekenis „groot open, vruchtbaar veld”.

Laten we nu even zien wat de idioticons ons over dit woord leeren.

SCHUERMAN (,„Alg. Vlaamsch Idioticon”) schrijft : „Men heet *kouter* (m.) eene groote uitgestrektheid van vlak, aaneen liggend en bebouwd land, een vlak en bewerkt veld door bosch, houtkant, boomen noch dorp gescheiden. — Thans zegt men in Brabant *veld*, *land* ; en de *kouter* is er bijna een eigennaam geworden, nog gegeven aan plaatsen die van ouds dien naam droegen.” Het „Brabant” door SCHUERMAN bedoeld zal wel zijn eigen omgeving geweest zijn, de streek tusschen Zenne en Dijle, die op de peripherie van het kerngebied ligt en waar inderdaad het woord zoo goed als uitgestorven is. Hij vermeldt ook de *Kouter* te Gent, „campus martius” en voegt er aan toe : „In Westvlaanderen beteekent *kouter* nog een hoog wegeltje of wegsken, een voetpadje.”

TEIRLINCK (,„Zuid-Oostvlaamsch Idioticon”) omschrijft als volgt : „*Koutere*. Uitgestrekt, bijna effen stuk akkerland. — Plein te Gent.”

DE POTTER (,„Gesch. gem. O. Vla. — Landskouter, arr. Gent”, III, 2) zegt : „Het woord *kouter*... beteekent, gansch Vlaanderen door, een vlak veld.”

JOOS (,„Waasch Idioticon”) : „Uitgestrekt effen akkerland.”

DE BO-SAMYN (,„Westvlaamsch Idioticon”) : „*Kouter*, *Kouterland*. Soort van akkerland dat gemeenlijk hoog ligt, eenigszins bruingeel is van kleur, vruchtbaar, lulde en gemakkelijk om bedrichten. In 't Zuiden en in 't midden

van Vlaanderen zijn vele kouters. In Noord-Vlaanderen vindt men geen kouters."

DE FLOU („Woordenboek der Toponymie", VIII, 555) geeft een meer beperkende omschrijving : „Alle *kouters* zijn in Westelijk Vlaanderen, evenals in het Graafschap Boulogne, stukken land met een hoogen rug of zelfkant, die snel afdaalt." Deze vaststelling leidt er hem toe de gewone etymologie te verwerpen : „*Kouter* heeft geen gemeens met lat. *cultura*, dat op alle landen passen kan. Het volgende citaat bewijst dat een *kouter* een oneffen stuk grond is : *somme van der coutren te slichtene*, 1348, Rek. Gent." Zeggen we dadelijk dat die éene tekst uit een Gentsche rekening alle bewijskracht mist. Blijkbaar ging het hier over eenig ruimwerk op het Gentsche plein van dien naam. Laten we ook opmerken dat het niet moeilijk is, in een heuvelstreek als Zuid-Vlaanderen en Artesië, aan elke uitgestrekte partij bouwland een „hoogen rug" te vinden.

Het woord *kouter* ontbreekt bij CORNELISSEN en VERVLIET („Idioticon van het Antwerpsch dialect"), TUERLINCKX („Hagelandsch Idioticon") en RUTTEN („Haspengouwsch Idioticon"). Evenzoo is *couture* onbekend in Waalsch Haspengouw en geheel Oost-Wallonië.

Ziehier nu wat de correspondenten van de Dialectcentrale, antwoordende op de rondvraag, zooal weten te vertellen over de huidige beteekenis van *kouter*. Velen waagden zich niet aan een omschrijving en stelden alleen het bestaan van het woord vast in hun dialect. In de vruchtbare leemstreek van Brabant en Vlaanderen wordt, over 't algemeen, als beteekenis opgegeven : „groot open, vlak veld, zonder boomen of struikkanten, van beste hoedanigheid" (aldus te Mere, Aalst, Opwijk, Merchtem, Ternat, Deerlijk, Bossuit, Nederbrakel, Ruisbroek, Tollembeek, Herne, Oudergem : O 56, 61, 68, 69, 82, 166, 191,

208, 251, 274, 275, P 124). Dezelfde omschrijving wordt medegedeeld voor eenige gemeenten van Noord-Vlaanderen, Waasland en Klein-Brabant (Tielt, Beveren, Zwijndrecht, Hamme, Rupelmonde, Hingene, St.-Martens-Lerne, Schoonaarde, Breendonk, Opdorp, Kampenhout : H 123, I 178, 180, 213, 218, 221, 237, 261 a, 271, 272, P 18) en zelfs in Haspengouw (Vroenhoven, Q 172). Enkelen houden het voor „mager land” (Adegem, Vrasene, Eikevliet, Zele, Dentergem : I 155, 177, 221 b, 258, O 2). Op andere plaatsen is het „droog, hoogliggend land” (Rudder-voorde, Handzame, Waarschoot, Hamme, Hingene, Eikevliet, Beveren, Roeselare, Oostroozebeke, St.-Eloois-Vijve, Waregem : H 72, 114, I 190, 213, 221, 221 b, N 35, 38, O 4, 78, 80), of „zandige grond” (Hamme, Hingene, Waregem : I 213, 226, O 80), „licht land” (Ardoois : N 41), „zavelachtige grond” (Gottem : O 9). Weer elders vindt men dat *kouter* „nat, hoog land” beteekent (Torhout : H 116) of zelfs „meerschen” (Gentbrugge : I 248). Een paar inzenders meenen dat met dit woord een „nogal ver van 't huis gelegen veld” bedoeld wordt (Eine, Ingooigem : O 94, 181); wat dan weer geneutraliseerd wordt door een inzender die het houdt voor „de omgeving van een hoeve, bewerkt door één zelfden boer” (St.-Agatha-Rode : P 132). Op enkele plaatsen is *kouter* nog „een bepaald perceel” (Kluizen, Evergem, Mendonk, Oosterzele, St.-Genesius-Rode : I 196, 198, 200, 255, O 30, P 198), of een „landsche wijk” (Tielt, Meerdonk : I 123, 146), een „open plaats op het dorp, niet de markt”, zooals de Kouter te Gent en te Eename (Ieper : N 72), „een weg in 't midden van de velden” (Hulste, Moorseele : N 85, 87), „een voetweg door de weiden” (Mal, in Limburg : Q 180), „een steegje” (Diest : P 41). Met deze laatste beteekenissen lijkt *kouter* een verkorting te zijn van *koutergat*, *kouterbaan*, *kouterdreef*, *kouterweg*, „losbaan van een kouter”. Deze

woorden werden later ook gebruikt voor om 't even welke losbaan en zoo treft men ze aan op plaatsen waar nooit een echte kouter bestaan heeft. Wij meenen dat het gebied van *koutergat* of *kouterbaan* ten slotte ruimer was dan dit van *kouter*.

De uitslagen van de rondvraag zijn eerder teleurstellend. De zeer uiteenlopende verklaringen van de correspondenten wijzen op een verwarmden toestand in het huidig gebruik van het woord. Twee of meer correspondenten uit een zelfde gemeente gaan zelden akkoord over de juiste beteekenis er van (zoo b. v. uit Tielt, Waregem, Hingene). Het lijkt wel of bij velen de toevallige plaatselijke omstandigheden van een vertrouwden kouter uit hun omgeving niet vreemd zijn aan de opvatting die ze er op nahouden. Dat hoeft ons niet te verwonderen bij een woord dat den rugsteun moet missen van het algemeen taalgebruik en van de geschreven taal. Het is ook een teken dat het aan 't wegsterven is. Alleen in het kerngebied van West-Brabant en Zuid-Vlaanderen houdt het nog in zekere mate stand en is de beteekenis „uitgestrekte, bebouwde grond” nog vrij algemeen bekend.

Reeds bij KILIAEN, die *kouter*, *kauter*, opgeeft als „flandricum” treffen we verschillende beteekenissen aan : „Seges, terra subacta, arata et sata. Arvum : terra arata, necdum sata. Ager — cultus sive aratum. Curriculum, hippodromus”. Bij dit laatste zal hij wel aan de Gentsche Kouter gedacht hebben, die een vanouds bekende paardenmarkt was (1).

Uit ons onderzoek blijkt nog dat men het niet eens is over het grammaticaal geslacht van *kouter*. De groote

(1) „Dat niemen gheene paerden en vercoope... up de mude no else, maer dat mense... vercoope up de cautere of daer ontrent.” Cit. uit *Voorgeboden... Gent*, 12, bij VERDAM, Mnl. Wdb. — „Ter gherechter paerdemaerct, dats up de coutre oft der omtrent.” Ibid. uit *Rek. Gent*.

meerderheid van de correspondenten geeft het woord op als mannelijk, doch hier en daar wordt het nog als vrouwelijk aangevoeld, terwijl velen aarzelen en het antwoord schuldig blijven. Dezelfde verwarring kan men vaststellen in het fransch : *la coutre* en *le coutre* (Artezië), *la* en *le couture* (Henegouwen). Het primitief geslacht was ongetwijfeld vrouwelijk (vgl. ten andere de familienamen *van der Coutere* en *Vercoutere(n)*) en dit handhaafde zich vrij algemeen tot in de 16^e eeuw. In Westvlaanderen troffen we echter reeds gevallen aan, in 't mannelijk, zoo vroeg als de eerste helft van de 15^e eeuw : *den groeninc coutre* 1420 (Kortrijk), *den gruwthhuuskoutere* en *den zuutkoutere* 1443 (Tielt), *den couter ter wincle* 1450 (St.-Baafs-Vijve), cit. ap. DE FLOU, Wdb. i. vv. Die geslachtsverandering is nogal natuurlijk daar de woorden op *-er* als mannelijk aangevoeld worden. (Zij werd ook doorgevoerd in de familienamen : *Van den Couter*, *Van Couter*).

Om nu te weten te komen wat aanvankelijk met het woord *kouter* kan zijn aangeduid, dunkt het ons dat we hoofdzakelijk de kouters van het kerngebied West-Brabant en Zuid-Vlaanderen te beschouwen hebben : hun ligging, uitzicht, samenstelling, uitgestrektheid.

Bij elk oud dorp, in deze streek, behoort een kouter, die gewoonlijk met den naam van het dorp aangeduid wordt, b. v. Baardegemkouter, Beigemkouter, Erpekouter, Ronsekouter, Bossuitkouter, Moenkouter, enz. De uitgestrektheid van een *dorpskouter* schommelt tusschen 50 en 100 ha. Het kan een maatstaf zijn om de bevolking van een bepaalde plaats, in oeroude tijden, te schatter.

Daarnaast zijn er kleinere *hofkouters*, behoorende bij afgezonderde oude hoven, aangeduid met den naam van het hof. De hofkouter heeft de uitgestrektheid van een oude „hoeve” (*hova*), hetzij 28 à 36 ha.

Beide soorten van kouters zijn drieledig en veronderstellen dus een driejarigen wisselbouw. De drie deelen van een dorpskouter worden onderscheiden door banale benamingen als Grootekouter, Kleine- of Lettelkouter, Hoogkouter, Neerkouter, Middelkouter, Noordkouter, Zuidkouter, Molenkouter, Lindekouter, Kerkhofkouter, Kruiskouter, enz.; het bepalend gedeelte is ontleend aan een gemakkelijk te erkennen plaatselijke omstandigheid. *Molenkouter*, b. v., moet dan verklaard worden als: „gedeelte van den dorpskouter gelegen omtrent den molen”, niet als: „kouter behoorende bij een molen”.

De drie gedeelten van een dorpskouter hoeven niet noodzakelijk aan één stuk te liggen. De hofkouter daarentegen vormt doorgaans een aaneengesloten blok. Onder de drie leden van een kouter is er dikwijls een kleiner stuk, dat dan Lettelkouter heet. Ziehier hoe de verhoudingen zich voordoen in een paar door ons onderzochte gevallen; eigenaardig genoeg: de verhoudingen waren steeds dezelfde!

<i>Opwijkkouter</i> (dorpskouter)	{	1. Opwijkkouter	27	bunder (1) of 36 ha.
		2. Molenkouter	27	„ 36
		3. Lettelkouter	21	„ 27
	Totale oppervlakte		75	„
<i>Brugkouter</i> (een hofkouter te Opwijk)	{	1. Neerveldkouter	9	„ 12 ha.
		2. Grootveld	9	„ 12
		3. Kleinveld	7	„ 9
			25	„
<i>Hoevekouter</i> (een hofkouter aldaar)	{	1. } Groote Hoeve	16	„
		2. }		
		3. Kleine Hoeve	8	„ ca. 32 ha.
			24	
<i>Baardegemkouter</i> (dorpskouter)	{	1. Kerkhofkouter		ca. 36 ha.
		2. Groote Molenkouter		36
		3. Kleine Molenkouter		27

(1) Dendermondsche maat.

Het is natuurlijk zeer voorbarig uit deze cijfers reeds conclusies te trekken. Het onderzoek zou op een groot aantal gemeenten moeten doorgezet worden en men moet zeer vertrouwd zijn met de plaatselijke topografie en toponymie, bovendien over oude kadasterkaarten beschikken, om juist te kunnen zeggen hoe ver een primitieve dorpskouter reikte. Dikwijls was de afbakening van het kouterland ouder dan de parochiale grenzen, zoodat men stukken van een zelfde kouter op twee of meer aangrenzende gemeenten vindt (zie voorbeelden in de Bijlage).

De dorpskouter werd, in de middeleeuwen, gemeenschappelijk bebouwd door de ingezetenen van het dorp en gezamenlijk „gevrijd”, d. i. van een haag of tuin voorzien langs de wegen, de weiden en woeste gronden. Er was maar één toegang, het *koutergat*, afgesloten met den slagboom, veken of stichel. Aanvankelijk had elke boer een perceel van gelijke grootte in elk der drie „aarden”; meestal was het een lange streep die uitkwam op de gemeenschappelijke *kouterbaan*. Zelfs de moderne kadasterkaarten (b. v. deze van POPP) dragen nog duidelijke sporen van deze zeer oude omstandigheden en helpen den navorser met geoefend oog, een kouter te onderscheiden van later ontgonnen „velden”.

Over 't algemeen zijn de kouters van West-Brabant en Zuid-Vlaanderen beste landbouwgronden, al kan het gebeuren dat, op de toppen van de heuvels, soms eenige perceelen van mindere hoedanigheid liggen.

Het woord *kouter* bestaat in geen andere germaansche taal. Het is dus geen germaansch „eigen goed”. Wanneer kwam het dan in onze taal? Het werd niet overgenomen uit het oudfransch *couture*, zooals VERDAM, Mnl. Wdb., i. v., veronderstelt. Want in dat geval zouden we i. p. v. *kouter* een woord *kotuur* of iets dergelijks moeten hebben

(vgl. *kultuur*, *natuur*, enz.). A priori mogen we aannemen dat we hier met een zeer vroege ontleening te doen hebben, of wel rechtstreeks aan het latijn, of wel onrechtstreeks, aan een keltisch dialect dat het vroeger uit het latijn had overgenomen en het accent op de eerste lettergreep verschoven had.

Wij meenen dat de ontleening niet geschiedde bij sporadische en locale inziipeling en geleidelijke verdere uitbreiding, zooals het veelal gaat met leenwoorden, maar op massale wijze, bij een bepaalde volksgroep, in bepaalde omstandigheden, op een bepaald tijdstip. Het *koutergebied* komt niet overeen met de geheele landstreek waar dialecten gesproken worden die zich uit het Nederfrankisch ontwikkeld hebben.

Wanneer we de *kouterkaart* naast de *heemkaart* leggen worden we onmiddellijk getroffen door de onderlinge overeenkomst tusschen beide. Op het eerste gezicht zou men zelfs de eene kaart voor een gecalqueerde copie van de andere kunnen nemen. Overal waar de *-ingaheemnamen* overvloedig voorkomen, liggen de *kouters* ook dicht naast elkaar; waar ze zeldzaam zijn, zijn de andere het ook; waar ze ontbreken, zijn evenmin *kouter*namen. Er is dus een onbetwistbaar verband tusschen beide naamsoorten. De gemeenschappelijke factor zal wel de bodemgesteldheid geweest zijn: dat leert ons de landbouwkaart.

Wij hebben in het vorige hoofdstuk aangetoond dat de *-ingaheemnamen* waarschijnlijk de oudste germaansche laag van bewoonde plaatsen uitmaken, meer bepaald dat zij de namen zouden zijn die massaal aan de nieuwe Salsische nederzettingen gegeven werden bij de landname van ca. 370. Het woord *kouter* bestond, op dat oogenblik, niet in de taal van de veroveraars; men vindt er immers geen spoor van in hun land van oorsprong, noch in de streken die ze achter zich lieten liggen. Wanneer hebben

ze dan dit woord overgenomen en waarom? Was het om het in de plaats te stellen van een woord uit hun eigen taal? Maar welk woord dan : *akker*, *asch*, *eng*, *ast*, *aard*, *veld*, *kamp*, *land*? *Akker* dekt nog het best het algemeen begrip „bebouwd land”. Het is trouwens het woord dat men vindt in het gebied waar *kouter* niet voorkomt. In de Kempen duidt *akker*, aanvankelijk, het gemeenschappelijk bebouwde land aan van een dorp (PRIMS), dus hetzelfde als „dorpskouter”. De Saliërs die doordrongen tot Zuid-Vlaanderen en de zee kust hadden bij gevolg dit woord kunnen gebruiken om hun akkers te noemen ; zij deden het nochtans niet. De zeer zeldzame *akkernamen*, die men aldaar aantreft, duiden geringe perceelen aan, gronden van slechtere hoedanigheid (zij heeten aldaar Boesakker, Ruwakker, Steenakker, en dgl.), zonder twijfel late ontginningen. Zou echter niet kunnen ondersteld worden dat de kouters aanvankelijk toch wel *akker* genoemd werden? In dat geval zou *kouter* in de plaats getreden zijn van *akker*, in geheel de vruchtbare leemstreek, maar verder niet doorgedrongen zijn, en dit met een regelmatigheid waaraan bijna geen enkel toponiem ontsnapte ; de zeldzame *akkernamen* aldaar zouden dan de oude relicten zijn ! Wij voelen dadelijk dat zulks volstrekt onmogelijk is. Zoo iets geschiedt niet met de plaatsnamen, waar integendeel een sterk conservatisme de regel is.

Onder de andere benamingen, die ouder zouden kunnen zijn dan *kouter*, zijn er die zeer zeldzaam voorkomen in het *koutergebied*, zooals *asch* en *eng* ; andere zijn zeer twijfelachtig en nog zeldzamer (b. v. *ast*) ; andere nog hebben een bepaalde beteekenis (*aard*) ; eindelijk zijn er die, aanvankelijk ten minste, niet kunnen gebruikt geworden zijn om „bebouwd land” aan te duiden, zooals *veld* en *kamp*, die eigenlijk de woorden waren waarmede het woeste, nog niet bebouwde land benoemd werd en

eerst veel later, wanneer het „veld” ontgonnen was, voor synoniemen van *kouter* konden genomen worden. Aldus zoekt men te vergeefs naar het woord waarmee de frankische kolonisten hun bebouwde land wel zouden kunnen aangeduid hebben, ten ware... met *kouter* zelf.

Dit woord konden zij maar eerst kennen op het oogenblik dat zij bezit namen van het nieuwe land ; niet er vóór : zij hadden het nog niet in hun eigen taal ; niet er ná : de substitutie van het leenwoord aan het eigen woord kan onmogelijk verklaard worden. Kortom het was het woord dat in gebruik was om „bebouwd land” aan te duiden bij de autochtone keltische, min of meer geromaniseerde bevolking, Nerviërs, Menapiërs, Morinen, in wier dorpen de Saliërs zich gingen vestigen ; de bestaande *cultura* van de dorpsgemeenschap. Het was naar deze vruchtbare *culturae* dat de Franken, mistevreden met het arme, barre Kempenland, dat keizer Julianus hun in 358 had afgestaan, hun begeerige blikken richtten, en die feitelijk de onmiddellijke aanleiding waren van de volksverhuizing. Die Salische landname stellen we omstreeks het jaar 370, omdat romeinsche munten van jongeren datum bijna niet gevonden werden in deze streek. De namen op *-ingaheem* en de *kouters* zouden alzoo de werkelijke kenmerkende getuigen zijn van de Salische landname.

Het toponymisch onderzoek bevestigt aldus de door den historicus A. WAUTERS intuïtief gevonden bepaling van *kouter* : „de oudst bebouwde gronden van een gemeente”. Wij preciseeren : „gronden die reeds bebouwd waren op 't oogenblik van de frankische landname”. Daaruit volgt dat, zoo we détaalkaarten samenstellen, waarop het oude kouterland en de *-heem*nederzettingen aangeduid zijn, wij een nauwkeurig beeld kunnen verkrijgen van de onmiddellijk bewoonbare plaatsen op 't einde van de 4e eeuw, m. a. w. : wij zouden met zeker-

heid weten waar de dorpen der Nerviërs, Menapiërs en Morinen (en eventueel van de Atrebatenses, Remi en andere stammen van Noord-Gallië) lagen. De ethnografische geschiedenis van ons land kan er een ander uitzicht door verkrijgen en de studie der frankische landname zou eindelijk van vaste gegevens kunnen uitgaan. Wij zijn er van overtuigd dat dit niet alleen doenbaar is, maar dat de twee kaarten, die we bij deze studie voorleggen, de vandoordicht bewoonde gebieden al duidelijk aflijnen, tegenover andere streken met uiterst dun gezaaide bevolking, verloren in de heiden en wouden.

Wij drukken den wensch uit dat een onderzoek, naar de verspreiding en de beteekenis van *couture*, zou ingesteld worden in Wallonië, vooral in Henegouwen (in Oost-Wallonië komt het woord niet voor), maar ook in Noord-Frankrijk.

BIJLAGE I.

**Plaatsnamen op *-ingaheem*, *-heem* en *-inge(n)*
in Zuidnederland, met inbegrip van het aangrenzend
romaansch taalgebied.**

Deze lijsten worden hoofdzakelijk gegeven ter verantwoording van de teekens op de kaart; daarom worden de namen niet in alphabetische volgorde gerangschikt, maar wel geografisch, beginnend in 't uiterste Westen, te Boulogne, om te eindigen in 't Oosten. Voor Vlaamsch-België komen de gemeenten voor met de rangnummers van het dialectgeografisch onderzoek. De gemeenten uit het romaansch taalgebied staan gerangschikt volgens provincie (département), arrondissement en kanton.

Voor elke gemeente geven we de namen alphabetisch op, in de volgende orde: eerst de *-ingaheem*namen, dan de *-inge(n)*namen, daarna de *-heem*namen. Bij elken naam geven we een of meer gedateerde oudere vormen, om onmiddellijk een beter begrip van die namen te bekomen. Voor uitvoerigere inlichtingen verwijzen we dan naar de werken waar deze te vinden zijn. Daarvoor werden volgende verkortingen gebruikt:

Carnoy = A. CARNOY, *Dictionnaire étymologique du nom des communes belges*.

C. = J. COENEN, *Limburgsche oorkonden*.

Fl. = DE FLOU, *Woordenboek der Toponymie*.

Guyot = *Nouveau dictionnaire des Communes etc. de la Belgique*.

Hels. = Inlichtingen, per brief, gegeven door Dr. J. HELSEN.

Kurth = G. KURTH, *La Frontière linguistique*.

L. = J. LINDEMANS, *De Frankische kolonisatie in Brabant. De oudste bewoonde plaatsen naar hun benaming*, in *Eigen Schoon*, XVII, XX, XXI.

Ma. = MANSION, *Oud-Gentsche Naamkunde; Voornaamste bestanddeelen*.

P. = H. POTTMEYER, *Plaatsnamen in de Prov. Antwerpen. De naamsuitgang -heem*, in *Bijdragen*, IX (1910).

PB. = DE POTTER en BROECKAERT, *Geschiedenis der Gemeenten van de provincie Oostvlaanderen*.

Petri = FR. PETRI, *Germanisches Volkserbe in Wallonien und Nordfrankreich*.

Popp = *Atlas cadastral parcellaire de la Belgique*.

UP. = ULRIX en PAQUAY, *Zuid-Limburgsche plaatsnamen*.

De meer dan twijfelachtige namen, alsmede deze die door migratie of expansie als doubletten te beschouwen zijn, of nog andere die verkeerdelijk bij deze reeks gerekend werden door andere auteurs, hebben we tusschen haakjes [] geplaatst.

DÉPARTEMENT PAS-DE-CALAIS.

(Kanton Boulogne).

- (Baincthun). Macquinghem. *Makinghem* 1208. Fl. X, 76.
 Questinghem. *Gestinghem* 1129-1208. Fl. XIII, 187.
 (Boulogne). *Quehen* 1864. Fl. XIII, 158.
 (bij Boulogne). *Houssinghem* 1525. Fl. VI, 612.
 (Echinghen). *Essinghem* 1112, *Issinghem* 1208, *Ickinghem* 13^e e. Fl. III, 787.
 (Pernes). *Batinghen* 1907. Fl. I, 571.
 (St.-Martin-Boulogne). Bertinghen. *Bertingueguehen*. Fl. I, 872.
 Dringhen. *Deninghem*. Fl. III, 597.
Ostrehem 1208. Fl. XI, 1099.
Pelinghen 1505. Fl. XII, 572. Hetzelfde als Blinghem 1401, opgegeven als liggende onder Echinghen. Fl. III, 787.
 (Wimille). *Lisinghem* 1208, *Lesinghem* 1305. Fl. IX, 601, 772.
 Auvringhen. *Overinghem* 1084. Fl. I, 380; XVIII, 939.
 Hacquinghem. *Hackinghem*. Fl. V, 273.
 Aubingue. *Hobenghes* 1305, *Hoilbinghes* 1480. Fl. I, 347; VI, 62.
 Harlengues. *Herlengh?* 1233, *Hallenges* 1286. Fl. V, 485.
 Lohen. *Lohem* 1225. Fl. IX, 817.

(Kanton Desvres).

- (Bainghem). *Bainghem* 1121. Fl. I, 462.
 (Belle-et-Houllefort). *Bringhem* 1882. Fl. II, 782.
 (Courset). *Lestinghem* 1400. Fl. IX, 603.
 (Crémarest). Reclinghen. *Reclinghem* 1156, *Hareclinghem* 1340. Fl. V, 456, 934; XIII, 440. Herquelingue opgegeven (Fl. V, 934) als liggende onder Wirwignes, en een ander bij Courset, zijn hetzelfde.
Biscopem 1119. Fl. II, 60.
 (Desvres). *Henodengue* 17e e. Fl. V, 893.
 (Henneveux). *Clavinghen* 1907. Fl. VII, 809.
 (Longfossé). [Le Megen. W. du *Mesjehan*, 1419. Fl. X, 371. Is denkelijk geen *-heemnaam*; *Mighem*, a^o 853, 961, wordt

bij Foerst. II, 285, verkeerdelijk met deze plaats vereenzelvigd.]

- (Lottinghen). *Lonastingahem* 826, *Lostinghem* 1102. Fl. IX, 972.
 (Nabringhen). *Nameringhem* 1208. Fl. XI, 99.
 (Quesques). *Velinghem* 1084, *Evelinghehem* 1812. Fl. IV, 75 ;
 XVI, 201.

(Kanton Samer).

- (Halinghen). *Havelingueham* 1134. Fl. IV, 75 ; V, 290.
 (Hesdin-l'Abbé). Morlinghen. *Moringehem* 1141. Fl. X, 1103.
 Tinghen. *Retingehem* 1141. Fl. XV, 929.
 (Isques). Hermeringues. *Hermarenghes* 1190. Fl. V, 922.
 Herquelingues. *Helkeninges* 1208. Fl. V, 934.
 Quehen. *Calhem*, *Caldhem* 1227. Fl. XIII, 159.
 (Neufchâtel). Cohem. *Colhem* 1113. Fl. VIII, 121.
 (Outreau). Equihen. *Equinguehem* 1292. Fl. III, 1114.
Walbodingheim 7^e e., *Walbodinghem* 9^e e., *Waubinghen*.
 Oude naam van Outreau. Fl. XII, 144 ; XVI, 1039.
 Battinghen. *Bathinges* 1506. Fl. I, 572.
Foucardengues 1389. Fl. IV, 297.
Hardelinghen 1506. Fl. V, 438.
 Manihen. *Maninghen* 1338. Fl. X, 48. Ook opgegeven als
 liggende onder St-Etienne-au-Mont. Fl. X, 49.
Peuplingues 1345. Fl. XII, 653.
Questelingues 1491. Fl. XIV, 187.
 Berquen. *Berkem* 1112. Fl. I, 835.
 (Le Portel). Tihen. *Letingehem* 1208. Fl. XV, 887.
 Turbinghen. *Turbodingahem* 858. Fl. XV, 1082.
 Ainghes. *Aingues* 1389. Fl. I, 158.
Raverengues 1396. Fl. XIII, 328.
 (St-Etienne). Fringhen. *Froingehem* 1208. Fl. IV, 334, 335.
Quinguehem 1292. Fl. XIII, 205.
 Haffreingues. *Arfrenghes* 1156, *Harfeerdinges* 1197. Fl. V, 235.
 (St-Léonard). Hocquinghem. *Hockinghem* 1121. Fl. VI, 151.
 (Tingny). *Maninghen-en-Tingry* 1882. Fl. X, 53. Waarschijnlijk
 hetzelfde als volgende.
 Macquinghen. *Maquinguehen* 1458. Fl. X, 79.
Pinguehen 1458. Fl. XII, 727.
 Panhem. *Au Panesme* 1485. Fl. XII, 298. Wijk tusschen
 Tingry en Samer. Twijfelachtige -heemnaam.
 (Verlincthun). *Mazinghem* 1392. Fl. X, 260.

(Kanton Marquise).

- (Audembert). *La Wambringue* 1709. Fl. XVI, 1138.
- (Audinghem). Attinghem. *Attingahem* 1130. Fl. I, 344. Ook opgegeven als liggende onder Tardinghem. Fl. I, 344.
- Audinghem. *Otidinghem*, 10^e e., *Odingehem* 1084. Fl. I, 358.
- Locquinghem. *Lokingahem* 12^e e. Fl. IX, 287.
- (Audreselle). *Ferquem* 1402. Fl. IV, 166.
- (Bazinghem). Audingue. *Aldinghem* 1028, *Audingahem* 1084. Fl. I, 360. Mogelijke verwarring met gem. Audinghem.
- Bazinghem. *Basingahem* 877. Fl. I, 599.
- Bertinghen. *Berthinghem* 13^e e. Fl. I, 872.
- Ricquemanninghem. *Ripmaninghem* 1209. Fl. XIII, 607.
- (Beuvrequen). Beuvrequen. *Boveringhem* 1093. Fl. I, 909.
- Honinguehem* ca 1400. Fl. VI, 261.
- Cottem. *Couthem* 1269. Fl. VIII, 439.
- Quehen. *Keehem* 1296. Fl. XIII, 157.
- (Bouquinghem). Bouquinghem. *Bokingahem* 1224. Fl. II, 508.
- (Ferques). Elinghem. *Elingahem* 1084. Fl. III, 990.
- (Hervelinghen). Hervelinghen. *?Everlingahem* 1066, *Helvetingehem*, *Helbedingehem* 1084, *Hervedingehem* 1138. Fl. IV, 75, 84, V, 780, 968.
- (Leubringhen). Bainghem. *Baingehem* 1084. Fl. I, 463.
- Leubringhen. *Lebringehem* 1170. Fl. IX, 617.
- (Leulinghen). Leulinghen. *Loningaheem* 776. Fl. IX, 637.
- (Manninghen-Wimille). Manninghen. *Maninghehem* 1142. Fl. X, 50.
- (Marquise). Ledquen. *Legteghem* 1286, *Laitekem* 1294, *Lestinghem* 1305. Fl. IX, 369.
- (Réty). Hardinxent. *Hardingassem* 1130. Fl. V, 449.
- Hindinxent. *Hindinginasseem* 1133. Fl. VI, 52.
- Locquinghem. *Lokingahem* 1084. Fl. IX, 827.
- Rebertingue. *Rumertenges* 1286. Fl. XIII, 348.
- Rodrechen. *Rodrechem* 1286. Fl. XIII, 641.
- (Rinxent). Hydrequent. *Hildringhehem* 1119. Fl. VI, 810.
- Rinxent. *Erningasem* 1107, *Rinninghesem* 1119. Fl. XIII, 596.
- Couthem* 1286. Fl. VIII, 477, 581.
- (Tardinghen). Inghen. *Ingehém* 1208. Fl. VI, 849.
- Tardinghen. *Dardingahem* 1016, *Terdingehem* 1070. Fl. XV, 697.
- (Wacquinghen). Wacquinghen. *Wakingehem* 1208. Fl. XVI, 1155.
- (Wierre-Effroy). *Cuinghem* 1488. Fl. VIII, 1001.
- Fernehem. *Farnehem* 13e e. Fl. IV, 165.

Ouvrehen. *Overhem* 1286. Fl. XII, 153.

Uphem. Fl. XV, 1161.

(Wissant). *Bauchieghem* 1402. Fl. XVIII, 959.

Belinghem 1173. Fl. I, 722.

Groitehem 1402. Fl. IV, 1029 en vgl. ook 1113.

Herlen. *Erlehen* 1084. Fl. V, 915.

(Kanton Calais).

(Bonningues-lez-Calais). Bonningues. *Boninghen* 1153. Fl. II, 326.

Basse-Leulingue 1788. Fl. I, 557. (Wellicht een verplaatste benaming.)

(Peuplingues). Beussingue. *Bissengehem* 1084. Fl. I, 905.

Peuplingues. *Pepelinghem* 1070. Fl. XII, 651.

(Kanton Guînes).

(Andres). Hottinghem. *Ostingahem* ca. 1084. Fl. VI, 566.

Ruskem 1084. Fl. XIII, 1017.

(Fiennes). *Wrechem* 1498. Fl. XVII, 777.

(Guînes). Autinghem. *Altinghem* 11^e e. Fl. I, 374.

Bliseinghes 1120. Fl. II, 168.

(Hardinghen). Hardinghen. *Hervadingahem* 1084. Fl. V, 447.

Fouhen. *Fouhem* 1112. Fl. IV, 296.

(Herbinghen). Herbinghen. *Helbodingahem* 1016, *Hervadingahem* 1084. Fl. V, 900.

(Hermelinghen). Hermelinghen. *Hermelinghem* 1138. Fl. V, 920.

(Hocquinghen). Hocquinghen. *Okkaningahem* 830. Fl. VI, 149.

(Licques). Cahen. *Quathem* 1145. Fl. VI, 1089.

(Sanghes). Sanghes. *Savinghem* 1084. Fl. XIV, 40.

Copen. *Coppehem* 1628. Fl. VIII, 289.

(Kanton Ardres).

(Ardres). *Ancingahem* 1125, *Ansinghem* 1343. Fl. I, 241, 251.

(Audrehem). *Raminghem*. Fl. XIII, 261.

Audrehem. *Oudenhem* 1066, *Aldenehem* 1084. Fl. I, 362.

(Autingues). Autingues. *Altenges* 1084. Fl. I, 374.

(Balinghem). *Bavelinghem* 1084. Fl. I, 486.

Morlinghem. *Morlenghem* 1084. Fl. X, 1102.

(Bayenghem-lez-Eperleques). *Baingahem* 850. Fl. I, 592, 596.

Elvelinghem. *Helvelinghem* 1145. Fl. III, 1036. Ook opgegeven als liggende onder Eperleques : *Eulinghem* 1328. Fl. IV, 72.

Leulinghem-lez-Tournehem. Fl. VIII, 637.

- (Bonningues-lez-Ardres). *Bovinges* 1084. Fl. II, 326.
 Matringhem. *Matringehem* 1150. Fl. X, 237.
 (Brêmes). Ferlinghem. *Frelinghem* 1069. Fl. V, 161.
 (Eperleques). Ribehem. *Ribodingham* 1412. Fl. XIII, 525.
Badekinsem 1328. Fl. I, 418.
Culhem 1093. Fl. VIII, 1011. Ook onder Mentque, Fl. VIII, 1011.
 (Guémy). *Rebingues* 1474. Fl. XIII, 349.
 (Louches-Zutkerke). *Berthem* 1444. Fl. I, 868.
Ophem 1520. Fl. XI, 1062.
Rusteghem. Rusquehem 1635. Fl. XIII, 1023.
 (Mentque-Nortbécourt). *Inglinghem* 1221. Fl. VI, 853.
Vaudringhem. Waudringhen 1473. Fl. XVI, 117.
 (Nordausques). Hollingues. *Holinghen* 1302. Fl. VI, 197.
 (Nortleulinghem). Leulinghem. *Lulingahem* 1084. Fl. XI, 655.
 (Rodelinghem). *Rolinghem* 1069. Fl. XIII, 636.
 (Tournehem). *Turringahem* 877. Fl. XV, 1012.
Cottehem. Couthem 1269. Fl. VIII, 437.
- (Kanton Audruicq).**
- (Audruicq). *Ruminghem. Rumingahem* 844-864. Fl. XIII, 1009.
 (Ste.-Mariekerque). Bonhem. *Bodningahem* 844. Fl. II, 319.
Hedenghes 1493. Fl. V, 613.
 (Zutkerque). *Picquehem* 1225. Fl. XII, 734.
- (Kanton St.-Omer).**
- (Arques). Mottinghem. *Mottenghem* ca. 1400. Fl. X, 1177.
Zeblinghem. Zevelinghem 1629. Fl. XVIII, 331.
 (Blandecques). Wins. *Winningahem* 838. Fl. XVII, 613.
 (Campagne - lez - Wandrecque). Baudringhem. *Baldringhem* ca. 1093. Fl. I, 576.
 (Clairmarais). *Grampingahem* 844-864. Fl. IV, 830.
Meerhem. Fl. X, 291.
Reighem 1164. Fl. XIII, 394.
 (Houille). Hassinghem. *Hessinghem* 1139. Fl. I, 339, 500. Ook opgegeven als liggende onder Wavrans. Fl. V, 991.
 (Moringhem). Barbinghem. *Bermingahem* 844-864. Fl. I, 525, 583.
Guzelinghem. Gusselinghem 1385. Fl. V, 162.
Moringhem. Morninghem 839. Fl. X, 1094.
Rudenhem 1562. Fl. XIII, 964.
 (Mouille). Rabodinghes. *Rabodenghes* 1303. Fl. XIII, 220.

- (St.-Omer). Hebbinghem. *Hebbinghem* 1205. Fl. V, 611.
Leuringhem (heerlijkheid in de omstreken van St.-O.). Fl. IX, 642.
Waringhe 1161. Fl. XVI, 1204.
Bracxem 1428 (in de omstreken van St.-O.). Fl. II, 617.
Frohem 1591, *Frohen* 1346 (tusschen Aire en St.-O.). Fl. IV, 336.
Mickem. Michem, 1148, 1393 (leengoed te Arques, Clairmarais en St.-Omer). Fl. X, 396, 482, 634.
Herreghem? (in de omstr. v. St.-O.). Fl. V, 936.
(Serques). *Essem* 1447, *Messem* 1853, waarschijnlijk identisch. Fl. IV, 30 ; X, 492.
(Tatinghem). *Tatinga villa* 648. Fl. XV, 712.
(Wizernes). Gontardennes. *Guntardinges* 1227. Fl. IV, 773.
- (Kanton Aire).
- (Aire). Garlinghem. *Gerlinghem* 1123. Fl. IV, 443.
Glomingham. *Gomelinghem* 1035. Fl. IV, 723.
Inghem. *Ainghem* 1119. Fl. VI, 847.
- (Ecques). *Illingham* 1718, *Yslinghem* 1304, *Eslingham* 1539. Fl. III, 1145, VI, 828, 900. Ook verkeerd gelezen Blingham 1646. Fl. II, 161.
Mussem. *Mushem* 1177. Fl. XI, 78.
- (Heuringhem). *Huringhem* 1178. Fl. V, 1025.
- (Mametz). *Matringhem* 1698. Fl. X, 239.
- (Quiestède). *Salinghes* 1425. Fl. XIV, 7.
- (Racquinghem). *Rakinghem* 871. Fl. XIII, 249.
- (Rebecque). *Lottinghem* 1588. Fl. IX, 975. Ook verkeerd gespeld Cottenghem, Fl. VIII, 440.
- (Roquetoire). *Gohem* 18e e. Fl. IV, 768.
- (Wardrecques). *Waudringhem* 1659. Fl. XVI, 118.
- (Kanton Lumbres).
- (Acquin). *Faringhem* 1633. Fl. V, 143.
Lattinguem 1604. Fl. IX, 331.
Aimehem. *Aimeshem* 838. Fl. I, 158.
- (Affringues). *Hafferdingen* 1182. Fl. I, 153.
- (Bayenghem-lez-Seninghem). *Beinga villa* 849, *Beinghem* 877. Fl. I, 595, 681.
- (Boisdinghem). *Bodninghem* 1101. Fl. II, 265.
- (Bouvelinghem). *Boveringhem* 1156. Fl. II, 556.

- (Delettes). Relingues. *Relinghem* 1184. Fl. XIII, 452.
 Upem. *Uphem* 9^e e. Fl. XV, 1158.
 Westrehem. *Westernehem* 1087. Fl. XVII, 434.
- (Dohem). Dohem. *Dalhem* 1016. Fl. III, 357.
- (Elnes). [*Rabodinghes*, leengoed in de gem. Elnes en Lumbres, Fl. XIII, 220 ; migratiennaam, zie Wisques.]
- (Esquerdes). Fersinghem. *Fresingahem* 788. Fl. IV, 170.
- (Ledinghem). *Liddenghem* 1170. Fl. IX, 366, 368.
- (Leulinghem). Eslinghen. *Hazse*
- (Leulinghem). Eslinghen. *Haselinghem* 1336. Fl. I, 412 ; III, 1145 ; V, 1068.
- Leulinghem. *Lolenghem* 1147. Fl. IX, 633.
- Etréhem. *Stratehem* 1193. Fl. IX, 633.
- (Lumbres). Pontardenne. *Gondardenghes* 1248. Fl. XII, 986.
- (Pihem). *Bellinghehem* 1394. Fl. I, 755.
 Pihem. *Pithem* 1164. Fl. XII, 705.
- (Quelmes). [*Wandringhem* 1497, leengoed. Fl. XVI, 118 ; migratie, zie Wardrecques.]
- (Remilly-Wirquin). *Lottinghem*. Fl. IX, 975.
 Crehem. *Crohem* 1215, *Crahem* 1268. Fl. VIII, 704, 774.
- (Seninghem). Seninghem. *Sinningahem* 856. Fl. XIII, 476.
- (Vaudringhem). *Waldringahem* 867. Fl. XVI, 113.
- (Wavrans). Assirghem. *Aissenghem* 11^e e. Fl. I, 340, V, 609.
 Vendringhem. *Wendringhem* 1297. Fl. XVI, 211.
 Wilbedinghe. *Hilbudenghem* 1119. Fl. XVII, 526.
- (Wisques). Rabodinghen. *Radinghem* 1290. *Rabodenghes* 1370. Fl. XIII, 221.
- (Zudausques)! [*Rabodinghes*, leengoed. Fl. XIII, 223. Migratiennaam.]
 [*Wandringhem* 1497, leengoed. Fl. XVI, 118. Migratie ; zie Wardrecques.]
- (Kanton Fauquembergues).**
- (Bomy). [*Matringhem*. Fl. X, 236. Denkelijk corrupte spelling voor het volgende.]
Mazinghem 1598. Fl. X, 260.
- (Febvin-Palfart). Onenghem. *Honinghem* 1572. Fl. VI, 260 ; XI, 790.
- (Fléchin). Cuhem. *Culhem* 1091. Fl. VIII, 996.
- (Reclinghem). *Ricolvingahem* 857. Fl. XIII, 439.

(St.-Martin d'Hardinghem). *Dardingahem* 1016. Fl. I, 272; III, 127; XIII, 1153.

(Kanton Béthune).

(Béthune). *Offlingehem* ca. 1000. Fl. XI, 724.

(Chocques). ?*Mesum* 1120. Fl. X, 497.

(Essars). Sévelingues. *Sevelenghe* 1249. Fl. XIV, 510.

(Oblinghem). Oblinghem. *Aublenghem* 1120. *Amblingeham* 1147. *Ombelinghehem* 1328. Fl. XI, 681.

(Vendin-lez-Béthune). *Molinghem* 1507. Fl. X, 922.

(Kanton Houdain).

(Calonne-Ricouart). Quenheim en Petit-Quenheim. *Piquenehem* 1323. *Quennehen* 1493. Fl. XIII, 170, 643. Petri, 217.

(Fresnicourt). Olhain. *Olehain* 1179. Fl. XI, 741.

(Hersin-Coupigny). Tringhem. *Teninghem* 1215. *Istringhem* 1700. Fl. VI, 906; XV, 1042.

Bouchent. *Bouchessent* 1152. Petri, 218.

(Houchin). *Holcin* 12^e e. Petri.

(Kanton Laventie).

(Lestrem). [*Matringhem* 1590, leengoed. Fl. X, 239. Waarsch. migratiennaam.]

(Kanton Lens).

(Meurchin). Meurchin. *Marchein* 867. Petri, 220.

(Kanton Lillers).

(Calonne). *Bohem* 18^e e. Petri, 221.

(Gonnehem). *Godnehem* 1131-1169. Fl. IV, 776.

[*Cohem*. Fl. VIII, 108. Waarschijnlijk migratiennaam.]

(St.-Venant). *Papinghem* 1075. Fl. XII, 369.

(Kanton Norrent-Fontes).

(Amettes). Dinghem. *Dinguehen* 1331. Fl. III, 276.

(Bourecq). Waringhem. *Weringehem* 1192. Fl. XVI, 1205; XVII, 278.

Marquehem 1907. Fl. X, 200.

(Estrées-Blanche). Longhem. *Longuehem* 14e e. Fl. IX, 862.

(Lespesses). Fauquenhem. *Foucquinguehen* 1454. Fl. IV, 154.

(Linghen). Linghen. *Lelingehen* 1083. *Leingehem* 1142. Fl. IX, 756.

(Lozinghem). Lozinghem. *Losengeham* 1147. Fl. IX, 987.

- (Mazinghem). *Mazinghem* 1119. Fl. X, 258.
 (Molinghem). *Mallinkehem* 1120. Fl. X, 918.
 (Norrent-Fontes). *Waringhem. Waringuehem* 1518. Fl. XVI, 1205.

Misschien identisch met plaats van zelfden naam te Boureecq.

Norrent. *Norhem* 1182. Fl. XI, 661.

Wauquehem. Fl. XVII, 185.

- (Westrehem). *Westernehem* 1087. Fl. XVII, 435.

(Kanton Campagne-lez-Hesdin).

- (Brimeux). *Ostrehem* 1220. Fl. XI, 1099.

- (Lépine). *Collem* 1274. Fl. VIII, 155.

- (Roussent). *Rossem* 1140. Fl. XIII, 928.

(Kanton Etaples).

- (Cormont). *Fernehem*. Fl. IV, 164.

- (Etaples). *Huolingahem* 844-864. Fl. VI, 784. (Omtrent Etaples gelegen.)

Minghem. *Maingehem* 13e e. Fl. X, 624.

Fromessent. *Fremehehem* 1207. Fl. IV, 338.

Hermessent. ? *Hermeshem* 1421. Fl. V, 923.

- (Hubersent). Hubersent. ? *Humbaldingahem* 826. *Hubertusin* 1129.

Helbessem 1199. Fl. VI, 717, 779.

- (Inxent). *Villa Hainessendae* 1042. *Enessem* 1224. *Inghessent* 1559.
 Fl. VI, 867.

- (Tubersent). *Thorbodeshem* 9^e e. Fl. XV, 1066.

- (Widehem). *Widingahem* 844. Fl. XVII, 496.

Warlingue 1769. Fl. XVII, 1.

(Kanton Fruges).

- (Matringhem). *Matrinkehem* 1120. Fl. X, 237.

- (Radinghem). *Radinghem* 1139. Fl. XIII, 228.

(Kanton Hesdin).

- (Bouin). *Boim* 1296. *Bohaing* 1403. Petri 228.

- (Caumont). Cahen. *Quaen* 1435. Petri 228.

(Kanton Hucqueliers).

- (Beussent). *Bulcen, Bolcen* 1119. Fl. I, 904.

Engoudsent. *Engoudehem*. Fl. III, 1080.

- (Bezinghem). *Bissingehem*. Fl. I, 948.

- (Ergny). Quehem. *Chahem* 1226. *Kakem* 1257. Fl. XIII, 158.

(Maninghem). *Menolvingahem* 877. *Maninghehem* 1142. Fl. X, 49, 52. Ook opgegeven als wijk te Bimont.

[Rabodennes. *Rabodengues* 1393. Petri, 231. Leengoed; waarsch. migr.]

(Parenty). *Ecceuffent*. *Squiffem* 1207. *Esqueffen* 1315. Fl. III, 968.

(Preures). *Sehem*. *Sehem* 1650. Fl. XIV, 461. Ook onder Bourthes. Petri, 230.

(Quilen). *Kilhem* 1134. Fl. XIII, 203.

(Wicquinghem). *Wichingehem* 1069. Fl. XVII, 623.

(Kanton Montreuil).

(Lépine). *Abihen*. *Abbatisham* 844. *Abeham* 1141. Fl. I, 30.

(Kanton Avesnes).

(Avesnes). *Pihen*. Fl. XII, 707.

(Sus-St.-Léger). ? *Sarchinguehem*. Petri, 235.

(Kanton Heuchin).

(Anvin). *Mazinghem* 1407. Fl. X, 258.

(Floringhem). *Floringhehem* 1145. Fl. IV, 213.

(Heuchin). *Buhersest* 1252. Fl. II, 1003.

(Pernes-en-Artois). *Blaringhem*. *Bladeringhem* 1250. Fl. II, 106.

(Sachin). *Sachin*. *Saisem* 1119. *Sassem* 1179. Fl. XIV, 1096.

(Tilly-Capelle). *Wistrihem* 1689. Fl. XVII, 658.

(Kanton St.-Pol).

(Héricourt). *Crehem*. Fl. VIII, 704.

(Rollecourt). *Epenchain*. *Spineham* 1104. Petri.

(St.-Pol). [Weringhem. *Weringhuehen* 1474. Leengoed. Petri. Migratiennaam, cf. boven, Bourrecq, Norrent.]

(Kanton Arras).

(Athies). *Warlinghem* 1907. Fl. XVII, 1.

(Marceuil). *Belham* 1215. Fl. I, 719.

Hubercinehem 1215. Fl. VI, 717.

(?). *Scheldogothem in pago Atebatense* 765. Petri.

(Kanton Bertincourt).

(Trescault). [Bilhem. *Bilheim* 18e e. Petri. Waarsch. migr.]

(Kanton Croisilles).

(Bucquoy). *Hallenges*. *Halenghes* 1313. Petri.

(Chérisy). *Contehem* 1094. Fl. VIII, 220.
 (Croisilles). *Epinehain*. *Espinehain* 1278. Petri.

(Kanton Vimy).

(Izel). *Vecthem* 1907. Fl. XVI, 120.

(Kanton Vitry).

(Corbehem). *Corbelham* 1081. *Corbehem* 1310. Fl. VIII, 316.
 (Etaing). *Etaing*. *Stohem* 12e e. Petri.
 (Vitry). *Warghem*. Fl. XVII, 26.

DÉPARTEMENT NORD.

Fransch Vlaanderen. (Dialectgeographie, Vak b).

- 1 (Gravelines). [Grevelingen. *Graveninga* 1040. Fl. IV, 862.]
 9 (Pitgam). *Petengham* 1075. Fl. XII, 747.
 10 (Looberghe). *Cohem*. Fl. VIII, 108.
 12a (Drincham). *Drincham* 1065. Fl. 600.
 (bij Drincham?). *Hersinghem*. *Ersinghem* 1113. Fl. V, 942.
 13 (Holque). *Wulverdinghe* 1161. Fl. XVII, 848. Misschien
 migratiennaam.
 14 (Millam). *Alsinghe* 1148. Fl. I, 212.
 Millam. *Milhem* 857. Fl. X, 607.
 15 (Merckegehem). *Marchincheham* 1085. Fl. X, 441.
 16 (Watten). *Strathem* 1228. Fl. XV, 518.
 17 (Wulverdinghe). *Wulverdinghe* 1121. Fl. XVII, 846.
 18 (Volkerinckhove). *Marghem* 1641. Fl. X, 124.
 Zie verder vak N.

(Kanton Armentières).

(Capinghem). *Capinghem* 1143. Fl. VII, 191.
 (Frelenghien). *Fredlenchehem* 1066. Fl. IV, 320.

(Kanton Rijsel).

(Berckem). *Berchem* 1233. Petri 185.

(Kanton Cysoing).

(Sainghin-en-Mélantois). *Syngin* 972. Petri 180.
 (Wannehain). *Guenehem* 1108. *Wanhem* ca. 1185. Petri 180.
 Fl. XVI, 1149.

(Kanton Haubourdin).

(Erquinghem-le-Sec). *Erkinguehem* 1455. Fl. III, 1127.
 (Radinghem). *Radoni villa* 680. *Radinghehem* 1168. Fl. XIII, 230.

(Kanton La Bassée).

(Sainghin - en - Weppes). *Sanguin, Saineghem, Saineghin, Singhem* 1077. Petri, 182.

(Kanton Lannoy).

(Leers). *Carihem* 1388. Fl. VII, 241.

(Kanton Pont-à-Marcq).

(Mérignies). *Meuregnien* 1167. Petri, 185.

(Kanton Quesnoy).

(Verlinghem). *Ferlingehem* 1066. Fl. XVI, 275.
 Zie ook vak N.

(Kanton Kamerijk).

(Kamerijk). *Petengier. Petengien* 1277. Petri, 376.
Visenghier 1227, 1301. Petri, 376.
 (bij Kamerijk). *Villehem* 1419. Fl. XVI, 467.

(Kanton Le Câteau).

(Le Câteau). *Mazinghien* 1789. Fl. X, 260. Waarsch. migr. naam.

(Kanton Marcoing).

(Ribécourt). *Bilhem*. Petri, 378.

VLAAMSCHE LAND.

(Vak H).

- 1 (Heist-aan-Zee). [*Scarpinghe* 1270. Fl. XIV, 185.]
 5 (Uitkerke). [*Hondeghem*, leengoed. Fl. VI, 215; XII, 30.
 Migratiennaam.]
 [*Maldegem*, leengoed. Fl. IX, 1171. Migr. n.]
Berkenem 1436. Fl. I, 706, 837. Ook opgegeven als ligg.
 o. Lissewege.
 [*Messem* 1655. Fl. X, 492. Migr. n.]
 6 (Vlissegem). *Fleskenhem* 988. *Flissinghen* 1072. Fl. XVI, 646.
 7 (Nieuwmunster). *Vackerghem* 1255. Fl. XVI, 16.

- 8 (Zuikerkerke). Kleihem. *Clehiham* 972. *Cleihem* 1175. Fl. VII, 869; XVII, 399.
- 9 (Lissewege). Gaarlem. *Gharleem* 1341. Fl. IV, 353.
 Gatem. *Gaethem* 1328. Fl. IV, 466.
 Schierem. *Scierhem* 1246. Fl. XIV, 268.
- 11 (Westkapelle). [Greveninge. *Greveningas* 811-870. Fl. IV, 862.]
- 12 (Dudzele). Kattem. *Cathem* 1260-1900. Fl. VII, 359.
Michem 961. Fl. X, 530.
 [Reesinghe 1552. Fl. XIII, 373.]
- 13 (Oostkerke). *Noorthem*. Fl. XI, 544.
 Oudenem. *Oedenhem* 1305. Fl. XII, 31.
 Uitenem. *Utenheem* 1303. Fl. XV, 1129.
 Zuitem. *Suetheem* 1238. Fl. XVIII, 699.
- 17 (Breedene). *Boonem*. Fl. II, 361.
 Hongerem. *Hongherghem*, *Hoinghereem* 1429. Fl. VI, 251.
- 21 (Leffinge). Eiergem. *Eyerghem* 1302. Fl. III, 946; IV, 109.
Messem 1619. Fl. X, 491.
 [Leffinge. *Latfinga* 988. Fl. VIII, 473.]
- 22 (Snaaskerke). Oenegem. *Onenghem* 1295. Fl. XI, 708.
- 23 (Klemskerke). *Peddelghem* 1354. Fl. XII, 485.
Maijhem ca. 1390. Fl. X, 256.
- 24 (Oudenburg). Kottem. *Cotheem* 1303. Fl. VII, 361; VIII, 433.
Marhem 1237. Fl. X, 211.
- 25 (Ettelgem). *Adlingeem* 1026. *Etilinghem* 1144. Fl. IV, 63.
 Malegem. *Malegeem* 1552. *Meulegem* 1567. *Myllegem* 1558.
 Fl. IX, 1191; X, 517; XI, 85.
- 26 (Westkerke). Dentergem. *Dentelghem* 1291. Fl. III, 180.
- 27 (Roksem). *Hrokashem* 745. Fl. XIII, 932.
- 29 (Houtave). Walem. *Waelhem* ca. 1300. Fl. XVI, 979.
- 31 (Zerkegem). *Zarkenghem* 961. Fl. XVIII, 401.
- 32 (Jabbeke). Essegem. *Essengheem* 1437. Fl. IV, 31.
 Ossenem. *Ossenheim* 1428. Fl. XI, 1089.
- 33 (Snellegem). Hildgem. *Hyldenghem* 1297. Fl. VI, 13.
 Snellegem. *Snethlincghem* 946. Fl. XIV, 997.
 Vloetem. *Vloethem* 1618. Fl. XVI, 657.
- 34 (Varsenare). [*Beyeghem*. Fl. I, 942. Migratiennaam.]
- 35 (St.-Andries). Messem. *Meschem* 963. Fl. X, 486.
- 38 (St.-Kruis). *Reighem* 16^e e. Fl. XIII, 394.
Boonem. Fl. II, 357.
Velthem 1220. Fl. XVI, 206.
Warhem 1520. Fl. XVI, 1203.

- 39 (St.-Michiels). Tillegem. *Tillengem* 12^e e. Fl. XV, 912.
- 40 (Assebroek). Odegem. *Odengem* 1080. *Oedeghem* 1460. Fl. XI, 686, 695.
- 52 (Booitshoeke). Schreiem. *Screiem* 1243. Fl. XIV, 418, 419.
- 54 (Gistel). *Ovenghem* 1200. Fl. XII, 161.
- 57 (Zevokote). [*Helsdinghen* 1529-38. Fl. V, 835.]
- 61 (Koekelare). [*Avelgem*, leengoed. Fl. I, 388. Migr. naam.]
Wadinghem 1249. Fl. XVI, 1009.
- 62 (Bekegem). *Bekenghem* 1180. Fl. I, 696.
- 63 (Eernegem). *Erninghem* 1119. Fl. III, 897.
Stuivegem. *Stuweghem* 1363. Fl. XV, 579.
- 64 (Ichtegem). *Hictingehem* 12^e e. Fl. VI, 815.
Minghem 1119. Fl. X, 624.
- 65 (Zedelgem). *Sillengem* 1080. *Zedelgheem* 1089. Fl. XVIII, 332.
Zuudhem. Fl. XVIII, 649.
- 66 (Aartrijke). *West Noordheem* 1429. Fl. XVII, 419.
Zutheem 1286. Fl. XVIII, 649.
- 67 (Veldegem). [*Veldegem*. Kunstmatige naam van de nieuwe parochie gesticht, in 1864, bij het Veld van Zedelgem.]
- 68 (Loppem). [*Hondeghem*, leengoed. Fl. VI, 215. Migr. n.]
Oudengheem 1285. Fl. XI, 1135.
Boonem. Fl. II, 362.
Loppem 11^e e. Fl. IX, 953.
Merkem. *Merckeem* 1592. Fl. X, 453.
- 69 (Oostkamp). Erkegem. *Herkenghem* 1290. *Arckengheem* ca. 1300.
Erchem. Fl. III, 115.
Tudegem. *Tudengheem* ca. 1300. Fl. XV, 1069, 1123.
Stokkem 16^e e. Fl. XV, 467.
- 79 (Teteghem). *Tetenghem* 1066. Fl. XV, 792.
- 80 (Uxem). *Ukesham* 10^e e. Fl. XV, 1175.
- 84 (Veurne). Loringhe. *Loringe* 1120. Fl. IX, 932.
- 87 (Houtem). *Houtheem* 1125. *Holthem* 1135. Fl. VI, 633.
- 88 (Wulveringem). *Wulveringem* 1119. Fl. XVII, 853.
- 89 (Vinkem). *Veinghem* 1128. Fl. XVI, 490.
- 100 (Alveringem). *Adalfridinghem* 703. Fl. I, 216.
Fortem. *Voortheem* 1312. Fl. IV, 271.
- 102 (Oudekapelle). [*Cruninghe*. Fl. VIII, 978.]
- 103 (Keiem). *Kaihem* 1127. Fl. VII, 708.
- 114 (Handzame). *Middelhem* 1225. Fl. X, 554.
- 115 (Kortemark). *Heeghem* 1550. Fl. III, 818.

- 116 (Torhout). [*Heedighem goed* 1388. Fl. V, 621. Migratie naam uit Kortemark.]
Moerhem 1500. Fl. X, 710.
- 117 (Lichtervelde). *Wavelghem* 1388. Fl. XVII, 186, 187.
 [*Krasselghem* 1877. Fl. VIII, 692. Alleen op de Militaire kaart. Vergissing voor Wavelghem?]
Quathem. Fl. VIII, 1051.
- 118 (Zwevezele). *Aspergem*. Fl. I, 322.
 [Kachtem. *Caecthem* 1457. Fl. VI, 1070. Migr. n.]
 [*Schreiem*, leengoed. Fl. XIV, 418. Migr. n.]
- 119 (Wingene). Goemaringe. *Gommaringhe*. Fl. IV, 773.
Rateling Raterdinghe 1457. Fl. XIII, 298.
Scherpinge. Scerpinghe 1348. Fl. XIV, 258 (1).
 [*Boonem*. Fl. II, 362. Migr. n.?]
 [*Schreijhem* 1640. Fl. XIV, 418. Migr. n.?]
- 121 (Eegem). *Hedenghem* 1179. Fl. III, 813.
- 123 (Tielt). *Bernegem* 1635. Fl. I, 849.
Rijkegem. Rikeghem 1326. Fl. XIII, 1052.
Oostrem 1636. Fl. XI, 1011.

(Vak I).

- 123 (Oostburg). *Boyenghem* 1238. Fl. II, 234.
Scuverlinghem 1253. Fl. XIV, 444.
Schuttem. Schutheem 1284. *Scitheem* 1437. Fl. XIV, 299, 447.
- 125 (Aardenburg). [*Dentergem* 1217. Fl. III, 180. Migr.]
 [Veltem. *Felthem* 976. Fl. XVI, 206. Ligging, volgens de Flou, onzeker. Zie bij St.-Kruis.]
- 128 (IJzendijke). *Pilkem* 1108. Fl. XII, 717.
- 152 (Moerkerke). *Esteghem* 17^e e. Fl. IV, 38.
- 153 (Oedelem). Danegem. *Danenghem* ca. 1300. Fl. III, 116.
Oedelem. Othelhem 1123. Fl. XI, 696.
Schuttem. Scitheem 1409. Fl. XIV, 299.
- 154 (Maldegem). Maldegem. *Madlingem* ca. 964. Fl. IX, 1158.
 [*Reesinghe* 1228. Fl. XIII, 374.]
Nederhem 1559. Fl. XI, 141, 200.

(1) Deze drie namen, in een omgeving van *-ingaheem*namen komen abnormaal voor. Zij schijnen te wijzen op een locale kolonisatie door inwijkelingen uit het Oosten.

- Noorthem* 1420. Fl. XI, 543.
Warhem 1462. Fl. XVII, 4.
- 155 (Adegem). *Addingahem* 840. Ma.
- 160 (Bassevelde). *Crayenem* 1349. Fl. VIII, 641. *Craeigem* 1700. PB.
- 161 (Assenede). Muikem. *Muckem* 1421. Fl. XI, 34, 45.
- 170 (Moerbeke). [*Liedergem* 1415. PB. — Te identificeeren met *Ledergem* o. Oostakker.]
- 177 (Vrasene). [*Saleghem* 1136. PB. — Heerlijkheid, gelegen o. Vrasene, Stekene en St.-Pauwels, eigendom van de abdij Drongen. Waarsch. migr. n.]
- 178 (Beveren-Waas). [*Raessegheem* 1550. PB. — Leengoed; waarsch. migr. n.]
- 183 (Beernem). Bloemegem. *Bloemenghem* 1302. Fl. II, 165. — Twijfel omtrent het kunstmatige van deze benaming is, spijs de oude vermelding, gewettigd, wegens het bestaan van een Bloemendale aldaar.
 Beernem. *Bernehem* 847. Fl. I, 652.
Bulkem 1901. Fl. II, 1020.
- 185 (Knesselare). *Malsem* 1750. Fl. X, 15.
- 186 (Ursel). Velkegem. *Velckenghem* ca. 1200. Fl. XVI, 202.
 Wessegem. *Wessingim* 970. Ma. OGN., 95. *Weesseghem* 1660. Fl. XVII, 222.
 Heukelem. *Heuckelom* 1475. PB. Fl. V, 997.
Pilkem. Fl. XII, 717.
Vrekkem. PB.
- 187 (Aalter). Rokegem. *Hrokingahem* 815-844. Ma. OGN. 29.
Biesem. PB.
Houtem 1430. PB.
 Oostergem. *Oestrem* 1430. PB.
Straethem 1430. PB.
- 188 (Bellem). *Bellem* 1299. PB.
- 192 (Zomergem). *Morelgem* 15^e e. PB.
 Zomergem. *Sumaringahem* 815. Ma.
- 193 (Lovendegem). *Lovendegem* 13^e e. Ma.
- 195 (Sleidinge). [*Sledingam* 1268. *Scleidinghen* 1291. Ma.]
- 200 (Evergem). *Evergehem* 967. Ma.
Wippelgem 1319. PB.
 [*Duerem* 1445. PB. — Vergissing voor Duerme.]
- 201 (Wondelgem). *Gundinglehem* 967. PB.
Westrem 1280. PB.

- 202 (Oostakker). Ledergem. *Ledringehem* 967. *Liedringem* 1019-30.
Ma. OGN. 37.
Zingem. *Siggingehem* 967. Ma. OGN. 30.
- 209 (Sinaai). [*Coolegem*. PB. Migr. n.]
- 210 (Belsele). [*Wippelgem* 1450. PB. Migr. naam. Zie Evergem.]
- 220 (Bornem). Doregem. *Dorneghem* 1302. L. [**Poregem*. Pottmeyer, 190.]
Luipegem. *Luppengem* 1139. L.
Miegem. *Miedeghem* 1370. L.
Bornem. *Burneghem* ca. 1000. L.
[*Deyghem*. Pottmeyer, 17. — Eigenlijk : *d'Eyghine* 1324, *d'Eyghene* 1571. J. Mees, in *Eigen Schoon*, XX (1937), 8.]
- 223 (Ruisselede). [*Auweghem* 18^e e. Fl. I, 381. Waarsch. migr. n.]
- 224 (Kanegem). *Caningahem* 967. Fl. VII, 72.
Vlienderghem 1629. Fl. XVI, 629.
- 225 (Lootenhulle). *Malsem* 1460. PB.
Pittem. PB.
- 229 (Merendree). *Oostrem*. *Oostergem*. PB.
- 230 (Landegem). *Landingahem* 1037. Ma.
Vosseem 1500. PB.
- 231 (Drongen). *Wimmergem*. PB. — Wordt ook opgegeven als ligg. o. Mariakerke.
Quatem 1562. PB.
- 233 (Nevele). *Coudeghem* 1500. PB.
- 235 (Meigem). *Meingem* 10^e e. *Meiengem* 1160. PB.
- 236 (Bachte-Maria-Leerne). [Maaigem hoek. *Maienghem* 1249. PB. — Te identificeeren met voorgaanden naam.]
[*Rekelinge*. PB.]
- 237 (St.-Martens-Leerne). *Quaethem* 1460. PB.
[*Strobbinge*. PB.]
- 238 (Deurle). Kolegem. *Culingahem* 840-877. Ma.
- 239 (St.-Martens-Latem). *Lathem* 820. PB.
- 240 (Mariakerke). Kolegem. *Colengem* 1210. PB. — Wordt ook opgegeven als ligg. o. Wondelgem en Drongen. Niet te verwarren met homoniern o. Deurle. Zie ook migr. n. o. Sinaai.
Meerem 950. *Meerham* 1239. PB.
- 241 (Gent). Ekkergem. *Heccringehem* 967. *Ekkerengem* 1019-30.
Ma.
Roogem.
St.-Pieters-Aaigem. *Hatingem* 9^e e. *Hadengem*. Ma.

- 243 (Destelbergen). Herlegem. *Herlingehem* 967. PB. — Wordt ook opgegeven als ligg. o. Oostakker.
- 244 (Afsnee). *Huddegem*. PB.
Meerem. PB.
- 245 (St.-Denijs-Westrem). *Westrethem* 10^e e. Ma.
- 246 (Zwijnaarde). *Ottergem* 1271. PB.
- 249 (Heusden). *Moerhem* 1720. PB.
- 250 (Melle). *Asschouwergem*. PB.
Petegem. PB.
Mullem. PB.
- 252 (Kalken). *Bellem* 1450. PB.
- 255 (Wetteren). Akkergem. *Hekkergem*. PB.
Mooreghem 15^e e. PB.
Vantegem. *Vantenghem* 1036. PB.
Volkersem 1498. PB.
- 256 (Schellebelle). *Billegem* 1384. PB.
- 261 (Appels). Mekegem. *Meckeghem* 1335. PB.
- 262 (Dendermonde). *Kraaiengem*. De Vlaminck, De Stad en Heerl. Dendermonde, IIII, kaart.
[Greffeningen. *Grefninghen* 1308. De Vlaminck, o. c. II, 146.]
- 263 (Oudegem). Izegem. *Yseghem* 1440. PB.
[*Megem*. PB. — Identisch met Mekegem, o. Appels.]
Oudegem. *Aldengem* 1019. PB.
- 264a (Lebbeke). *Rossem*. PB.
- 266 (St.-Amands). Kuitelgem. *Coytelghem* 1470. L.
- 268 (Puurs). Kolem. *Coleham* 1198. L. — Voor den vorm *ham*, in deze streek, vergelijk *Hemingsham* 1149.

(Vak K).

- 189, 201 (Esschen, Kalmthout). *Vossenem* 1435. Helsen.
- 204, 205 (Wuustwezel, Loenhout). *Marum* 1608. Hels.
- 206 (Brecht) [*Beisegem*. P. 14, ongedateerd en zonder bronaanduiding. Zeer twijfelachtig.]
- 232 (Vlimmeren). [*Bersegem*. P. 14, volgens aanduiding op Milit. kaart. Twijfelachtig.]
- 243 (Merksem). *Gheerbodighem* 1301. P. 23.
Merksem. *Marcsem* 1209. P. 202.
- 245 (Deurne). Menegem. *Menenghem* 1331. P. 181.
[*Stertinghen* 15^e e. Hels.]

- 248 (Berchem). *Berchem* 1227. P. 305.
- 250 (Wilrijk). *Middelhem* 1342. P. 314.
- 251 (Mortsel). Diesegem. *Tisengien* 1150. *Disegheem* 1349. P. 17.
- 253 (Wijnegem). *Winengem* 1161. P. 193.
- 254 (Schilde). *Dieghemhof*. Hels.
- 256 (Wommelgem). *Winlindechim* ca. 726. *Wimlegem* 1155. P. 196.
Guddegem. *Guddegheem* 1394. P. 178.
- 257 (Oelegem). Ginnegem. *Gennenchen* 1210. *Ginegem* 1214.
P. 177. Hels.
Oelegem. *Olenghem* 1161. P. 186.
Boutershem 15^e e. Hels.
- 261 (Ranst). *Millengheem* 1202. P. 184.
- 262 (Broechem). Beigem. *Beyghem* 1362. *Becghem* 1377. *Bechem*
1430. **Blyghem* 1636. Hels. P. 12, 13, 14. Ook opgegeven als liggende o. Lier.
Undelgem. *Undelegheem*, *Ondelegheem* 1362. Hels.
Willegem 1671. P. 192.
Broechem. *Bruchem* 1142. P. 298.
- 263 (Viersel). Borthem. *Berthem* 1210. P. 309.
- 273 (Kasterlee). *Houtum*. P. 302.
- 276 (Mol). *Millenghem* 1292. P. 183.
- 279 (Hemiksem). *Brakegem* s. d. P. 14.
Hemiksem. *Hemingsham* 1149. *Hamincsem* 1155. P. 199.
- 281 (Edegem). Buizegem. *Busenchem* 1159. *Bosenghem* 1195. P. 14.
Ook opgegeven als liggende o. Kontich.
Edegem. *Aiengheem* 1227. *Aedeghem* 1374. P. 20.
Eizegem. *Heisengheem* 1292. *Eyseghem* 14^e e. Hels.
Rijpegem. *Gripegheem* 15^e e. *Gripegem* 1619. *Yepegheem*
of *Grypegheem*. P. 191. Hels.
Houtsom 1699. P. 202.
- 282 (Boechout). Pooigem. *Poijeghem* 15^e e. Hels. P. 190.
Hechelem 15^e e. Hels.
- 283 (Kontich). *Plusengheem* 1262. P. 189.
- 290 (Emblem). *Emblehem* 12^e e. P. 290.
- 291 (Lier). [*Lachenen* wordt door P. 313, verkeerdelijk voor een
-heemnaam aangezien.]
Stratem 1297. Hels.
Vissem 15^e e. Hels.
- 292 (Kessel). Uffegem. *Uffegheem* 15^e e. Hels. Ook als ligg. o. Lier
opgegeven.
- 295 (Berlaar). [*Isegem*. P. 178. Alleen bij Kurth, Front. ling.,

- op grond van een vermelding in Guyot, Diction. Comm. B. — Vergissing voor Itegem.]
- 296 (Nijlen). [*Visseghemmer beemt* 15^e e. Hels. — Cfr. Vissem, o. Lier.]
- 299 (Itegem). *Idingehem* 976. P. 178.
Bernum 1627. P. 290.
- 301 (Herenthout). [*Beygemstraete* 1627. Hels. Cfr. Beigem o. Broechem-Lier?]
[*Int eyghem geh. den eyghem bempt* 1627. Hels. Twijfelachtig.]
- 302 (Wiekevorst). *Boechem* 1502. P. 292.
- 304 (Noorderwijk). Lankom. *Lanchem* 1133. P. 303.
Morsum 1394. *Moersem* 1495. Hels. **Rossum* 1591. P. 318.
- 307 (Geel). *Elsun* 1532. P. 310.
Larum. P. 304.
Winkelom. *Winkeleem* 1297. P. 304.
- 325a (Walem). *Waelhem* 1203. P. 319.
- 329 (Hombeek). Winkelem. *Winclem* ca. 1200. *Wincleem*, *Winckelgeem* 1370. L.
- 330 (Mechelen). Adegem. *Hedeghem* ca. 1220. *Adenghem* 13^e e. P. 11. L.
Berbelgem. *Barblenghem* 1328. L.
Geerdegem. *Gheerdeghem* 1252. P. 23. L.
Ouwegem. *Aldeghem* 1150. *Oudenghem* 1220. P. 12. L.
Zwijvegem. *Suivenghem* 1138-1152. P. 191. L.
Berklem. *Berclem* 1269. P. 289. L.
- 348 (Herselt). *Berchom* 1402. P. 308.
- 352 (Vorst). *Honsum* 1674. Hels.
- 358 (Beringen). *Beringe* 1120. *Berenges* 1176-80. C.

(Vak L).

- 355 (Peer). *Molhem*. K.
- 356 (Groote-Brogel). Erpekom. *Erpenchem* 1254. C.
- 360a (Gerdingen). *Gurdengeis* 1139. *Gerdingen* 1218. C.
- 363 (Ellikom). *Elleken* 1314. C.
- 364 (Meeuwen). *Hensem*. K.
- 371 (Ophoven). *Geistingen* 1181. C.
- 420 (Rotem). *Rotheim* 1174. C.
- 422 (Lanklaar). Mulem. *Mulnaim*, *Mulnehem* 726. *Molenhem* 1282. C.
- 423 (Stokkem). *Stockheim* 1181. *Stochem* 1253. C.

(Vak N).

- 5 (St.-Winoksbergen). In Bergen-Ambacht, niet verder te localiseeren : *Dagmaringahem* 830. Fl. II, 74.
- 6 (Warhem). *Warhem* 1067. Fl. XVI, 1198.
- 7 (Crochte). *Crochtem* 1067. Fl. VIII, 770.
- 12 (Killem). *Kilheem* 1067. Fl. VII, 731.
- 13 (Hondschoote). *Beninghem* 1266. Fl. I, 762.
- 17 (Roesbrugge-Haringe). Haringe. *Haringa* 1183. Fl. V, 471.
- 22 (Stavele). *Zuudhem* ca. 1300. Fl. XVIII, 649.
- 26 (Reninge). *Riningen* ca. 1100. Fl. XIII, 470.
- 29 (Merkem). *Merkhem* 1107. Fl. X, 443.
- 32 (Staden). *Cortenem* 1648. Fl. VIII, 370.
- 34 (Hooglede). *Oostrem* 1695. Fl. XI, 1011.
- 35 (Beveren-bij-Roeselare). Veerdegem. *Verdeghem* 1305. Fl. XVI, 244.
- 37 (Oostnieuwkerke). [*Oyghem*, *Hoyeghem* 1648, leengoed. Fl. VI, 707 ; XII, 203. Waarsch. migr. n.]
- 38 (Roeselare). [*Krotteghem* 1900. Fl. VIII, 874. Waarsch. kunstmatige spotbenaming.]
 [Pikkelgem. *Picclinghem* 1003. Fl. XII, 711. Verkeerd geïdentificeerd door de Flou. Het betreft hier Pikkelgem onder Deftinge ; het Roslara uit den tekst is Roeselare o. St.-Antelins.]
 Oostrem. *Ostrem* 1269. Fl. XI, 1010.
- 39 (Rumbeke). *Egghelghem* 1603. Fl. III, 1934.
 [*Hondeghem*, leengoed. Fl. VI, 215. Migr. n.]
- 40 (Oekene). [*Rolleghem*, leengoed. Fl. XIII, 677. Migr. n.]
- 42 (Pittem). *Maneghem* 1307. Fl. X, 39.
 Oenegem. *Onnenghem* 1247. Fl. XI, 708.
 Bekkem. *Bechem* 1357. Fl. I, 705 ; XVIII, 962.
 Pittem. *Puthem* 1070. Fl. XII, 767.
- 43 (Meulebeke). *Robrechtghem* 1614. Fl. XIII, 630.
Rupelghem 1502. Fl. XIII, 1014.
- 44 (Kachtem). *Cakinghem* 1116. Fl. VI, 1064.
 Mezegem. *Mezenghem* 1230. Fl. X, 335.
- 45 (Izegem). *Isengem* 1090. Fl. VI, 875.
 [*Maldegem*, leengoed. Fl. IX, 1171. Migr. n.]
- 46 (Emelgem). *Imelghem* 1216. Fl. III, 1051.
- 47 (Ingelmunster). [*Oyghem*, leengoed. Fl. XII, 203. Migr. n.]
- 48 (Eringham). *Eringhem* 1144. Fl. III, 113.

- 56 (Ledringhem). *Leodringas mansiones* 723. *Ledringhem* 1090.
Fl. IX, 371.
- 57 (Bambecque). *Kerkem*. Fl. VII, 530.
- 63 (Watou) [*Merkem* 18^e e., leengoed. Fl. X, 453. Migr. n.]
- 66 (Elverdinge). *Elverdinghe* 1107. Fl. III, 1027.
- 67 (Poperinge). *Pupurninga villa*, *Pupurningaheym* 844-864.
Fl. XII, 1044.
- 68 (Vlamertinge). *Deleghem* 1448. Fl. III, 166.
Vlamertinge. *Flambertenges* 1066. Fl. XVI, 578.
Pothem 1621. Fl. XII, 1094.
- 69 (Langemark). Dentergem. *Dentringhem* 1241. Fl. III, 181.
- 70 (Boezinge). Boezinge. *Bosinga* 1107. Fl. II, 220.
Pilkem. *Peleckem* 1172. Fl. XII, 713.
- 73 (St.-Jarr). [St.-Jans *Rolleghem*, leengoed. Fl. XIV, 686.
Migr. n.]
Medem 1308. Fl. X, 265.
- 77 (Passchendale). [*Buisseghem* 1744. Fl. II, 1005. Waarsch.
migr. n.]
- 78 (Moorslede). *Grimmertinge* 13^e e. Fl. IV, 929.
[*Bertem* Fl. I, 945. Kunstmatige vervorming.]
[*Marem*. Fl. X, 210. Leengoed te Moorslede en Wevelgem.
Waarsch. migr. n.]
[*Oyghem*, leengoed. Fl. XII, 203. Migr. n.]
- 80 (Dadizele). *Mullem* 1302. Fl. XI, 47.
- 81 (Ledegem). *Lidengien* 1111. Fl. IX, 355.
- 82 (Rollegem-Kapelle). *Rollenghem* 1313. Fl. XIII, 678.
- 84 (Lendelede). [*Sellynghe* 1642. Fl. XIV, 471.]
- 85 (Hulste). Vrijlegem. *Frigelingechem* 965. Fl. XVI, 865.
- 86 (Bavikhove). Wallegem. *Walinghem* 1277. Fl. XVI, 1090. —
Deze naam ging over op Walegemolen, een molen
tusschen Lendelede en Ingelmunster. Fl. XVI, 1053,
1090.
- 87 (Moorsele). Mokegem. *Mokenghem* 1333. Fl. X, 766.
[*Oedeghem* 1402, leengoed. Fl. XI, 695. Waarsch. migr. n.]
Buxem 1343. Fl. II, 1125.
- 88 (Gullegem). *Godelinghem* 1066. *Guedelgem* 14^e e. Fl. V, 145.
- 90 (Kuurne). *Roseghem* 1637. Fl. XIII, 850.
- 91 (Harelbeke). Stasegem. *Staeseghem* 1641. Fl. XV, 142.
- 97 (Kassel). Ergens in de kasselrij Kassel : *Adinghem* 1328.
Fl. I, 69.
- 103 (Terdeghem). *Terdeghim* 1002. Fl. XV, 763.

- 104 (Steenvoorde). *Mattelem* 1560. Fl. X, 241.
- 106 (Eecke). [*Hondeghem*, leengoed. Fl. VI, 215, Migr. n.]
- 108 (Hondeghem). *Hondinghem* ca. 1150. Fl. VI, 209.
- 112 (Berthen). *Mesinghem* 1197. Fl. X, 483.
- 116 (Loker). Kanegem. *Cavinghem* 1195. Fl. VII, 76.
- 117 (Kommel). *Schuchtegem*. Fl. XIV, 426.
- 123 (Wijtschate). [*Maneghem* 1648, leengoed. Fl. X, 41. Migr. n.]
- 124 (Houtem-bij-Veurne). *Holthem* 1100. Fl. VI, 637.
- 125 (Wulvergem). *Wulverghem* 1119. Fl. XVII, 848.
- 129 (Komen). *Winhem* 1180. Fl. XVII, 589.
- 130 (Wervik). *Cathem* 1365. Fl. VII, 361. Waarsch. hetzelfde als
Gothem 1901. Fl. IV, 798.
- 131 (Geluwe). *Keiem* 1738. Fl. VII, 713.
- 133 (Fransch-Komen) (Comines-France). [*Winhem*. Petri 184.
Zie Komen.]
- 137 (Rekkem). Butegem. *Beuteghem* 1462. Fl. I, 906 ; II, 997.
Rekkem. *Rechem* 1205. Fl. XIII, 434.
- 139 (Wevelgem). *Weflegem* 1197. Fl. XVII, 477.
Marem 1403. Fl. X, 210.
- 140 (Bissegem). *Bissenghem* 1238. Fl. II, 64.
- 141 (Kortrijk). *Corelsgem* s. d. Fl. VIII, 326.
[*Groeninghe* 1276. Fl. IV, 1011.]
- 142 (Marke). [*Blommeghem* 1501. Fl. II, 188. Kunstmatige for-
matie? Aldaar een pl. n. „te Bloms”.]
[*Bruninghe* 1655. Fl. II, 956.]
- 143 (Lauwe). *Radelghem* 1538. Fl. XIII, 636.
- 145 (Bellegem). *Bellenghem* 1195. Fl. I, 736.
Gorghem 1272. Fl. IV, 781.
- 146 (Rollegem). *Rodelinghem* 1239. Fl. XIII, 670.
- 148 (Ebblinghem). *Balinghem* 1364. Fl. I, 489.
Ebblinghem. *Humboldingahem* 826. *Iblinghem* 1119.
Fl. III, 782 ; V, 185. Ook identisch met Grand-Ebbling-
ghem, Grand-Zebblinghen, aangeduid bij Fl. IV, 834,
852, als liggende o. Arques.
- 152 (Blaringhem). *Bladringhem* 1069. Fl. II, 106.
Cohen. *Colhem* 1106. Fl. VIII, 107, 109.
- 155 (Hazebrouck). Zinnegem. *Seningahem* 1238. Fl. XVIII, 510.
- 160 (Oud-Berkijn). Mollegem. *Molligheem* 1421. *Mallegheem* 1696.
Fl. X, 11, 926.
- 161 (Meteren). *Marum* ca. 1585. Fl. X, 222.
- 162 (Belle). *Riddelghem* 1789. Fl. XIII, 526.
Quaethem 1290. Fl. VIII, 1050 ; XIII, 155.

- 166 (Deulémont). *Gruteghem* 1602. Fl. V, 92.
 169 (Erquinghem-Lys). *Herkingehem* 1116. Fl. III, 1127.
Cattinghem 1437. Fl. VII, 363, 406.
 175 (Moeskroen). Backem. *Bacham* 1328. Fl. I, 467.
 [*Marhem* 1524, leengoed. Fl. X, 211. Migr. n.]
 178 (Dottenijs). [*Dothegnies* 1101. Fl. III, 476.]
 [*Radelinghem* 1846. Fl. XIII, 227. Migr. n. Cfr. Radelinghem, te Lauwe.]
Marhem 1776. *Marckem* 1905. Fl. X, 167, 209.
 183 (Boesegem). *Buosingahem* 877. Fl. II, 216.
 184 (Mer(e)gem) (Merville). *Meureville* ca. 1000. *Merhem* 1302.
 Fl. X, 438, 473.
 185a (Nieuw-Berkijn). *Oudergem* 1566. Fl. XII, 69.

(Vak O).

- 1 (Aarsele). *Donseghem* 17^e e. Fl. III, 388.
Mooreghem 1302, Fl. X, 1040.
Oosterhem. Fl. XI, 893.
 2 (Dentergem) *Ameghem* 1415. Fl. I, 231. — Wordt ook opgegeven als ligg. o. Olsene.
 Dentergem. *Dentelghem* 1291. Fl. III, 180.
Dutteghem 1415. Fl. III, 731. — Zie ook Machelen.
 [*Hedeghem* 1415-74, leengoed. Fl. V, 613. — Waarsch. migr. n.]
 Kulegem. *Cullingahem* 811-870. *Culeghem* 1415. Fl. VIII, 1011, 1014. — Zie ook Koelegem, te Olsene.
 [*Maldegem*, leengoed. Fl. IX, 1171. — Migr. n.]
Rupeghem 1415. Fl. XIII, 1014.
 3 (Markegem). *Markinghem* 1259. Fl. X, 160.
 5 (Wakken). *Poteghem* 1818. Fl. XII, 1090.
Rokeghem 1375. Fl. XIII, 666.
 6 (Oeselgem). *Oulsenghem* 1260. Fl. XII, 137.
Mullem. Fl. XI, 48.
 7 (Wontergem). *Guntrengem* 1019-30. *Wonterghem* 1320. PB.
 9 (Gottem). *Gothemia ogiam* 10^e e. *Gothengim* 11^e e. Ma.
Gothem 1271. PB.
 10 (Machelen). *Boesegem*. Popp.
 [*Tuteghem straete*. Popp. Zie Duttegem, o. Dentergem.]
Veerdegem. PB.
 11 (Olsene). [*Amegem*. Zie Dentergem.]

- Bellegem*. Popp.
 [*Koelegem*. Zie *Kulegem*, o. *Dentergem*.]
Meilegem. Popp.
- 12 (Zulte). *Elleghem* 1725. PB.
 15 (Petegem). *Pettingehem* 864. Mans. *Pitingehem* 1136. PB.
 18 (Nazareth). *Maaigem*. PB.
 21 (Zeevergem). *Boeregem*. PB.
 Zeevergem. *Sewaringahem* 966. Mans.
- 22 (Merelbeke). *Curkelgem* 1575. PB.
 Ukelem 1375. PB.
- 23 (Lemberge). *Iedegem* 1435. PB.
 24 (Gontrode). *Muelem* 1506. PB.
 25 (Schelderode). *Makegem*. *Machingahem* 7^e e. Mans.
 Papegem 1750. PB.
- 30 (Oosterzele). *Bunneghem* 1540. PB.
 33 (Semmerzake). *Puigem*. *Poyeghem* 1650. PB.
 Boerlem 1703. PB.
- 34 (Baaigem). *Badengem* 1019. PB.
 Helegem. PB.
- 35 (Munte). *Wissegem*. *Wissengem*. Mans. OGN. 95.
 36 (Scheldewindeke). *Hemelm* 1547. PB.
 Berchem 1657. PB.
 Hoissem, *Oixem* 1433. PB.
 Vrijhem 1657. PB.
- 37 (Dikkelvenne). *Hueckelghem* 1410. PB.
 Crawinghem 1500. PB.
 Leusegem. PB.
 Bosschem. PB.
 Dalem. PB.
 Vrekkem. PB.
- 38 (Balegem). *Badelghem* 1243. Mans.
 Hissegem. *Eesegem* 15^e e. *Isegem*. PB.
 Walzegem 1101. Foerst.
 Berchem. PB.
- 39 (Westrem). *Westreghem* 1083. PB.
 41 (Serskamp). *Boeigem*. *Boedegem* 1148. PB.
 42 (Bavegem). *Bavingehem* 976. *Bavengem* 1108. PB.
 Boesselghem 1707. PB.
- 43 (Oordegem). *Landegem*. *Landengem* 1218. Cart. Afflig.
 Oordegem. *Ordenghem* 1086. Cart. Afflig.
- 44a (Wanzele). *Wandelgem*. PB.

- 46 (Lede). *Boeseghem* 1600. PB.
Soleghem 1431. PB.
Meerem 1270. PB.
Nederem 1440. PB.
Overhem 1696. PB.
- 47 (St.-Lievens-Houtem). *Holthem* 976. PB.
- 48 (Letterhoutem). *Holthem* 1140. PB.
- 49 (Vlierzele). Bussegem. *Bursinghem* 1036. *Bussenghem* 1227. PB.
 Morelgem. *Morleghem* 1227. *Moorelghem* 1717. PB.
 Papegem. *Papinghem* 976. *Papengem* 1019. PB.
- 50 (Vlekkem). *Flachem* 1117. *Vlachem* 1221. Cart. Affl.
- 51 (Erondegem). *Eroldingeheim* 868. *Erodengem* 1213. *Eerdeghem*. PB.
 Wippelgem. *Wipplenghem* 1226. Cart. Affl.
- 52 (Erpe). Oonegem. *Oeneghem* 1566. Meded. Vla. Top. Ver. XIII, 7.
Cothem 1358. Ibid. 6.
- 53 (Zonnegem). *Suineghem* 1088. *Sonneghem* 1171. PB.
- 55 (Ottergem). *Ottrengem* 1123. Mans.
- 56 (Mere). *Mueghem* 1505. PB.
- 57 (Gijzegem). *Gisengem* 1165. PB.
Pelkem 1415. PB.
- 60 (Herdersem). *Hardigsheim* 818. *Harddingeshem* 1068. *Hardinxem* 1148. *Herdinxem* 1189. L.
Houtem 18^e e. PB. — Misschien hetzelfde als Houtem o. Baardegem.
- 61 (Aalst). Essegem. *Hessengem* 1117. Cart. Affl.
Raffelgem 14^e e. — Deze naam bestaat ook te Herdersem en te Moorsel.
 Sisegem. *Scisengem* 1278. Med. Vla. T. Ver. XI, 23.
- 62 (Moorsel). Beugem. *Bodegem* 14^e e. *Beudegem* 1473. PB.
Bontegem. L.
 Gevergem. *Geveringhem* 868. L.
- 63 (Baardegem). *Bardenghem* 1240. L.
 Boordegem. *Bordegem* 1400. *Boerdeghem* 1518. L.
 Eerdegem. *Eerondeghem* 1400. L.
 Houtem. *Holthem* 1132. L.
- 64 (Nieuwerkerken). *Erchem* 1470. *Archem* 16^e e. Med. Vla. Top. Ver. XV.

- 65 (Erembodegem). *Erembaldeghem* 1164. *Eremboudingem* 1236.
Cart. Aff.
Zomergem. *Somrengem* 1166. Cart. Aff.
- 68 (Opwijk). *Heisterghem* 1430. L.
- 69 (Merchtem). Huggelgem. *Huclenghem* 1145. L.
Mierigem. *Mirenghem* 1251. L.
Peizegem. *Pencenghem* 1232. L.
Berchem 1133. L.
- 70 (Wolvertem). Kwalstergem. *Qualstergem* 1407. L.
Meuzegem. *Mosenghem* 1112. *Musenghem* 1226. L.
Nerem. *Netherhem* 1170. L.
Rossem. *Rothem* 1112, 1241. *Rossem* 1406. L.
Wolvertem. *Uulverhem* 1086. *Wolferthem* 1170. L.
- 71 (Mazenzele). [*Sotteghem*. A. Wauters, Hist. Env. Brux. I, 529.
Guyot, Dict. Comm. b. — Verkeerde lezing voor Soltvelt.]
- 72 (Mollem). Vrijlegem. *Vrilenghem* 1129. L.
Mollem. *Molinhem* 1187. *Molnem* 1187. L.
Nerem. *Nederhem* 1295. L.
- 73 (Brussegem). Amelgem. *Amelrenghem* 1147. L.
Brussegem. *Bruzegheem* 1234. *Bruceghem* 1241. L.
Lovegem. *Lovenghem* 1295. L.
Wevelgem. *Werverghem* 1532. *Weewelghem* 1540. L.
Oppem. *Ophem* 1133. L.
- 74 (Meise). Eversem. *Everchem* 1284, 1654. L.
Siggenghem 16^e e. L.
- 75 (Ooigem). *Odengem* 1080. Fl. XII, 200.
- 77 (St.-Baafs-Vijve). [*Potteghem* 1762. Fl. XII, 1114. Zie Waregem.]
- 78 (St.-Eloois-Vijve). Mullem. *Meulhem* 1764. Fl. X, 518; XI, 48.
- 79 (Desselgem). Andelgem. *Handelingehim* 964. Fl. I, 242.
Desselgem. *Thrassoldingehem* 965. Fl. III, 194.
Tippingehem 964. *Teppingehem*. Fl. XV, 736, 935.
- 80 (Waregem). *Eerleghem* 1649. Fl. III, 897.
Inghelbrechteghem 1069. Fl. III, 1069.
Levergem. *Levelghem* 1436. *Leeuwerghem* 1725. Fl. IX, 645.
[*Mooregem*, Oud-Mooregem, leengoed. Fl. X, 492, 1040.
Migr. n.]
Potegem. *Pottingehem* 864. Fl. XII, 624, 1089.
Waregem. *Waringim* 992. Fl. XVI, 1189.
Messem 18^e e. Fl. X, 492.

- 81 (Beveren-bij-Kortrijk). *Hullegem* 1768. Fl. VI, 750.
 82 (Deerlijk). *Almareghem* 1605. Fl. I, 206.
 84 (Kruishoutem). *Peirelgem*. Popp.
 Zildegem, Zedelgem, Zieldegheem 1356. Fl. XVIII, 485.
 Crucehouthem 1227. Mans.
 85 (Ouwegem). Boeregem. *Bodrengem* 1151, 1163. Foerst. —
 Wordt ook aangegeven als ligg. o. Huise.
 Landegem, Landingahem 1037. Foerst.
 Maldegem. — Wordt ook aangegeven als ligg. o. Huise.
 Ouwegem, Oudengem 1123. Foerst.
 87 (Zingem). *Seggingahem* 967. Mans.
 89 (Wannegem-Lede). Wannegem. *Wanhendinghem* 1277. *Wan-*
 nendinghem 1330. *Wenehem* 1186. Mans.
 90 (Huise). Bertegem. *Bertingehem* 1158. Foerst.
 Izegem, 't Hof t' Ysegem. Popp.
 Rooigem, Roingehem 1158. Foerst. — Wordt ook aange-
 geven als liggende o. Mullem.
 Rekkem.
 91 (Mullem). *Mulehem* 1190. Mans.
 95 (Wortegem). *Wrattigim* 964. *Wortenghem* 1281. Mans.
 Walem. Popp.
 96 (Mooregem). *Moringehem* 964. Mans.
 97 (Bevere-bij-Oudenaarde). *Huddenghem* 1219. *Huddighem*
 1285. PB. *Huttegem*, Popp.
 103 (Volkegem). *Folkengem* 1110. Mans.
 Rekkem. Popp.
 104 (Meilegem). *Meylengem* 1130. Mans.
 105 (Beerlegem). *Berlenghem*. PB.
 107 (Nederzwalm-Hermelgem). *Ermelghem* 13^e e. Mans.
 108 (St.-Maria-Latem). *Lathem* 1124-38. Mans.
 109 (Paulatem). '[Gescheiden uit voorgaande.]
 110 (Hundelgem). *Hundelgem* 1389. Mans.
 111 (Velzeke-Ruddershove). *Buzegem*. PB.
 112 (Elene). *Dasseghem* 1500. PB.
 113 (Munkzwalm). *Rekegem*. Popp.
 114 (St.-Denijs-Boekel). *Makegem*.
 Maldergem, Maldrenghem 12^e-13^e e. *Maelderghem* 1227.
 Mans. OGN. 38.
 Wijlegem, Willingahem 9^e e. *Wilengim* 11^e e. Mans.
 OGN. 31.

- 115 (Rooborst). *Huttegem*. Guyot.
Machelgem. Popp. Guyot.
- 116 (Strijpen). *Knutsegem*. *Cnutsteghem* 1302. PB. — Wordt ook
 opgegeven als ligg. o. Velzeke.
Strijtem. PB.
- 117 (Zottegem). *Beveghem* 1520. PB.
Zottegem. *Sotengem* 1083. PB.
- 118 (Godveerdegem). *Gotferthengem* 1176. PB.
Mijlegem 1547. PB.
- 119 (St.-Blasius-Boekel). *Heuvelgem*. PB.
Mueseghem 1650. PB.
- 122 (Erwetegem). *Herwetenghem* 1118. *Harvethengen* 1162. PB.
Croonegem 1639. PB.
- 123 (Mater). Meerem. *Hof te Meirem*. Popp.
- 124 (St.-Maria-Horebeke). *Rokegem*. Popp.
- 126 (Michelbeke). *Nissegem*. Popp.
- 128 (Oombergen). *Cottem* 1450. PB.
- 129 (Hillegem). *Hildeningahem* 825. *Hillengem* 1108. PB.
- 130 (Borsbeke). *Keetegem* 1540. PB.
- 131 (Burst). *Baerdeghem* 1500. PB.
- 132 (Leeuwergem). Hebbegem. *Helleghem* 1350. *Hebbeghem* 1700.
 PB.
 Leeuwergem. *Lewrengem* 1198. *Levrengem* 1205. PB.
- 133 (Herzele). *Rullegem*. PB.
Schelvergem 1644. PB.
- 134 (Ressegem). *Racengem* 1168. Cart. Affl.
- 135 (Aaigem). *Adenghem* 1168. *Aienghem* 1234. *Aingem* 1236.
 Cart. Affl.
 Gotegem. *Guddengem* 1019-30. *Goeteghem* 1500. *Gutte-
 ghem* 1679. PB. — Wordt ook opgegeven als liggende
 o. Mere en Haaltert.
Dalhem 1600. PB.
- 136 (Kerksken). *Kercescen* 1125 (= *Kerkhem). *Kercine* 1257.
Kercskijne 1351. PB.
- 138 (Woubrechtgem). *Uuoubrechtengem* 1122. Mans. *Walbrech-
 tenghem* 1155. PB.
- 139 (Heldergem). *Heldringem* 1096. PB.
Lathem 1462. PB.
- 140 (St.-Lievens-Essche). *Strijthem* 1600. PB.
- 142 (Nederhasselt). *Muilem*. PB. — Ook opgegeven als liggende
 o. Outer.

- Slettem. *Sletthem* 1225. PB. — Ook opgegeven als ligg.
o. Aspelare.
- 143 (Steenhuize-Wijnhuize). *Ophem*. PB.
- 146 (Haaltert). *Brantegem* 1450. PB.
Cuerenghem 1510. PB.
- 148 (Denderleeuw). *Huyssegem* 1560. L.
Bakergem. *Bacrahem* 1142. *Bacrehem* 1197. L.
- 149 (Iddergem). *Idrengem* 1186, 1224. *Erighem* 1697. PB.
- 150 (Denderhoutem). *Pantegem* 1650. PB.
Houtem. *Holthem* 1096. PB.
- 151 (Okegem). *Okeningem* 1086. Mans.
Everssem. *Eversenghem* 1197, 1223. *Everschem* 1525. L.
- 152 (Ninove). Gijzegem. *Gisenghem* 1142, 1165. L.
- 153 (Hekelgem). Affelgem (Affligem). *Affligem* 1086. L.
Bleereghem 1485. L.
Hekelgem. *Heclengem* ca. 1100. L.
- 157 (Liedekerke). *Impenghem* 1248. L.
Pijnegem. L.
- 158 (Pamel). *Bunenghem* 1197. L.
Landergem 1406. L.
Berchem. L.
Dallem 1406. L.
Ophem 1183. L.
- 159 (Strijtem). *Strithem* 1147. L.
- 160 (Borchtlombeek). *Catthem* 1151. L.
- 161 (Wambeek). *Boschem* 1519. L.
- 162 (Assche). *Huggelgem* 1381, 1408, 1535. L.
Huinegem. *Hunenghem* 1267. L.
Huizegem. *Husenghem* 1260. L.
Krokegem. *Crokenghem* 1227. L.
Volkegem ca. 1300. L.
Walfergem. *Walfreghem* 1236. L.
- 163 (Kobbegem). *Cobbinghem* 1150. L.
Gamelghem 1329. L.
- 166 (Ternat). [*Brusseghem*, Waut. „Env. Brux. I, 416. — Migr. n.]
- 167 (St.-Ulriks-Kapelle). Wachelgem. *Wacnengem* 1190. *Wachen-
ghem* 1296. L.
- 169 (Zellik). Bettegem. *Bettenchem* 1130. L.
Gundelghem 1295. L.
- 170 (Relegem). *Radelengem* 1132. *Redelghem* 1328. L.

- 171 (St.-Martens-Bodegem). *Bodenghem* 1227. L.
 Hoensem. *Honsem* 1277. L.
 Cothem 1356. L.
 Wolsem. *Wolvesem* 1143. L.
- 173 (St.-Agatha-Berchem). *Berchem* 1133. L.
- 174 (Ganshoren). Rijbodegem. *Rijbodegem* 1406. L.
- 174a (St.-Pieters-Jette). Dielegem. *Thidlengem* 1163. L.
 Essegem. *Eedzegem* 1485. L.
 Muizegem. *Muyseghem* 17^e e. L.
 Tategem. L.
 Truilegem. *Trudelengem* 1149. L.
- 175 (Schepdaal). Goudveerdegem. *Goutvardinghen* 1356. *Gout-
 vertinghem* 1491. L.
 Kelegem. *Kelenghem* 1356. L.
- 177 (Dilbeek). Elegem. *Elengem* 1220. *Alingem* 1246. L.
 Inksem. *Yncsem* 1299. L.
- 178 (Anderlecht). Kuregem. *Curengem* 1130. L.
 Paapsem. *Papsem* 1273. L.
- 178a (St.-Jans-Molenbeek). *Ossenem* 1356. L.
- 179 (Zwevegem). *Suevenghem* 1063. Fl. XV, 631.
 Schopegem. *Scoupeghem* 1382. Fl. XV, 631.
- 180 (Ootegem). *Otinghem* 998. Fl. XI, 1056.
- 181 (Ingooigem). *Ingoudengem* 1165. Fl. VI, 855.
- 182 (Anzegem). *Ansoldingehem* 969. Fl. I, 257.
 Huttegem. *Huddinghem* 1473. Fl. VI, 798.
Cackeghem 1556. Fl. VI, 1099.
 Landergem. *Landringhem* 1037. Fl. IX, 88.
- 183 (Kaster). Bassegem. *Bassenghem* 1295. Fl. I, 556.
 Butsegem. *Bucinghem* 996. Fl. II, 1119.
 Petegem. *Petinghem* 1365. Fl. XII, 624.
- 184 (Tiegem). *Thiaboldingahem*, *Thietboldingim* 9^e e. Fl. XV, 887.
- 185 (Waarmaarde). *Robeyghem* 15^e e. Fl. XIII, 629. — Ook opge-
 geven als liggende o. Kerkhove.
- 187 (Avelgem). *Avelinghem* 967. Fl. I, 385.
 Asselgem. *Esselgem* 1471. *Asselgem* 1722. Fl. I, 333.
 [*Hedeghem* 1383, leengoed. Fl. V, 613. — Migr. n.]
 [*Hutteghem* 1800. Fl. VI, 798. — Zie Anzegem.]
Kelleghem 1728. Fl. VII, 479. Foutieve lezing : *Relle-
 ghem* 1842. Fl. XI, 179 ; XVI, 751.
Wroenleghem 1252. Fl. XVI, 808.
- 188 (Moen). *Bavenghem* 12^e e. Fl. I, 580.

- Erboudenghem* 1304. Fl. I, 1110.
Crotenghem 1280. Fl. VIII, 874.
Wendinghem 1295.
- 191 (Bossuit). [*Avelgem*, leengoed. Fl. I, 389. Migr. n.]
 194 (Kerkhove). *Merckeghem* 1846. Fl. X, 443.
 194a (Gijzelbrechtegem). *Ghiselbrechtenghem* 1330. Fl. V, 167.
 195 (Elsegem). *Helsinghem* 1281. Mans.
 196 (Petegem). *Pettinghem* 864. *Petengem* 1035-58. Mans.
 197 (Leupegem). *Leupengem* 1110. Mans.
 199 (Berchem-bij-Oudenaarde). *Berechem* 1181. PB.
 200 (Kwaremont). *Stoutegem*. Popp.
 203 (Etikhove). *Poesthem*. Guyot.
 204 (Maarke-Kerkem). *Kerckhem* 1560. Mans.
 206 (Zegelsem). *Sigulfi villa* 868-69. Mans. *Zegelshem* 1295. De Seyn
 211 (Parike). ? *Gelategem*. Guyot.
 213 (Zarlardinghe). *Soraldengies* 868-69. *Serlinchem* 1201. Cart.
 Aff. *Zaereldinghen* 1490. PB.
 215 (Hemelveerdegem). *Ermfredeghe* 963. Mans. *Ermfredeghem*
 1031. Foerst.
 216 (Deftinge). *Davatinge* 1035-39. Mans. *Davetengem* 1130. PB.
Deftingem 1201. Cart. Aff.
Ottergem 1615. PB.
Pikkelgem. *Picclinghem* 1003. Foerst.
Wassegem. Popp.
Winsegem. Popp.
- 218 (Smeerebbe-Vloerzegem). *Florsengem* 1148. PB.
Berchem. PB.
- 219 (Voorde). *Haffelgem* 1419, 1431. PB.
 220 (Appelterre-Eichem). *Eichem* 1156. PB.
Muilem. PB.
- 223 (Idegem). *Idinghem* 964. PB.
Bullenghem 1176. L.
- 224 (Grimminge). *Griminghem* 1068. *Grimenghem* 1272. *Grieminghen* 1353. L.
- 225 (Zandbergen). Keringen. *Kerninghen* 1272. *Kereghem* 1460. L.
 228 (Geeraardsbergen). *Hunneghem* 1081. Mir., Op. dipl. I, 513.
Hunegem 1142. Ib. I, 530.
- 229 (Goeferdinge). *Goefferdinghen* 15^e e. PB.
 232 (Galmaarden). *Ghemelinghen* 1726. L.
Houdelinghe 1472. L.
 [*Sieckelinghen* 1720. L. — Vervorming van Sieckelieden.]

- 233 (Meerbeke). Laferingen. *Lanfringhem* 1169. *Lanfrenghem* 1230. L.
Papingen 1690. L.
 Schalkem. *Scalchem* 1184. L.
- 234 (Neigem) [Neigem = *ten Eigene*. *Alloodium* 1195.]
 Bevingen. *Bevenghem* 1230. *Bevinghe* 1262. L.
- 235 (Denderwindeke). *Stebbingen* 1700. L.
 [Neuringen. *Neringen* 1700. — Waarsch. late formatie van het type Groeninge.]
 Vrekkem. *Vrechem* 1588. PB.
- 236 (Lieferinge). *Lifrenghem* 1260. *Lieferghem* 1295. L.
 [*Sylva de Osteringhe* 1258. — Waarsch. formatie van het type Groeninge.]
- 237 (Onze-Lieve-Vrouw-Lombeek). *Gorchem* 1406. L.
- 238 (St.-Kwintens-Lennik). Buzingen. *Buesinghen* 1300. L.
 Ielingen. *Yelingen* 1448. L.
 IJzeringen. *Iserghem* 1188. *IJserghem* 1230. L.
Dellem 1356. L.
 Vijversen. *Wivercen* 1231 (uit *Viverhem). L.
- 239 (Gooik). Euvelingen. *Oevelingen* 1525. L.
Merckelinghen 1719. L.
Eeckhem 1593. L.
Calckhem 1699. L.
- 240 (Leerbeek). *Doringhen*, *d'Heulinghen*, *Hovingen* 18^e e. L.
- 241 (Vollezele). Moeringen. *Morenghem*, *Morengien* 1181. *Moe-
 ringhen* 1383. L.
Reepinghe 17^e e. L.
Spauwelinghe 1674. L.
 Spieringen. *Spineghem* 1181, 1355. *Spieringhen* 1362. L.
- 242 (Oetingen). *Otengis* 1267. *Otenghes* 1317. *Oetenghien* 1320. L.
Coesinghen 1735. L.
- 243 (Kester). *Goteringen*. L.
Berchem. L.
- 244 (Pepingen). *Papenghien* 1164. *Papengem* 1233. *Pepinghem* 1226, 1253. L.
 Beringen. *Beerighen* 1356. L.
 Buvingen. *Buvenghem* 1225. L.
 Herissem. *Herijshem* 1356. L.
 Kruitem. *Cruuthem* 1356. L.
 Stretem. *Streethem* 1356. L.
- 245 (St.-Martens-Lennik). Alsingen. *Alsengem* 1210. L.

- Trontingen. *Tronteghem* 14^e e. L.
 Tuitingen. *Tuteghem* 1242. L.
Cothem 1175. L.
Lathem 1086. L.
- 249 (St.-Laureins-Berchem). *Berchem* 1164. L.
- 250 (St.-Pieters-Leeuw). Mekingem. *Makenghem*. *Mekenghem*
 1253. L.
Ruckelinghen 1356. L.
 Brukom. *Broechem* 1210. *Bruchem* 1227. L.
Kutsem 1406. L.
Nederhem 1379. L.
Ophem 1356. L.
Volsem. *Volgesem* 1217. L.
- 253 (Elingen). *Helinkem* 1154. *Elinghem* 1300. L.
- 256 (Beersel). *Houtem* 1483. L.
- 257 (Kooigem). *Coiengem* 1200. Fl. VIII, 608.
- 258 (Helkijn). Herpegem. *Herpinghien* 1744. Fl. V, 933.
Pighem 1502. Fl. XII, 705.
- 260 (Spiere). Akkelgem. *Akenghem* 1285. Fl. I, 165. — Ook opgegeven als liggende o. Kooigem.
- 274 (Tollembeek). *Mottinghen* 1366. L.
Zeuninghen 1770. L.
- 274a (Herfelingen). *Harflenghes* 1317. L.
- 275 (Herne). Hellingen. *Hellinghe* 1339. L.
 Goetem. *Goetsem* ca. 1423. L.
 Kwatem. *Quatehem* 1347. L.
- 276 (Heikruis). *Hundelingen* 1594. L.
Plutzinghen 1626. L.
- 278 (Bellingen). *Bellengin* 1224. *Bellengem* 1234. *Bellenghien*
 1236. L.
- 280 (Bierk). Berchsem. *Berghecines* 1248. *Berchesem* 1356. L.
- 281 (Edingen). *Adenghem* 1185, 1195. *Ainghem* 1226. L.
- 285 (Beert). *Kietem* 1401. L.
Crochem 1429. L.
 [*Griminghen* 1651. L. — Migr. n.]
- 286 (Halle). Budingen. *Boedingies* 1367. *Bodingen*, *Budinghen*
 15^e e. L.
Schijnsingen. *Scisegem* 1278. *Schisinghen* 1381. L.
 Vlieringen. *Vlidinghem* 1302. L.
 [*Brantegem*, leengoed. — Migr. n.]
Nedrem 1287. L.

Rodenem. L.

Wedem 1287. L.

287 (Buizingen). *Busenghem* 1184. *Buissenghem* 1332. L.

Heizingen. *Hensenghem* 1220. *Heisenghem* 1290. L.

288 (Huizingen). *Honsengem* 1138. *Huncengem* 1191. L.

289 (Dworp). Helderigen. *Eldringhem* 1321. *Hilderighen* 1356. L.

Wouweringen. *Woidringhem* 1299. *Woudregem* 14^e e. L.

290 (Lembeek). *Houtem* 16^e e. L.

(Vak P).

2 (Humbeek). *Doeveghem* 1325. L.

3 (Beigem). *Beigem* 1162. L.

4 (Grimbergen). *Poddenghem* 1245. L.

Boxhem 1470. L.

5 (Zemst). *Baerdeghem* 1550. L.

Eglengem 1180. L.

Espelghem 1290. L.

Prolenghem 1150. L.

Reelegem 1475. L.

Loxem 1186. L.

8 (Eppegem). *Ippingahaim* 966. L.

10 (Vilvoorde). *Houtem.* L.

Cobsem 1300. L.

16 (Haacht). Puttekomp. *Puddenghem* 1259 L.

18a (Berg). *Bulsom.* *Bullingshem* 13^e e. L.

Cauwenghem 1356. L.

Cutsenghem 1356. L.

19 (Nederokkerzeel). *Lindrenghem* 1154. L.

20 (Bukem). *Rekem.* L.

24 (Betekom). *Betegheim,* *Betenghem* 1243. L.

Moorsom. L.

27 (Rotselaar). *Bexseem.* L.

37 (Houwaart). *Broechem* 1372. L.

41a (Webbekom). *Webencheym* 1107. *Webbenkem* 1160-64. L.

44 (Zelem). *Zellem* 1280. *Zeelem* 1293. C.

47 (Loksbergen). *Hontsom.* *Hunshem* 1261. *Hontzeem* 1446. L.

48 (Halen). [*Blekkom.* Kurth. — Zie Kortenenaken.]

Rothem. *Rotheem* 1119. *Rotheym* 1141. C.

50 (Herk-de-Stad). *Oppum.* Guyot.

51 (Lummen). *Molem.* Guyot.

- 57 (Kuringen). Curingen. *Curenge* 1078. C.
 60 (Neder-Overheembeek). Bijzegem. *Bisenghem* 1286. L.
Stretem. L.
 61a (Haren). *Cuddenghem* 1356. L.
 62 (Diegem). *Didenghem* 1253. L.
Welegem. Waedelenghem 1272. L.
 63 (Zaventem). *Rosem* 1406. L.
 64 (Laken). Botergem. *Botrenghem* 13^e e. *Botelghem* 1302. L.
Cauweghem 1300. L.
Ossengem 1152. L.
Incxhem 1356. L.
 66 (St.-Stevens-Woluwe). Rijmelgem. *Rimelghem* 1300. L.
 69 (Wezembeek-Oppem). *Ophem* 1155. L.
 69a (Kraainem). *Crainem* 1140. *Crahenem* 1252. L.
 70 (Steenokkerzeel). Humelgem. *Humlengem* 1154. L.
 71 (Nossegem). *Nothengem* 1140. L.
 73 (Erps-Kwerps). Eegem. *Edenghem* 1246. *Edinghen* 1356. L.
Huegelinghen 1356. L.
Protegem 1406. *Pruetinghen* 1356. L.
Vivelghem 1356. L.
Gheeuerecsem 1356. L.
Hoendersem 1356. *Heendersem* 1406. L.
Ransem 1271. L.
 74 (Veltem-Beisem). Beisem. *Bergecen* 1117. *Berchsem* 1406. L.
Veltem. Welthem 1220. *Veltheem* 1300. L.
 76 (Kortenbergh). Lindelgem. *Lendleghem* 1158. *Lindellenghem*
 1254. L.
 79 (Bertem). *Berthehem* 1115. L.
 80 (Vossem). *Fossem* 1152. L.
 83 (Oud-Heverlee). Oppem. *Opheem* 1399. L.
 84 (Herent). Oostrem. *Oestrem* 15^e e. L.
 91 (Pellenberg). *Ophem* 1204. L.
 93 (St.-Joris-Winge). *Daelheem* 1399. L.
 94 (Lubbeek). [*Turkegem.* Kurth. Verkeerde lezing voor Tur-
 keyen.]
Brakem. Braecheem 1350. L.
 95 (Binkom). *Benchem* 1156. L.
 96a (Meensel-Kiezegem). *Kisenghem* 1156. *Kysenkin* 1171. L.
 98 (Kersbeek-Miskom). Miskom. *Musenkeym* 1139. *Miseghem*
 1164. L.
 99 (Glabbeek-Zuurbeemde). Kinkom. *Kinkehem* 1362. L.

- 100 (Hoeleden). *Wenbrechtsheem* 1317. *Weenbrechtcheem* 14^e e. L.
 101 (Kerkom). *Kerkehem* 1214. L.
 102 (Boutersem). *Baltersem* 1156. L.
 104 (Vissenaken). Gorgem. *Gorinchen* 1367. *Ghorgheem* 1340. L.
 Guningen 1261. L.
 Daeleem 1254. L.
 Creyeneem 1317. *Crayenhem* 1388. L.
 105 (Bunsbeek). Dienem. *Diedenheem* 1332. L.
 Walmersom. *Walmerseem* 1388. L.
 106 (Kortenaken). *Blekkom*. L.
 107a (Rummen). Oppem. *Oppeem* 1410. L.
 109 (Budingen). *Budinges* 1145. *Budinghen* 1298. L.
 112 (Zoutleeuw). Udekem. *Odenghem* 1115. *Odinchem* 1200.
 Udenchem 1208. L.
 Monthem 1357. L.
 Pothem 1357. L.
 Utem 1365. L.
 116 (Gorseem). [*Grusmithis* 1064. *Gorsmerne* 1139. C.]
 Mensingen. *Minsinghen*. UP. — Ook opgegeven als
 ligg. o. St.-Truiden.
 124 (Oudergem). *Oldrengem* 1160. L.
 133 (Overijsche). *Stokkem*. L.
 137 (Bierbeek). *Bordingen*. L.
 140 (Hamme-Mille). Mille. *Milihaim* 956. *Millegem* 1253. L.
 142 (Bevekom). *Bavechin* 1018. *Bavinkhem* 1168. L.
 143 (Willebringen). *Willebreingem* 1155. *Willibrinca* 1148. L.
 Honseem. *Hundeshem* 1156. *Hontsem* 1218. L.
 143a (Vertrijk). Rengen. *Redingen* 1490. L.
 Dalem. L.
 Cooleem 1427. L.
 Cauthem. L.
 144 (Kumtich). Breisem. *Breydensheem* 1280. *Breydescheem* 1383. L.
 Stratheem 13^e e. L.
 145 (Tienen). Bardekem. *Bardegeem* 1423. L. — Wellicht in de
 omstreken van Tienen.
 Bemmelingen 1368. L.
 Bruinisseem. *Brunensheem* 1273. *Bruneseem* 1419. L.
 146 (St.-Margriete-Houtem). *Houthem* 1275. L.
 147 (Oplinter). *Broecheem* 1359. L.
 Nederheem 15^e e. L.
 Oppem. *Uppenheim* 1275. *Oppayn* 1293. *Opheem* 1383. L.

- 148 (Meldert). Babelom. *Bebbeneem* 13^e e. L.
Nederheem. L.
Overheem. L.
- 150 (Hakendover). Wulversom. *Vulvensem* 1305. *Wlverseem* 1339.
- 152 (Hoegaarden). Bullekom. *Bullekeem* 1366. L.
 Drooghoutem. *Drooghoutheem* 1293. L.
 Hoksem. *Hogtsem* 1221. *Hocgsem* 1227. L.
 [Mullekom. *Mulkene* 1300. *Mulcke* 1547.]
 Nerm. *Nederhem* 1301. L.
Ouhem 1547. L.
Roedekeem 1300. L.
 Rommersom. *Rummensheem* 1285. *Rommenchem* 1317. L.
- 153 (Zittert-Lummen). *Mondengheem* 1304. L.
- 156 (Neerheilisseem). *Helecines* 1011. *Helechsem* 1131. L.
Wetsinghen 1362. L.
- 157a (Wommersom). *Wolmershem* 1255. *Wolmenseem* 1383. L.
- 162 (Eliksem). *Hellingessem* 1139. *Elynzheem* 1292. *Alincourt* 1318. L.
- 174 (Velm). Halingen. *Hadelingen* 1221. *Haldelingen*. UP.
Nishem 1257. *Neysheym* 1264. C.
- 175 (Gingelom). *Guingelenhaim* 966. *Gingelehem* 1139. *Ghyngelghem* 1302. C.
- 176 (St.-Truiden). *Bevinchgie* 1208. C. *Bevinghen*. UP.
 Guvelingen. *Govelingchen* 1216. *Govelingen* 1254. C.
Zipingen. UP.
 [Zerkingen. *Sarchinium* 741. In *Sarcinio Monasterio* 837. C.]
 Bernsem. *Bernechem* 1254. *Bernissem*. C.
- 177a (Ordinigen). *Ardenges* 1285. C. *Ardinghen*. UP.
- 178 (Brustem). *Brusthemia* 1160. *Brusteym* 1218. C.
- 180 (Kerkom). *Kircheim* 1065. *Kercheym* 1139. C.
 [Hoesdinghen. UP. *Husdinio* 927-964. C.]
- 182 (Buvingen). *Bovingen* 927-964. *Buevinghe* 1292. C.
- 183 (Mielen-boven-Aalst). *Minsingen*. UP.
Bornem 1240. C.
- 186 (Gelinden). *Overhem*. UP.
- 187 (Berlingen). *Berlengen*, *Berlenges* 1078. C.
 Engelingen. *Engheldingen*. *Ingelinghen*. UP. — Ook opgegeven als liggende o. Gelmen en Gotem.
Widdingen 1278. C.

- 188 (Hoepertingen). *Hubertingis* 1139. *Aubertinge* 1155. *Hubertinghen* 1213. C.
 190 (Gotem). *Gotheym* 1144. C.
 199 (Alseberg). Meigem. *Mehenghem* 1261. L.
 212 (Walshoutem). *Holthem* 1036.
 218 (Borloo). *Ophem*. UP.
 219 (Jeuk). Huldelingen. *Hundelingen* 1130. *Holdelingen* 1231. C. *Plathom*. UP.
 220 (Mechelen-Bovelingen). *Bovelingen* 1260 C. *Pepingen* 1218. C.
 223 (Rukkelingen-Loon). *Rockeldinges* 1166. *Ruckeldingen* 1214. C.

(Vak Q).

- 11 (Boorseem). [Boorseem. *Bursen* 1227. *Bursene* 1229. *Borsene* 1296. C.]
Cothem. K. volgens Guyot.
 12 (Rekem). *Radekeym* 1140. *Redenchem* 1213. *Redekehem* 1275. C.
 73 (Wimmertingen). *Wembertingen* 1243. C.
 74 (Kortessem). [Kortessem. *Cortereces* 1043. *Corterec* 1101. *Curtrice* 1146. *Curcem* 1197. C.]
 76 (Romershoven). Sitzingen. *Tsitsingen*, *Csitsingen* 1215. UP. — Ook opgegeven als ligg. o. Vliermaal.
 77 (Hoeselt). Grimertingen. *Grimerdingen* 1238. C. — Ook opgegeven als ligg. o. Vliermaal.
 Odelingen. *Oedelingen* 1318. *Odelingen*, *Doyelinge*, *Delingen*, *Derelingen*. UP.
Overlingen 1318. C.
Nederhem 1318. C.
Opheym 1318. C.
 78 (Wellen). Vrolingen. *Frudelingen* 1291. C. *Vrudelingen*. UP. — Ook opgegeven als ligg. o. Gors-Opleeuw en Kortessem.
 80 (Vliermaal). Eggertingen. *Hegdingen* 1274. C. *Eggherdinghen*. UP.
 Huldertingen. *Hulderdinghen* 1291. C.
 83 (Bilzen). Broekem. *Bruchheim* 1275. UP. *Brukehem* 1302. C. Meerem. *Merheim* 1275. UP.
 84 (Waltwilder). Rotem. *Roethem* 1096. C. *Rotheim* 1275. UP.
 86 (Eigenbilzen). *Winckelhem* 1365. Kurth.
 88 (Lanaken). Mulhem. *Molehem* 1221. C.

- Petersem. *Petersen* 1154. *Petershem* 1170. C. *Peterschem*.
UP.
- 90 (Mopertingen). *Mobertingen* 1275. UP.
- 91 (Veldwezelt). *Broekum*. UP.
- 154 (St.-Huibrechts-Hern). *Hardelingis* 1215. *Hardelinghen* 1314. C.
- 156 (Borgloon). *Rullingen*. *Rolengen*, *Rolenghem* 1135. *Rulingen*
1227. C.
Gratem. *Graten* 1236. C. *Gratem* 1404. UP.
Middelhem 1319. C.
Nerem.
- 158 (Rixingen). *Rixenges* 1205. C. *Riechinghen* 1296. UP.
Voennem. *Voenehem*, *Voenehem*. UP. — Ook opgegeven
als ligg. o. Henis. In 1593, Voenhoven. UP.
- 158a (Henis). *Overhem* 1385. UP.
- 159 (Broekom). *Brukehem* 1225. C.
- 161 (Piringen). *Pyringes* 1205. C. *Pideringen* 1275. UP.
- 162 (Tongeren). *Heymelingen*. UP.
Bruchem. UP.
- 163 (Berg). *Ketzingen*. *Ketsingen* 1241. *Cachenges* 1250. C.
- 167 (Koninksem). *Conongesheim* 1139. *Coninckshem* 1146. C.
- 171 (Vlijtingen). *Fleitingen* 1079. *Fletengis* 1139. C.
Wouteringen. UP.
Neerhem. UP.
Ophem. UP.
Overhem. UP.
- 172 (Vroenhoven). *Heukelom*. *Hockelheim* 1275. UP.
- 182 (Neerem). *Nederheim* 1241. C.
Oyelingen 1425. UP.
- 184 (Rukkelingen-op-den-Jeker). *Rochelenges* 1126. C. *Rockelingen*.
UP.
- 185 (Bitsingen). *Bacenges* 1105, 1135. C. *Bechingen* 1392. UP.
- 200 ('s-Gravenvoeren). *Schophem*. Kurth volgens Guyot.
- 239 (Wouteringen). *Wotrenges* 1223. *Wouteringhen* 1330. UP.
- 240 (Lauw). *Normelingen*. UP.
- 249 (Aubel). *Gorhem*.
- 253 (Montsen). *Houtem*. Kurth volgens Guyot.
- 279 (Balen). *Houtem*.

PROVINCIE BRABANT.

(Arrondissement Nijvel).

(Kanton Geldenaken).

(Autre-Eglise). Hédenge. *Hesdenges* 1157. Kurth. — Ook opgegeven onder Bomal.

Waeustrain 1527 (Westerhem?).

(Huppaye). *Hupain* 1164. Kurth (Ophem?).

(Jandrain). *Jandrenges*, *Jandrenc* 1250-1280. *Genderinghen* 1340, 1450. Petri.

(Mélin-sur-Gobertange). Gobertange. *Gobretange* 1149. *Goberdingen*.

Bodenge 1748. Petri.

(Marilles). Brehen. *Brehein* 1208. Petri.

Nodrange. *Nordrenges* 1116. *Nordringhen* 1252. Petri.

Hestanges. Petri.

(Noduwez). Libertange. *Libertinges* 1262. *Libertingen* 1338.

Winbretenges 13e e. Petri.

Rotheem 1272. Petri.

(Opprebais). *Polechein*. 1272. Petri.

(Orp). Maret. *Maressem* 837. Petri.

(Piétrain). *Peterheim* 1216. Kurth.

(Roux-Miroir). Patruange. *Potruwenge* 1446. Petri.

(Kanton Genepiën).

(Baisy). Hattain. *Hathain* 1262. Kurth.

(Bousval). Noirhat. *Neerehayn* 1225. *Nerehaym* 1567. Kurth.

(Gentinnès). Brihan 1272. Petri.

(Houtain-sur-Dyle). *Holten* ca. 1125. *Holtain* 1197.

(Kanton Nijvel).

(Eigenbrakel). Odegghien. *Udengien* 1221.

Rodange. *Rudinghen* 1374. *Rewerdingen* 1518. *Rewelingen*

1736. (Ook opgegeven als liggende onder St.-Genesius-Rode.)

(Itter). *Hourdenge*. Petri.

(Kasteelbrakel). Nederhain. *Nedrem* 1278.

(Ophain). *Opeheim* 1249. *Opphem* 1223. Kurth.

(Roosbeek). Mussain. *Mussem* 1224. *Muushem* 1431. *Muissinghen* 1681. L.

Puhain. *Puthem* 1171. Kurth.

(Tubeck). *Bierhain* 1787. Petri. (Berchem?).

Ophain. *Opeheim* 1220. Kurth.

Ripain. *Ripehain* 1217. Kurth.

(Kanton Perwijs).

(Orbais). Odenge. *Hodenges* 1200. Kurth.

(Thorembais-St.-Trond). Odvrengre. *Odebringhes* 14^e e. Kurth.

(Walhain-sur-Nil). *Walahain* 946. *Waelheem* 1251. Kurth.

Baudesset. *Badressain* 1348. *Batersain* 1438. Petri.

(Kanton Waver).

(Archennes-sur-Dyle). *Bouchem* 1616. Petri.

(Bossut-Gottechain). Gottechain. *Gotechem* 1152. *Gotengkum* 1292.

Gottekem 1374 .L.

Guertechain. *Grattenkien*. *Guertechin*. *Gruttekeem* 16^e e. L.

(Court-St.-Etienne). Noirhat. *Neerhaign* 1225. Petri.

Natheyens 1374. Petri.

(Grez-Doiceau). Morsain. *Morcesham* ca. 1000. *Morchehain* 1282.

(Nethen). *Linterenges* 1371. Petri.

(Ohain). *Olhem* 1154. Kurth.

(Waver). Louvrange. *Levrenge* 1215. *Loveringe* 1272. Petri.

PROVINCIE LUIK.

(Arrondissement Luik).

(Dalhem). *Dalaheim* 1090. *Dolehem* 1101. Grandgagnage.

(Mortroux). Nelhain. *Nelhen* 14e e. Petri.

Cruxhain. Kurth.

(Houtain-St.-Siméon). *Holthem* 976. Kurth.

(Rocourt-lez-Liège). *Dolhen* 1559. Petri.

(Vottem). *Voteme* 1186. *Vouthem* 1245.

(Lantremange). *Landremenges* 1130. Petri.

(Blehen). *Blocheym* 1139. *Blochem* 1434. Petri.

(Braives). *Durenges* 1323. Petri.

(Crehen). *Crehain* 1095. *Crahem* 1124. Kurth.

(Lens-St.-Remy). *Blehen* 1284.

(Thys). Nomerange. *Nomerenges* 1293. *Nuormerenges* 1331. Petri.

(Arrondissement Hoei).

- (Avernas-le-Baudhuin). *Molhain*. Petri.
 (Lincen). Lijsem. *Lynsen* 1031. *Linsem* 1149. *Liseem* 1346. L.
 (Petit-Hallet). *Florenge*. Petri.
 Ardenges. Petri.
 (Trognée). Truielingen. *Trudoneca* ca. 1000. *Trueneis* 1096. *Tru-*
 dignies 1124. *Trudelengem* 1138. *Trudelingshen* 1355. Petri.
 (Harzé). *Havelange*. Petri.
 (Tihange). *Tiehange* 1155. Petri.
 (Bas-Oha). *Massenge*. Petri.
 (Clavier). Ochain. *Oscem* 1101. *Oxhem* 1314. Petri.

(Arrondissement Verviers).

- (Dolhain-Limbourg). *Dolhain*.
 (Grand-Rechain). *Richeim* 888. Grandg.

PROVINCIE HENEGOUWEN. Naar Petri.

(Arrondissement Aat).

(Kanton Aalst).

- (Aat). *Bouchain* 1265-86.
 Rivetenges 1265-86.
 (Ghislenghien). *Gislengin* 1009. Gellingen.
 (Houtaing). *Hultheim* 847.
 (Lanquessaint). *Lenghesseim* 1171.

(Kanton Chièvres).

- (Brugelette). Boffignies. *Baulenghien* 1255.
 (Chièvres). *Bietenges* 13e e.
 (Gondregnies). *Gundrengem* 1148. *Gondreghien* 1186.
 (Mevergnies). *Meurenghien* 1131.

(Kanton Vloesberg).

- (Vloesberg). *Boudrenghien* 1276.
 Rassenghien 1147.
 (Wodecq). Scoupegnies. *Scoupenghien* 1276.

(Kanton Frasnes-lez-Buissenal).

- (Frasnes). Lussignies. *Lussenghien* 1265-86.

(Kanton Quevaucamps).

(Rameignies). *Ramingim* 12^e e.

(Arrondissement Bergen).

(Kanton Lens).

(Bauffe). Brandignies. *Brandengien* 1218.

(Kanton Pâturages).

(Noirchain). *Noirchin* 1186.

(Arrondissement Charleroi).

(Kanton Gosselies).

(Fleurus). *Dolehaing* 1341.

(Mellet). *Melleing* 1023. *Curtis de Meillinga* 1138.

(Arrondissement Doornik).

(Kanton Antoing).

(Bléharis). Espain. *Spethem* 1100.

(Guignies). *Guenchem* 1108.

(Kanton Peruwelz).

(Baugnies). *Bavengien* 1185.

(Kanton Templeuve).

(Evregnies). *Evrengien*?

(Ramegnies). *Ramingim* 12e e.

Raulengien. *Raulenghen* 1246.

(Arrondissement Thuin).

(Kanton Binche).

(Buvrinnes). *Walhain*.

(Haulchin). *Halcim* 877.

(Arrondissement Zinnik).

(Kanton Edingen).

(Silly). *Houtain*.

(Kanton La Louvière).

(Houdeng). *Goegnies?*
(St.-Vaast). *Moregnies?*

(Kanton Lessen).

(Ghoy). *Esprenghien* 1276.
(Lessen). *Ourehain* 1276.
Houstaing 1276.
(Lessenbosch). *Ollignies. Ollingien* 1276.
(Eudeghien). *Oudenghien* 1186.
(Papignies). *Papenghain* 1024.
Pethengien 1276.
Hunenghien 1276.
(Wannebecq). *Lambretenges* 1180.
(Ollignies). *Wlenghem* 1161.

(Kanton Rœulx).

(Ville-sur-Haine). *Gombregghien* 1278-79.

BIJLAGE II.

Plaatsnamen met *kouter*.

DÉPARTEMENT PAS-DE-CALAIS.

(Kanton Boulogne).(Conteville). *La couture* 1774. Fl. VIII, 588.(Wimille). *La coutsure* 1506. Fl. VIII, 590.**(Kanton Desvres).**(Bournonville). *La couture*. Fl. VIII, 587.(Crémarest). *Les coutures* 1882. Fl. VIII, 591.(Menneville). *La couture* 1760. Fl. VIII, 588.(St.-Martin-Chocquel). *Les coutures* 1780. Fl. VIII, 591.**(Kanton Samer).**(Longuenesse). *Kouterken*. Fl. VIII, 565.(Outreau). *Haulte keutre* 1505. Fl. V, 504.**(Kanton Marquise).**(Bazinghem). *Ribaude coutre* 1305. Fl. XIII, 525.(Beuvrequen). *Ad culturam* 1305, *le couture* 1305. Fl. VIII, 536.*Goideman coutre* 1305. Fl. IV, 768.*Mane coutre* 1305. Fl. X, 44.*Monneke coutre* 14e e. Fl. X, 952.(Ferques). *Le couture* 1286. Fl. VIII, 587.(Landrethun). *Hongercoutre* 1286. Fl. VI, 259.*Nedercoutre* 1286. Fl. XI, 144.*Oppercoutre* 1286. Fl. XI, 1066.(Marquise). *Le coutsure* 1510. Fl. VIII, 588.(Réty). *Le couture* 1286. Fl. VIII, 589.(Tardinghem). *La couture*. Fl. VIII, 589.(Wacquinghen). *Le coutre* 1365, *le coutsure* 1497. Fl. VIII, 552, 589.*Le monne-koutre* 1305, *moune koutre* 1305. Fl. X, 662, 953.(Wierre-Effroy). *Le coutsure* 1519. Fl. VIII, 589.(Wissant). *Coutre*. Fl. VIII, 553.**(Kanton Guînes).**(Caffiers en Ophove). *Le coutre* 1286, Fl. VIII, 539. *A l'acre bosten coutre* 1286, Fl. I, 60.

Alvarcoutre 1714. Fl. I, 215.

Le rouge coutre 1654. Fl. XIII, 813.

(Fiennes). *Haspecoutre* 1286. Fl. I, 322.

(Licques). *La couture* 1400. Fl. VIII, 587.

(Kanton Ardres).

(Ardres). *Hongrecoutre* 1839. Fl. VI, 258.

(Bayenghem-lez-Eperleques). *Bourgcoutre* 1400. Fl. II, 534.

(Brêmes). [*Hondrecoutre-en-Brêmes*, heerlijkheid. Fl. VI, 225.

Waarsch. migr. n.]

(Clerques). *Les coutures* 1691. Fl. VIII, 590.

(Louches). *Honghecoutre, Hungrecoutre* 1166. Fl. VI, 223.

(Nortleulinghem). *Vercoutre* 1636. Fl. XVI, 272.

(Recques). *Le coutre, la cousture*. Fl. VIII, 547, 589.

(Tournehem). *Petit coultre* 1452. Fl. XII, 638.

(Zouafques). *Le coutre* 1480. Fl. VIII, 554.

(Kanton Audruicq).

(Audruicq). *Coutre de staes le grant* 1480. Fl. VIII, 559.

(Nortkerque). *Vercoutre* 1907. Fl. XVI, 272.

(Kanton St.-Omer).

(Arques). *Magnam culturam* 1247. Fl. IV, 1071 ; IX, 1141.

(Blandecques). *La grande couture, le grand coutre* 1708. Fl. IV, 837, 844.

(Houille). *Le coutre* 1395, *le cousture* 1493. Fl. VIII, 538, 588.

(St.-Omer). *La coutre* 1771. Fl. VIII, 548.

Sparcoutre 1524. Fl. XV, 12.

Le valcoustre 1628. Fl. XVI, 39, 203.

(Serques). *Hapecoutre* 1439. Fl. V, 421. *Le hafcoutre* 1826. Fl. V, 236.

(Tatinghem). *Le coutre*. Fl. VIII, 550.

Le coutre de Laërt. Fl. VIII, 560.

Zudcoutre 1426. Fl. XVIII, 667.

(Tilques). *Couter*. Fl. VIII, 551.

(Kanton Aire).

(Aire). *Le couture* 1404. Fl. VIII, 586.

(Herbelles). *Le couture* 1286. Fl. VIII, 588.

(Racquinghem). *La couture* 1459. Fl. VIII, 588.

(Terouane). *Hellescultre* 1118. Fl. V, 821.

(Kanton Lumbres).

- (Acquin). *La cousture d'Acquin* 1680. Fl. V, 590.
La cousture de Nordalle 1680. Fl. V, 590.
La haute cousture 1680. Fl. V, 503.
Au mont du Walcouter 1680. Fl. XVI, 1067.
(Delettes). *La couture* 1772. Fl. VIII, 587.
(Esquerdes). *La couture* 1808. Fl. VIII, 587.
(Leulinghem). *Le couture* 1312. Fl. VIII, 587.
(Quelmes). *Le scapcoutre* 1409. Fl. XIV, 72.
(Setques). *Le hault coustre* 1517. Fl. V, 504.
(Wisques). *Kouterken*. Fl. VIII, 568.

(Kanton Fauquembergues).

- (Coyecques). *Le couture*. Fl. VIII, 588.
La grande couture. Fl. IV, 837.
Mykelcoutre 1196. *Mylle coustre* 16e e. Fl. XI, 85.
Le cousturelle 1536. Fl. VIII, 590.
(Fléchin). *Le cousture* 1445. Fl. VIII, 587.
(Merck-St.-Liévin). *La couture* 1741. Fl. VIII, 589.
Maroie coultre 16e e. Fl. X, 195.

(Kanton Béthune).

- (La Cousture). *Cultura* 1154. Fl. VIII, 586.

(Kanton Norrent-Foutes).

- (Estrée-Blanche). *La couture* 1400. Fl. VIII, 587.
(Liettres). *La couture* 1835. Fl. VIII, 588.
(Ligny). *Cultura S. Mariae* 1136. Fl. VIII, 1015.
(Linghem). *La couture* 1852. Fl. VIII, 588.
(Rély-lez-Aire). *La couture* 1907. Fl. VIII, 589.

(Kanton Avesnes).

- (Rebreuve-sur-Canche). *La couture*. Fl. VIII, 589.

VIAAMSCHE LAND.

(Vak H).

- 5 (Uitkerke). [*Couter Muelne* 1511. Fl. VIII, 572.]
9 (Lissewege). [*Couter Muelne* ca. 1420. Fl. VIII, 572. — Zelfde molen waarsch. als voorgaande. Noch te Uitkerke, noch te Lissewege is land dat „kouter” geheeten wordt. De benaming schijnt dus door migratie ontstaan te zijn.]

- 13 (Oostkerke). *Kouterken*. Fl. VIII, 565.
- 16 (Oostende). *Kouter* 1907, te Mariakerke. Fl. VIII, 542.
- 24 (Oudenburg). *Hooghen Coutere* 1555. Fl. VI, 399.
- 25 (Ettelgem). *Kouterhoek*. Fl. VIII, 561.
- 26 (Westkerke). *Couter*. Fl. VIII, 552.
- 27 (Roksem). *Coutere* 1634. Fl. VIII, 547. — *Hooghen Coutere* 1634. Fl. VI, 399.
- 29 (Houtave). *Kouter*. Fl. VIII, 554.
- 32 (Jabbeke). *Couter* 1268. Fl. VIII, 539. — *Braemcoutere* 1698. Fl. II, 606.
- 33 (Snellegem). *De kouter, de kouters*. Fl. VIII, 548, 575. — *West-coutre*. Fl. XVII, 400. — *Kouterken*. Fl. VIII, 567.
- 34 (Varsenare). *Coutra* 1248. Fl. VIII, 551. — *De kouters*. Fl. VIII, 575.
- 40 (Assebroek). *Kouter*. Fl. VIII, 535. — *Vernanen coutere* 1368. Fl. XVI, 299.
- 41 (Sijsele). *Ter Coutre* 1372. Fl. VIII, 550.
- 61 (Koekelare). *Up de coutere* 1561. Fl. XVI, 1009. — *Grooten coutere* 1705. Fl. IV, 1124. — *Helte coutere* 1705. Fl. V, 836. — *Molenkouter*. Fl. X, 828. — *Oostkouter*. Fl. XI, 970.
- 62 (Bekegem). *Coutere* ca. 1450. Fl. VIII, 535. — *Moens coutere* 1698. Fl. X, 664. — *Kouterken*. Fl. VIII, 662.
- 63 (Eernegem). *Coutere* 1700. Fl. VIII, 537.
- 64 (Ichtegem). *Coutere*. Fl. VIII, 538. — *Crommen coutere* 1699. Fl. VIII, 826. — *Smesse coutere* 1699. Fl. XIV, 964. — *Kouterken*. Fl. VIII, 563.
- 65 (Zedelgem). *De kouters*. Fl. VIII, 576.
- 66 (Aartrijke). *Up de coutere* 1695. Fl. VIII, 533. — *Grooten coutere* 1695. Fl. IV, 1124. — *Cleenen coutere* 1695. Fl. VII, 898. — *Baesens coutere* 1695. Fl. I, 437. — *Baillie coutere* 1699. Fl. I, 456. — *Muizekouter* 1907. Fl. XI, 40.
- 68 (Loppem). *Couter gate* 1285. Fl. VIII, 560.
- 69 (Oostkamp). *Coutere* 1653. Fl. VIII, 544. — *Ackerbeke couter* 1572. Fl. XVIII, 922.
- 70 (Waardamme). *Kouterken*. Fl. VIII, 568.
- 72 (Ruddervoorde). *Coutere*. Fl. VIII, 547. — *Kouterken*. Fl. VIII, 566.
- 85 (Moere). *Musschekouter* 1900. Fl. XI, 73.

- 88 (Wulveringem). *Couter*. Fl. VIII, 553. — *Vyste couter* 1561. Fl. XVI, 940.
- 100 (Alveringem). *Wal genaempt de couter* 1767. Fl. VIII, 533. — *Kouterhoek*. Fl. VIII, 560.
- 104 (Beerst). *Kouter* 1641. Fl. VIII, 535. — *Mussche kouter* 1641. Fl. XI, 72.
- 105 (Vladsloo). *'t Cauterlech* 1675. Fl. VII, 419.
- 109 (Eesen). *Coutere* 1537. Fl. VIII, 537.
- 110 (Werken). *Couter, de kouters*. Fl. VIII, 552, 576.
- 113 (Zarren). *Kouter*. Fl. VIII, 554. — *Meelkouter*. Fl. X, 267. — *Mwizekouter*. Fl. XI, 40.
- 114 (Handzame). *Couter* 1751, *de kouters*. Fl. VIII, 537, 575. — *Zwaluwe coutre* 1597, *Grooten swalme koutere, tcleene swalme kouterken* 1681. Fl. XVIII, 778; IV, 1152; VII, 943.
- 115 (Kortemark). *Coutre* 1388. Fl. VIII, 540. — *Kouterken*. Fl. VIII, 564. — *Zwalmkouters*. Fl. XVIII, 778 (zie Handzame).
- 116 (Torhout). *Couter* 1562. Fl. VIII, 551. — *Corte coutere* 1562. Fl. VIII, 357. — *Kouterken*. VIII, 568.
- 117 (Lichtervelde). *Couter*. Fl. VIII, 542. — *Musschekouter*. Fl. XI, 73. — *Puidekouter*. Fl. XIII, 112. — *Kouterken, de kouterkens*. Fl. VIII, 564, 568.
- 118 (Zwevezele). *Ter Couttere* 1428. Fl. VIII, 549. — *Trijstens hoofd couttere*. Fl. XV, 1048. — *De kouters, Kouterken, Coutterveldeken*. Fl. VIII, 567, 575, 579.
- 119 (Wingene). *Carsteel coutre* 1500. Fl. VII, 266. — *Maeyeghem kouterken* 1680. Fl. IX, 1067.
- 120 (Koolskamp). *Den Coutere* 1762. Fl. VIII, 541. — *Groote* —, *Kleine kouter* 1900. Fl. IV, 1071; VII, 863. — *Aaihoek-kouter*. Fl. I, 78. — *Molenkouter*. Fl. X, 828; XIII, 707. — *Muscouterken* 1629. Fl. XI, 40. — *Kouterken*. Fl. VIII, 564.
- 121 (Eegem). *Muelencoutere* 1570. Fl. X, 827.
- 122 (Schuiferskapelle). *Hoicten coutere* 1614. Fl. VI, 533.
- 123 (Tielt). *De Couter* 1729. Fl. VIII, 551. — *Balliekouter* 1719. — *Belschkouter* 1907. — *Brabanscoutere* 1768. — *Eelst-kouter* 1846. — *Gruuthuuskoutere* 1443. — *Hazelaer-kouter* 1635. — *Huffeseelkouter* 1729. — *Calutenskouter* 1729. — *Zaalkouter of Manke kouter* 1729. — *Marialoop-kouter* 1846. — *Meulecouterken*. — *Riemslede coutere*

1478. — *Roozeboomkouter* 1902. — *Rikeghem couter* 1478. — *Tommekouter* 1635. — *Voorderkouter* 1729. — *Zuutkouter* 1443. Fl. I, 495, 759; II, 582; III, 887, 1010; V, 98, 587; VI, 728, 1190; X, 53, 136, 829; XIII, 544, 813; XIII, 1054; XVI, 727; XVIII, 224, 667.

(Vak I).

- 146 (Meerdonk). *Kouter*, wijk.
 147 (Kieldrecht). *Kouter*, wijk.
 153 (Oedelem). *Coutere* 1281. — *Couteracker* 1259. — *Meulecouterken* 1642. — *Mostcouter*. Fl. VIII, 544, 545; X, 829, 1183.
 154 (Maldegem). *Kouterken*. Fl. VIII, 565.
 177 (Vrasene). *Kouter*, wijk.
 180 (Zwijndrecht). *Vlietkouter* 1528. PB.
 181 (Haasdonk). *Cautere* 1635. PB.
 182 (Kruibeke). *Cauterhoeck* 1675. PB.
 184 (St.-Joris-ten-Distel). *Cauter*. Fl. VIII, 548.
 185 (Knesselare). *Berghelant cautere* 1750. — *Mesvoorde cauter* 1750. — *Molencouter* 1762. Fl. I, 789; X, 497, 828.
 186 (Ursel). *Den Couter*. — *Oetselkouter*. — *Wesseghemcauter* 1675. — Fl. VIII, 551; XI, 718; PB.
 188 (Bellem). *Kauterwijk*. PB.
 192 (Zomergem). *Morleghemcouter* 1414. — *Tomptcouter* 1414. PB.
 193 (Lovendegem). *Couter* 1725. PB.
 194 (Vinderhout). *Belcele couter* 1580. PB.
 196 (Kluizen). *Kouter*. PB.
 198 (Mendonk). *Kouter*. — *Reckelynck kouter* 1750. PB.
 200 (Evergem). *Aschoutcauter* 1580. PB.
 201 (Wondelgem). *Kouterken*. PB.
 202 (Oostakker). *Lidergemmer couter* ca. 1200. Mans. — *Synghem couter* 1750. — *Meulestede Kouter*. — *Sloote Kouter* 1575. — *Schoodt cauter*. — *Cleyn couterken*. PB.
 203 (Loochristi). *Den cauter ten eecken* 1521.
 204 (Zaffelare). *Laectcouter* 14^e e. PB.
 208 (Lokeren). *Hamcouter* 1480. — *Eetselare couter* 1490. — *Staectcauter*. — *Wellecouter* 1528. PB.
 210 (Belsele). *Kouter*, wijk.
 211 (Elversele). *Braemcouter* 1528. PB.

- 212 (Waasmunster). *Buverickcouter* 1550. — *Trompaertscouter* 1550. PB.
- 213 (Hamme). *Coutre* 15^e e. — *Herdoyecoutre* 15^e e. — *St.-Annencautre* 1529. — *Vliercauter* 1750. PB.
- 217 (Bazel). *Molencouter*. — *Pijlscouter* 1529. — *Roomcouter* 1450. — *Vuurcouter*. — *Willemscouter*. PB.
- 220 (Bornem). *Bornemcouter*. — *Luipegemcouter*. J. Mees, in *Eigen Schoon*, XX (1937), 5 vlgg.
- 223 (Ruisselede). *De couter*. — *Hooghen couter* 1585. — *Mentemeet couter*. — *Molencouter*. — *Poelvoorde couter* 16e e. — *Scalclède couter* 1457. — *Vlaecht couter* 16e e. — *Kouterken*. Fl. IV, 369; VI, 399; VIII, 547, 566, 578; X, 428, 829; XII, 909; XIV, 141; XVI, 541.
- 224 (Kanegem). *De couter* 1629. — *Lindecouter* 1647. — *Rikeghem couter* 1478 (zie Tielt). Fl. VIII, 540; IX, 745; XIII, 1054.
- 225 (Lootenhulle). *Kouter*. PB.
- 228 (Hansbeke). *Rokouter*. — *Klein kouterken*. PB.
- 229 (Merendree). *Meldere cauterken*. — *Overpoeck cauterken* 1700. PB.
- 231 (Drongen). *Halewyncauter* 1562. PB.
- 233 (Nevele). *sPapen couterken* 1500. — *Schampsouter* 1625. PB.
- 235 (Meigem). *Kouter*. PB.
- 236 (Bachte-Maria-Leerne). *Kouter*. — *Hooch cauter* 1699. PB.
- 237 (St.-Martens-Leerne). *Kouter*. PB.
- 239 (St.-Martens-Latem). *Kouterken*. PB.
- 240 (Mariakerke). *Coleghem cauter*. — *Couter aen de linde*. — *Kouterken van den Meulen*. — *Schelstraete cauterken* 1729. PB.
- 241 (Gent). *Kouter*, openbaar plein in de stad.
- 243 (Destelbergen). *Meulecauter*. — *Noort-, Oost-cauterken*. PB.
- 244 (Afsnee). *Kouter*. — *Smallecoutre* 1399. PB.
- 245 (St.-Denijs-Westrem). *Puttenhove cauter*. PB.
- 249 (Heusden). *Couterwijck* 1717. PB.
- 250 (Melle). *Asschouwingem-couter*. — *Smetcouter*. PB.
- 251 (Laarne). *Cauter* 1724. PB.
- 253 (Overmere). *Kouter*. — *Kleine kouter*. PB.
- 255 (Wetteren). *Eeckcauter*. — *Muelencouter* 1550. — *Moereghem couter* 1550. PB.
- 256 (Schellebelle). *Bellecauter* 1412. — *Bellegemcouter* 1658. — *Brucxkencouter* 1658. PB.

- 256a (Wichelen). *Kouter*. — *Nederkouter*. — *Bohemenkouter*. PB.
 258 (Zelev). *Kouter*. — *Kleine kouter*. — *Drieschkouter*. — *Nieuw-
 kouter*. PB.
 260 (Moerzeke). *Doorncauter*. — *Hulstcauter*. — *Steenselcauter*
 1690. PB.
 260a (Baasrode). *Mer Gheeraertscoutere* 1428. PB.
 261 (Appels). *Daelcoutre* 1357. — *Berscouter*. — *Hulstcouter*. —
Lindecouter. — *Mekeghemcouter* 17^e e. PB.
 263 (Oudegem). *Hofcauter*. — *Sijpcauter*. — *Wurfcauter*. —
Meghemcauter (zie Appels). PB.
 263a (Denderbelle). *Belrecauter* 1350. — *Middelcauter* 1456. —
Steencauter 1650. PB.
 264a (Lebbeke). *Hofcoutere* 1524. — *Molencauter* 1750. — *Moes-
 cauter* 1650. PB.
 274 (Malderen). *Maldere coutere* 1530. — *Broeker coutere* 1470.
 275 (Londerzeel). *Den Cauter*. — *Daelcouter* 1709. — *Mechel-
 coutere* 1654. — *SchriECKcoutere* 1654. — *Varinck cauter*.
 M. Sacré, Plaatsnamen te Londerzeel, in *Eigen Schoon*,
 XVI (1933).

(Vak K).

- 247 (Burcht). *Burchtcauter* 1670. — *Borchcoutere*. — *Hofcoutere*. —
Kerckcoutere. — *Vlietcoutere* 1566. PB.
 323 (Ramsdonk). *Op de drij couteren ; Cruyscouter*, — *Middel-
 couter*, — *Achterstencouter* 1586. Eig. Sch. XIII (1930),
 22.
 329 (Hombeek). *Op de Coutere* 1374. — *Hombeker Coutere* 1385.

(Vak N).

- 7 (Crocchte). *Kouter-hille*. Fl. VIII, 560.
 13 (Hondschoote). *Hooghen coutere* 18^e e. Fl. VI, 399.
 17 (Roesbrugge-Haringe). *Coutterdam* 1589. Fl. VIII, 558.
 20 (Pollinkhove). *De kouters* 1494. Fl. VIII, 575.
 21 (Loo). *Groote kouter* 1846. Fl. IV, 1071.
 22 (Stavele). *Coutre* ca. 1300. Fl. VIII, 548.
 24 (Westvleteren). *Couter*. Fl. VIII, 553, 576.
 25 (Oostvleteren). *'s Hazen coultter* 1540. Fl. V, 601.
 26 (Reninge). *Coutere* 1380. — *Heyde coutere*. — *Groote Walm
 coutere*. Fl. V, 98, 1040 ; VIII, 547, 575.

- 28 (Klerken). *Den Couter* 1686. — *De Clercken kouters* 1901. — *Braemcouter* 1609. Fl. II, 606 ; VII, 1035 ; VIII, 540.
- 29 (Merkem). *Up den couter* 16^e e. — *Merckem couter* 1725. — *Meulencouter* 1625. — *Zuudcouter* 16^e e. — Fl. VIII, 543 ; X, 454, 830 ; XVIII, 666.
- 32 (Staden). *Den couter* 1584. — *Braemcouter* 1584. Fl. II, 606 ; VIII, 548.
- 33 (Gits). *Oostcouter* 1569. — *Kouterken*. Fl. VIII, 563 ; XI, 970.
- 34 (Hooglede). *De couter* 1636. — *Kouterken*. — *Musecouterken* 1650. Fl. VIII, 538, 563 ; XI, 40.
- 35 (Beveren-bij-Roeselare). *De Beveren kouters* 1846. — *Muelen couter*. — *Kouterken*. Fl. I, 926 ; VIII, 536, 563, 574 ; X, 827.
- 36 (Westroozebeke). *Den couter ten zeven eecken* 1614. Fl. VIII, 578.
- 37 (Oostnieuwkerke). *Den couter* 1636. — *Hooghen couter* 1907. — *Lagen kouter* 1907. — *Ketelkens couter* 1773. Fl. VI, 399 ; VIII, 544, 545, 681 ; IX, 22.
- 38 (Roeselare). *De couter* 1436. — *De Rousselaersche kouters* 1900. — *De droge kouters* 1900. — *De hooge kouters* 1900. — *Lindekouter* 1702. — *Oostkouter*. — *Schiervelde couter* 1640. — *Spanje-kouter* 1902. — *Viel couter* 1436. — *Warande couter* 1785. — *Kouterken*. Fl. III, 615 ; VI, 337 ; VIII, 547, 566 ; IX, 745 ; XI, 970 ; XIII, 918 ; XIV, 274 ; XV, 12 ; XVI, 386, 1174.
- 39 (Rumbeke). *De couter*. — *De kouters*. — *Groote kouter*. — *Capelle couter* 1652. — *Kleine kouter*. — *Merbusch couter* 1657. — *Molenkouter*. — *Mollekouter*. — *Mussche-kouter*. — *Groote-en Kleine Steenlandskouter*. — *Vliender-couter* 1678. — *Wulfs couter* 1732. — *Capmakers-couterken* 1732. Fl. IV, 1071, 1125, 1151 ; VII, 146, 200, 863, 916 ; VIII, 547, 556, 575 ; X, 435, 828, 927 ; XI, 73 ; XII, 795 ; XV, 344 ; XVI, 632 ; XVII, 804.
- 40 (Oekene). *De kouters*. — *Den couter bij den ouden godt* 1660. — *Meulecouterken*. Fl. VIII, 556, 575 ; X, 829.
- 41 (Ardoie). *De Couter* 1688. — *Groote Kouter* 1722. — *Campgnols couter* 1688. — *Carolus couter* 1764. — *Corte couter* 1688. — *Cravens couterken* 1683. — *Kouterken*. — *Couterkin voor thof* 1555. — *t Lange couterken* 1680. — *Muelen couter* 1560. — *Moeyens couter* 1660. —

- Mussche kouterken* 1763. — *Oly couter* 1580. — *Paus couter* 17^e e. — *Ryckenaers couterken* 1631. — *Vliendercouter* 1560. Fl. IV, 1071; VII, 53, 253; VIII, 357, 534, 535, 562, 569, 694; IX, 172; X, 826, 651; XI, 73, 749; XII, 465; XIII, 1056; XVI, 632.
- 42 (Pittem). *In den Couter*. — *Baes couter* 18^e e. — *Kerckemersch couter* 1905. — *Kleine couter* 18^e e. — *Croone couter* 18^e e. — *Maneghem couter* 1614. — *Molenkouter*. — *Middelkouter*. — *Oostkouter*. — *Vlaminck couter*. — *Kouterken*. Fl. I, 438; VII, 576, 863; VIII, 545, 546, 566, 863; IX, 171; X, 43, 569, 828; XI, 970; XVI, 591.
- 43 (Meulebeke). *Den Couter* 1614. — *De Dierdonck-Kouters* 1846. — *Fonteyn couter* 1625. — *Grandens couter* 1825. — *Groote kouter* 1846. — *Huelen couter* 1614. — *Caluwen couter* 1667. — *Peereboom couter* 1667. — *Spicht couter* 1551. — *Witte couter* 1627. Fl. III, 248; IV, 250, 839, 1071; V, 1017; VI, 1192; VIII, 543; XII, 550; XV, 66; XVII, 680.
- 44 (Kachtem). *De couter* 1467. — *Groote kouter* 1623. — *Rode couter* 1467. Fl. IV, 1071; VIII, 539; XIII, 734.
- 45 (Izegem). *De Kouter* 1905. — *De Kouter van den Prins* (d. i. de prins van Izegem) 1704. — *Merbuschcouter* 1657 (ook op Rumbekke). — *Molen couter* 1762. — *Muijse couter* 1773. — *Neerkouter*. — *Oostkouter*. — *Verhamme's kouter* 1846. — *Kouterken*. — *Bosse-Kouterken*. Fl. II, 431; VIII, 539, 563, 579; X, 435, 827; XI, 40, 176, 970; XVI, 264.
- 46 (Emelgem). *De Couter*. — *Emelghem couter* 16^e e. — *Gravens couter* 16^e e. — *Cachtem couterken*. Fl. III, 1054; IV, 891; VI, 1070; VIII, 537, 574.
- 47 (Ingelmunster). *Ten couter* 1517. — *Hulle couter* 1615. — *Oliekouter* 1907. — *Oostcouter* 1492. — *Kouterken*. Fl. VI, 751; VIII, 538, 563; XI, 749, 970.
- Nota : Hulle couter en Oliekouter zijn waarschijnlijk identisch en te vereenzelvigen met Huelencouter, op Meulebeke, en Olijkouter, op Ardoois.
- 53 (Wormhout). *Couter*. Fl. VIII, 553.
- 57 (Bambecque). *Groote couter*. — *Cleenen couter* 1667. Fl. IV, 1124; VII, 898.
- 63 (Proven). *Couter*. Fl. VIII, 552.

- 64 (Zuidschote). *Kouter*. Fl. VIII, 554.
- 65 (Woesten). *Couterdael* 1636. Fl. VIII, 558.
- 67 (Poperinge). *De Coutere* 1566. — *Iperdam coutere* 1561. Fl. VIII, 546, 579; XVIII, 137.
- 69 (Langemark). *Den Couter* 1735. — *Westkouter*. Fl. VIII, 541; XVII, 400.
- 70 (Boezinge). *Kouter* 1846. — *Hooghen coutere* 1535. Fl. VI, 399; VIII, 536.
- 71 (Brielen). *Burchcoutere* 1458. Fl. II, 463.
- 72 (Ieper). *Couterling* 1268. Fl. VIII, 570.
- 74 (Zonnebeke). *Kouter*. — *De kouters*. — *Molenkouter*. — *Oostcoutere* 1796. — *Westcoutere* 1796. — *Ramaux coultre* 1796. Fl. VIII, 554, 576; X, 829; XI, 970; XIII, 255; XVII, 401.
- 75 (Zillebeke). *Kouter*. — *De kouters*. — *Hooge graskouter* 1909. — *Steenkoutere* 1502. Fl. VI, 330; VIII, 554, 576; XV, 338.
- 77 (Passchendale). *Den Coutere* 1576. — *Doornkouter* 1846. — *Grooten coutere* 1711. — *Hijntgen coutere* 1690. — *Kouterken*. — *'t Lange couterken*. — *Schaghe coutter* 1660. Fl. III, 442, 1124; VI, 813; VIII, 545, 566, 568; IX, 172; XIV, 133.
- 78 (Moorslede). *Den Coutere* 17^e e. — *Moorslede kouter* (ook op Dadizele). — *Molenkouter*. — *Kouterken*. Fl. VIII, 544, 565; X, 828, 1063; XI, 334.
- 79 (Beselare). *De kouter*. — *Hofcoutere* 1701. — *Thiende coutere* 1710. Fl. VI, 99; VIII, 535; XV, 895.
- 80 (Dadizele). *Grooten coutere* 1725. — *Cleppe coutere* 1725. — *Muelecoutere*. — *Moorselede coultre* 1725. Fl. IV, 1124; VII, 1063; X, 827, 1063.
- 81 (Ledegem). *Neierenskouter*. — *Kouterhoek*. Fl. VIII, 561; XI, 190.
- 83 (St.-Eloois-Winkel). *Kouterduiker*. Fl. VIII, 560.
- 84 (Lendelede). *Heerenkouter* 1902. — *Mussche coutere* 1638. Fl. V, 633; XI, 73.
- 85 (Hulste). *De coutere* 1559. — *Schaerkouter*. Fl. VIII, 538; XIV, 116.
- 86 (Bavikhove). *Cultura* 1267. *In den Couter* 16^e e. Fl. VIII, 535.
- 87 (Moorsele). *Coutre* 1402. — *Kouterhoek*. Fl. VIII, 544, 561.
- 88 (Gullegem). *Gulleghemkouter* 1846, gedeeltelijk op Heule. —

- Groote- en cleenen meulencoutter* 1742. Fl. IV, 1133 ; V, 151 ; VII, 902.
- 89 (Heule). *Heulekouter* 1760, gedeeltelijk op Gullegem. Fl. V, 1017.
- 90 (Kuurne). *Den Coutere* 1748. — *Ceurne coutter* 1748. — *Asselkouter* 1908. — *Grooten coutere* 16^e e. — *Catte coutere* 1649. Fl. I, 335, 557 ; IV, 1124 ; VII, 386 ; VIII, 541, 993.
- 91 (Harelbeke). *Ter Coutre* 1614. — *Gaver coutier* 1762. — *Molen coutier* 1762. — *Mussche kouterken* 1762. — *Velderijckkouter* 1762. Fl. IV, 487 ; VIII, 537 ; X, 827 ; XI, 73 ; XVI, 174.
- 92 (Ochtezele). *Kouterdijk* 1846. Fl. VIII, 559.
- 114 (Reningelst). *Casteel coutere* 1376. Fl. VII, 332.
- 115 (Westouter). *Faille coutere* 1750. Fl. IV, 137.
- 117 (Kemmel). *Boschkouter* 1908. — *Burgkouter* 1458. — *Kouterhoek*. Fl. II, 417, 1063 ; VIII, 561.
- 120 (Voormezele). *Voormezele coutre* 1470. Fl. XVI, 748.
- 121 (Hollebeke). *Zuutcoutere* 1470. Fl. XVIII, 666.
- 123 (Wijtschate). *Couter*. — *Kouterhoek*. Fl. VIII, 553, 561.
- 124 (Houtem-bij-Ieper). *Couterland* 1773. — *Koutermolen* 1470. Fl. VIII, 569, 573.
- 128 (Neerwaasten). *Voormezele coutre* 1470. Fl. XVI, 748.
- 129 (Komen). *Rogghe coutters* 1611. — *Le cousture de Wartembeke* 1281. Fl. XIII, 659 ; XVII, 29.
- 130 (Wervik). *Couter*. — *Bernecoutre* 1327. Fl. I, 850 ; VIII, 552, 559, 574, 577.
- 131 (Geluwe). *De Coutere* 1495. — *De Kouters*. — *Bancoutre* 1489 ; *Bancqcoutere* 1542. — *Brunen couttere* 1542. — *Grooten coutere* 1542. — *Scandelcoutre*, *scendercoutre* 1495 ; *Groote schendecoutre* 1572. — *Callemoenins coutere* 1495. — *Cardinaels coutre* 1553. — *Cleen bancouterkin* 1495. — *De Coutere vor thof* 1495. — *Middel coutere* 1542. — *Moeremay coutere* 1638. — *Oostcoutere* 1495. — *Westkouter*. — *Kouterken*. Fl. I, 518 ; II, 955 ; IV, 1124 ; V, 29 ; VI, 1164 ; VII, 223, 829 ; VIII, 537, 563, 575, 579 ; X, 569, 737 ; XI, 969 ; XIV, 233 ; XVII, 400 ; XVIII, 954.
- 132 (Meenen). *Coutre* 1389. — *Hooghen coutere* 1502. — *Schaepers coutere* 1662. Fl. VI, 399 ; VIII, 543 ; XIV, 157.
- 139 (Wevelgem). *Couter*. — *Grooten coutere* 1678. — *Mortcoutere*

1495. — *Ovencoutere* 1495. Fl. IV, 1125; VIII, 553, 589; X, 1076; XII, 162.
- 140 (Bissegem). *Kouter*. — *Vliendercoutere* 1901. Fl. VIII, 536; XVI, 632.
- 141 (Kortrijk). *Den Coutre* 1571. — *Groeninc coutre* 1420. Fl. IV, 1018; VIII, 541.
- 142 (Marke). *Den Cauter* 1632. — *Masken couter* 1827. — *Oostkouter* 1796. Fl. VIII, 542; X, 229; XI, 970.
- 143 (Lauwe). *Zwanenskouter* 1846. Fl. XVIII, 803.
- 144 (Aalbeke). *Den Couutter* 1762. Fl. VIII, 533.
- 147 (Ruischeure). *De kouters*. — *Kouterhoek*. — *Grand couutter*. — *Petit couutter* 1783. Fl. IV, 1125; VII, 863; VIII, 561, 575.
- 152 (Blaringhem). *La Couture* 1739. Fl. VIII, 587.
- 162 (Belle). *Coutere* 1583. — *Couture Crebbe* 1777. Fl. VIII, 568.
- 167 (Nieppe). *Den Couuttere* 1681. — *Kouterlanden* 1681. Fl. VIII, 544, 569.
- 178 (Dottenijs). *Couture*. — *Couturelle*. — *Loerscoutre*. Fl. VIII, 590; IX, 811.

(Vak O).

- 1 (Aarsele). *Den Coutere* ca. 1700. — *Aersele coutere* 1542. — *Groote Kouter* 1901. — *Kermiskouter* 1846. — *Cruyscoutere* 1636. — *Oostcoutere* 1548. — *Voordre coutre* 1443. — *Westkouter* 1907. — *Zuidkouter* 1846. — *Kouterken*. Fl. I, 138; IV, 1071; VII, 637; VIII, 533, 562, 922; XI, 895, 969; XVI, 727; XVII, 400; XVIII, 666.
- 2 (Dentergem). *In de Coutre* 1415. — *Braemcoutere* 1900. — *Fierkens cauter*, *Fleerkens kouter* 1901. — *Galgenkouter* 1846. — *Kercke mersch couttere* 1637. — *Kerssene kouter* 1846. — *Cruyscouter* 1665. — *Lindekouter* 1846. — *Molenkouter* 1846. — *Pelleryn kouter* 1846. — *Peperlaer kouter* 1846. — *Vier neytens kouter* 1846. Fl. II, 606; IV, 184, 202, 379; VII, 576, 667; VIII, 536, 569, 922; IX, 745; XI, 539, 571, 591; XVI, 431; XVIII, 645, 677.
- 3 (Markegem). *In de Coutre* 1415. — *Bailliekouter* 1846. — *Bulcautere* 1665. — *Galgenkouter* 1846. — *Mandel cauter* 1761. — *Molenkouter*. — *Werstcouter* 1699;

- Westkouter*. — *Kouterken*. Fl. I, 456; II, 1019; IV, 382; VIII, 542, 565; X, 31, 828; XVII, 400.
- 5 (Wakken). *Coutter* 1639. — *Bailliekouter* 1651. — *Galghe couttere* 1649. — *Coemeersch couter* 1651. — *Meldekouter*. — *Molenkouter*. — *Vennecouterken* 1651. Fl. I, 456; IV, 379; VIII, 552, 194; X, 400, 829; XVI, 218.
- 6 (Oeselgem). *De Couttere* 1700. — *Kouterken*. Fl. VIII, 545, 565.
- 7 (Wontergem). *Plaetscauter*. — *Cappelcauter*. — *Kerckecauter*. — *Mattencauter*. — *Molencauter*. — *Terdonckcauter*. — *Kerkwegcauter*. — *Leencauter*. — *Peerdshoofdcauter*. PB.
- 9 (Gottem). *Cauterken* 1690. PB.
- 10 (Machelen). *Meerkauter*. Popp.
- 12 (Zulte). *Molencauter*. PB.
- 13 (Zeveren). *Westkauter*. Guyot.
- 14 (Deinze). *Deinzekouter*. — *Klepkouter*. — *Neercouter* 1498.
A. van den Abeele, *Gesch. der stad Deinze*.
- 15 (Petegem). *Shuuscautere* 1500. PB.
- 16 (Astene). *Cautere* 1750. — *Westcoutre* 1390. PB.
- 18 (Nazareth). *Grawwkauter* 1775. PB.
- 20 (Gavere). *Hofcautere* 1500. PB.
- 22 (Merelbeke). *Meulencouter* 1425. — *Crombrugge cauterken*. — *Dauwe coutere*. — *Muden cautere* 1575. — *Zijpcauter* 1650. — *Sale Meulecauter*. — *Meircauterken* 1750. PB.
- 24 (Gontrode). *Muelemcoutre* 1506. PB.
- 25 (Schelderode). *Rode coutere* 1500. PB.
- 27 (Landskouter). *Landescoutre* 1118. PB.
- 28 (Gijzenzele). *Gijzeelekouter* 1725. PB. — Gedeeltelijk op Oosterzele.
- 29 (Moortsele). *Hasseltcoutere* 1562. — *Meulencoutere* 1547. PB. — Beide kouters strekken zich ook uit op Munte.
- 30 (Oosterzele). *Broeckkauter* 1725. — *Deckkauter*. — *Hoogkauter*. — *Meulenkauter* 1725. PB.
- 32 (Vurste). *Wassecauter* 1750. PB.
- 34 (Baaigem). *Helegemcauter* 1644. PB. — Strekt zich ook uit op Dikkelvenne.
- 35 (Munte). *Oostcautere* 1562. PB.
- 36 (Scheldewindeke). *Wiendekecouter* 1450. — *Hofcouter* 1600. — *Spiegelcouter* 1450. PB.
- 37 (Dikkelvenne). *Bochautcautere* 1500. — *Boschmeer coutere* 1470. — *Hulse cautere* 1500. — *Crabbijncautere* 1600. PB.

- 39, 40 (Massemen, Westrem). *Massemencouter*. — *Binnencouter*. — *Huevercouter*. — *Muelencouter*. — *Quade couter*. — *Varencouter* 1566. PB.
- 42 (Bavegem). *Baveghem couter* 1384. — *Hoochcouter* 1707. — *Kerckcouter* 1707. PB.
- 43 (Oordegem). *Oordeghem cauter* 1603. — *Haselcouter* 1525. — *Landegemcouter* 1780. — *Molencouter* 1780. PB.
- 44 (Smetlede). *Cauter* 1780. — *Puttecouter* 1425. PB.
- 44a (Wanzele). *Wanzele cauter* 1650. PB.
- 45 (Impe). *Ympercouter*. PB.
- 46 (Lede). *Buscoutervelt* 1440. PB.
- 47 (St.-Lievens-Houtem). *St.-Lievens couter* 1600. — *Cruyscouter* 1600. PB.
- 49 (Vlierzele). *Capelle cauter* 1552. — *Cruyscouter* 1717. — *Muelencouter* 1652. — *Papeghemcouter* 1552 (ook op Erondegem).
- 50 (Vlekkem). *Cauter* 1781. PB.
- 51 (Erondegem). *Erondeghem cauter* 1566. — *Schethekkencauter* 1566, *Secxkenscauter* 1590. — Med. Vla. Top. Ver., XIII (1937), 4 vlgg. — Deze kouters strekken zich gedeeltelijk ook uit op Erpe.
- 52 (Erpe). *Erpecouter* 1470. — *Heerscouter* 1566. — *Hoochcouter* 1680 (ook op Erondegem). — *Nedercouter* 1566 (idem). — *Molencouter* 1473. — *Boschcouter* 1473 (idem). — *Cottemcauter* 1566. Med. Vla. Top. Ver., 1. c.
- 53 (Zonnegem). *Tampcouter* 1448. PB.
- 54 (Bambrugge). *Brouchcouter* 1400. — *Dibbouscouter* 1400 (ook op Burst). — *Lindecouter* 1400. PB.
- 56 (Mere). *Meercouter* 1566 (ook op Erpe). — *Bavecouter* 1473. — *Cruyscouter* 1449. PB.
- 57 (Gijzegem). *Danckcouter* 1684. *Damcouter* 1784. — *Cruyscouter* 1784. PB.
- 58 (Wieze). *Wiesecouter*. — *Meulencouter*. — *Kerckcouter* 1662. PB.
- 59 (Hofstade). *Overmolenkouter* 1574. — *Kammerkouter*. — *Molenkouter*. PB.
- 60 (Herdersem). *Cruyscouter* 1526. — *Muelencouter* 1635. — *Sieckhuyscouter* 1635. PB.
- 61 (Aalst). *Siseghemcouter*. PB. — *Sterrecouter* 1460.
- 62 (Moorsel). *Bruckercouter* 1473. *Broeckercouter* 1526, *Bruggecouter* 1640. — *Brede cauter*. — *Cammercouter* 1473,

- gedeeltelijk op Meldert. — *Molencauter*. — *Perrecauter*. — *Wavercouter* 1604. PB.
- 63 (Baardegem). *Baardegemkouter*, onderverdeeld in : *Kerkhofkouter*, *Molenkouter* en *Hoevekouter*. — *Boordegemkouter*, gedeeltelijk op Moorsel. — *Eerdegemkouter*. — *Houtemkouter* of *Kapellekouter*, Lindemans, Toponymie van Baardegem.
- 64 (Nieuwerkerken). *Bruelcouter* 1566.
- 65 (Erembodegem). *Daelcouter* 1436. — *Galghecouter* 1436. — *Molenkouter* 1405. — *Swalencouter* 1436. PB.
- 66 (Meldert). *Molenkouter* 1700.
- 67 (Steenhuffel). *Espcauter* 1699. — *Perrecauter* 1699. — *Smiscauter* 1580. J. Wouters, Plaatsn. van Steenhuffel, in Brab. Folk. V, 201.
- 68 (Opwijk). *Opwijkkouter*. — *Lettelkouter*. — *Molenkouter*. — *Bruggenkouter*. — *Neerveldkouter*. — *Hoevekouter* (ook op Baardegem). J. Lindemans, Topon. v. Opwijk.
- 69 (Merchtem). *Merchtenkouter*. — *Berchemkouter*. — *Bochtikouter*. — *Neerkouter*. — *Espikouter*. — *Galggekouter*. — *Lindekouter*. — *Molenkouter*. — *Peizegemkouter*. — *Waaienbergkouter* (gedeeltelijk op Opwijk).
- 70 (Wolvertem). *Impde couter* 1560. — *Wintmolenkouter* (gedeelt. op Brussegem).
- 71 (Mazenzele). *Maselcouter* 1541 (gedeelt. op Opwijk).
- 72 (Mollem). *Molhem cauter* 1531. — *Ruescouter* 1265 (gedeelt. op Brussegem). — *Merlepoel couter* 1356. — *Coureyt couter* 1356. — *'t Calterken* 1581.
- 73 (Brussegem). *Lovegemkouter*. — *Velsterkouter*. — *Oppemkouter*. — *Dorenhofcouter* 1531.
- 75 (Ooigem). *Den Couter* 1700. — *Molenkouter*. — *Mussche couter* 16° e. — *Spitaal couter*. — *Visschers couter* 16° e. — *Kouterken*. Fl. VIII, 545, 565 ; X, 828 ; XI, 73 ; XV, 84 ; XVI, 504.
- 76 (Wielsbeke). *Kouter*. — *Hazekouter*. — *Hoogekouter*. — *Callantkouter*. — *Lungen cauter* 1662. — *Molenkouter*. — *Neerkouter*. — *Verrekouter* 1900. Fl. V, 586 ; VI, 337, 1153 ; VIII, 553 ; IX, 171 ; X, 829 ; XI, 176 ; XVI, 305.
- 77 (St.-Baafs-Vijve). *Den couter ter Winde* 1450. — *Mussche kouterkem* 1763. Fl. VIII, 578 ; XI, 73.

- 78 (St.-Eloois-Vijve). *Baillie coutere* 1649. — *Grooten coutere* 1764. Fl. I, 456 ; IV, 1125.
- 79 (Dësselgem). *Brouckcoutere* 1570. — *Lieven Rijmens coutere* 1570. — *Lindecouterken* 1570. — *Malarde coutere* 1570. — *Muelencoutere* 1570. — *Muessche coutere* 1570. — *Oliemolenkouter* 1846. — *Stampkotkouter* 1846. — *Vencoutere* 1517. — *Veijcoutere* 1614. — *Zuenyktcoutere* 1570. — *Zuidgalgekouter* 1846. Fl. II, 829 ; IX, 711, 745 ; X, 11, 827 ; XI, 73, 751 ; XV, 191 ; XVI, 216, 369 ; XVIII, 616, 645.
- 80 (Waregem). *Den Couter* 1639. — *Damcoutere* 1517. — *Hoogekouter* 1907. — *Hooikouter* 1907. — *Huiskouter*. — *Leerde-kouter* 1840. — *Mannekenskouter*. — *Molenkouter*. — *Musschekouter*. — *Paerdenkouter* 1873. — *Stuifkouter* 1906. Fl. III, 93 ; VI, 337, 530, 738, 807 ; VIII, 552, 574 ; IX, 452 ; X, 57, 829 ; XI, 73, 751 ; XII, 221, 795 ; XV, 578.
- 81 (Beveren-bij-Kortrijk). *Beverencoutere* 1570. — *Muelencoutere* 1570. Fl. I, 926 ; X, 827.
- 82 (Deerlijk). *Couter*. — *Cruyskouter*. — *Musschen couter*. — *Roelscouter*. — *Wiericx couterken* 1637. Fl. VIII, 536, 922 ; XI, 72 ; XIII, 652 ; XVII, 513.
- 83 (Vichte). *Kouterken*. Fl. VIII, 568.
- 84 (Kruishoutem). *Zedelgemkauter*. — *Kapellekauter*. — *Ligtenkauter*. — *Groenenwegkauter*. — *Letjeskauterken*. — *Fonteyn kauter*. Popp.
- 85 (Ouwegem). *Kouter*. Popp.
- 88 (Nokere). *Meulekauter*. — *Schaepskouter*. — *Koninginne-kouter*. Popp.
- 89 (Wannegem-Lede). *Ledekouter*. — *Wannegemkouter*. Popp.
- 90 (Huise). *Up den cauter bij de muelene*. — *Up den cauter bij 't gherechte van Huyse*. — *Up den cauter te beke*. — *Up den cauter bij spapen eecke*. — *Royghem cautere* (Landboek 17^e eeuw).
- 91 (MulleM). *Roygemkauter* (gedeeltelijk op Huize en Eine). — *Drijput kauter*. — *Vijverkauter*. — *Kleine Heurnekauter*. Popp.
- 92 (Heurne). *Heurnekouter* (Groote- en Kleine-). — *Molenkauter*. — *Cauterken*. Popp.
- 93 (Ooike). *Peperijkouter*. Guyot. — *Veerkauter*. Popp.
- 95 (Wortegem). *Kouter*. — *Peerdekouter*. Popp.

- 96 (Mooregem). *Mooregemkauter*. — *Betskauter*. Popp.
- 97 (Bevere-bij-Oudenaarde). *Groote kouter*. — *Middelkouter*. — *Zuid- en Noord-Meulenkouter*. — *Oostkouter*. — *Meijaertskouter*. — *Huttegemkouter*. Popp.
- 99 (Welden). *Kouter*. Popp.
- 100 (Nedereename). *Achter Kauterken*. — *Voor Kauterken*. Popp.
- 101 (Eename). *Smeedscoutere* 1350. — *Kauterken*. — *Paerdencouter* (een dorpsplein, vgl. te Gent). PB.
- 102 (Edelare). *Kapellekauter*. Popp.
- 103 (Volkegem). *Keezer kauter*. Popp.
- 105 (Beerlegem). *Oostcouter* 1650. PB. — *Molencauter*. Popp.
106. (Dikkele). *De couter die men heet den grooten berch* 1450. — *Mulencauter* 1450. PB. — *Kauterken*. Popp.
- 107 (Nederzwalmb-Hermelgem). *Swalmkauter*. — *Molencauter*. Popp.
- 108 (St.-Maria-Latem). *Neercauter*. Popp.
- 109 (Paulatem). *Kauterken*. Popp.
- 110 (Hundelgem). *Hundelghem kauter*. Popp.
- 111 (Velzeke-Ruddershove). *Lindecauter*. PB.
- 112 (Elene). *Reictbosch cautere* 1725. PB.
- 113 (Munkzwalm). *Zwalmkauter*. — *Rekegemse kauter*. — *Bergekauter*. — *Molencauter*. Popp.
- 114 (St.-Denijs-Boekel). *Branxcouter* 1400, *Franscouter* 1600. — *Neercouter* 1600. PB.
- 115 (Roorborst). *Borstcouter*. — *Groote- en Kleine Neercouter*. — *Wijckhuiscouter*. Popp.
- 116 (Strippen). *Meyerscouter* 1650. PB.
- 117 (Zottegem). *Grooten cauter* 1654. — *Lettercouter* 1654. PB.
- 119 (St.-Blasius-Boekel). *Kouter*. — *Franscouter* 1650 (ook op St.-Denijs-Boekel). PB.
- 120 (Roozebeke-op-Zwalm). *Roosebeke cauter*. — *Hoogcouter*. — **Coyck huyscouter* (lees : *Wijckhuyscouter*, zie Roorborst). — *Nissegemcouter* (ook op Michelbeke). Popp.
- 121 (St.-Goriks-Oudenhove). *Molencouter* 1350. — *Neercouter* 1600. — *Verreouter* 1350. PB.
- 122 (Erwetegem). *Sompinscouter* 1400. — *Hagelcouter* 1639. — *Neercouter* 1639. PB.
- 124 (St.-Maria-Horebeke). *Hoorebeke kauter*. — *Neerkauter*. — *Hillekauter*. Popp.
- 126 (Michelbeke). *Kouter*. — *Nisseghemkauter*. Popp.
- 127 (St.-Maria-Oudenhove). *Couter ten Beerghe* 1600. PB.
- 128 (Oombergen). *Molencouterken* 1450. PB.

- 130 (Borsbeke). *Molencauter* 1540. PB.
- 131 (Burst). *Brouckcauter* 1650 (gedeelt. op Bambrugge). PB.
- 132 (Leeuwergem). *Couter* 1470. — *Bergkouter*. PB.
- 133 (Herzele). *Bierelingeouter*. — *Dalecouter*. — *Cruyscouter*. — *Lijscouter*. PB.
- 135 (Aaigem). *Boschcauter* 1440. — *Neerdamcouter* 1770. PB.
- 136 (Kerksken). *Zaelcouter* 1400, *Seelcoutere* 1450. PB.
- 137 (Grootenberghe). *Bergcauter* 1600. PB.
- 138 (Woubrechtgem). *De Coutere voer thof* 1412. — *Muelencoutere* 1412. — *Meerschcauter* 1796. PB.
- 140 (St.-Lievens-Essche). *Bauwenscauter* 1600. — *Gijselincx-cauter* 1600. — *Melecauter* 1600. PB.
- 141 (St.-Antelinks). *In de coutre then hake* 1290. — *In de coutre t' Asplar weert* 1290. — *Goodscoutere* 1447. — *'t Cautercken* 1527. PB.
- 142 (Nederhasselt). *Hasseltkouter* (gedeeltelijk op Outer en Okegem). PB.
- 143 (Steenhuize-Wijnhuize). *Lindecouter* 1570. PB.
- 144 (Aspelare). *Doorickcautere* 1600, *Doorentcouter*. PB. (gedeelt. op Outer).
- 145 (Outer). *Hoechcouter* 1455. PB.
- 146 (Haaltert). *Bruelcoutere* 1310. — *Droescouter* 1500. — *Grootcoutere* 1500. — *Cruuscouter* 1440. — *Middelcouter* 1450. PB.
- 147 (Welle). *Zijpe cauter* 1629. PB.
- 148 (Denderleeuw). *Leeuwercoutere* 15^e e. — *Galgecauter* 1530. — *Cruyscauter* 1650. — *Suypencauter* 1700.
- 149 (Iddergem). *Ydderghemschen cauter* 1492, *Ereghemcouter* 1660. — *Lettercauter*. PB. — *Cultura de Bacrehem* 1197.
- 150 (Denderhoutem). *Houtemkouter* (gedeelt. op Iddergem). — *Lettercauter* (id.). — *Seelcauter* (gedeelt. op Kerksken). PB.
- 151 (Okegem). *Muelencouter* 1459. — *Cautercken* 1525. PB.
- 152 (Ninove). *Cultura de Ninive* 1165. — *De coutere vor thof te Rubrouc* 1440. — *Doorencauter* 1630. — *Ghijseghekouter*.
- 153 (Hekelgem). *Hekelgemcouter* 1391. — *Buyckcoutere* (gedeelt. op Teralfene). — *Bellecouter*, *Beldercauter* 1391 (gedeelt. op Esschene en Teralfene). — *Boschcauter* 1812. — *Oluyscoutere* 1391. — *Lettercauter* 1650. — *Meercauter*

1650. — *Meulencouter* 1650. — *Nieuwen cauter* 1650. — *Riquescouter* 1250. — *Weymeerschcauter* 1650.
- 154 (Esschene). *Esschene kouter*. — *Groote- en Kleine Bellekouter*. — *Nieuwenboschkouter*.
- 155 (Teralfene). Gedeeltelijk : *Belle-, Buik-, Lettel- en Meerkouter* (zie Hekelgem).
- 158 (Pamel). *Brede couter* 1356.
- 159 (Strijtem). *Nedercouter* 1400.
- 160 (Borchtlombeek). *De couter* ter galghen 1437. — *Eyckouter* 1636. — *Leeucouter* 1651 (gedeelt. op Denderleeuw). — *Neercouter* 1647 (gedeelt. op Strijtem).
- 161 (Wambeek). *Op den Coutere* 1469.
- 162 (Assche). *Den Asscherschen couter* 1615. — *Bergekouter* 1406. — *Baescouter* 1536, *Boschkouter*. — *Eenode couter* 1530. — *Gheertscouter* 1530. — *Groten couter* 1598. — *Cruyscouter* 1537. — *Lettelkouter*. — *Molencouter* 1539. — *Oicxscouter* 1539. — *Verre couter* 1356. — *Wayenberchcouter* 1563 (gedeelt. op Merchten en Opwijk).
- 163 (Kobbegem). *Gamelghemmer couter* 1650.
- 164 (Hamme). *Cruyscouter* 1356 (gedeelt. op Relegem).
- 165 (Wemmel). *Groote cauter* 1692.
- 166 (Ternat). *Natter couter* 1356. — *Semser couter* 1268. — *Cleenen couter* 1612.
- 169 (Zellik). *Gulden couter* 1377. — *Cruyscouter*. — *Molencouter*. — *Nedercouter*.
- 170 (Relegem). *Redelghemmer couter* 1650 (gedeelt. op Kobbegem). — *Cruyscouter* 1566.
- 171 (St.-Martens-Bodegem). *Broeker couter* 1356.
- 172 (Groot-Bijgaarden). *Wardecouter* 1266. — *Lo couter* 1356.
- 173 (St.-Agatha-Berchem). *Colterken* 1442.
- 175 (Schepdaal). *De Couter* te Middelbroec.
- 177 (Dilbeek). *Dielbeke couter* 1406.
- 178 (Anderlecht). *Anderlecht couter* 1406. — *Hoechcouter* 1356. — *Kempbroeck couter* 1417.
- 178a (St.-Jans-Molenbeek). *Cruyscouter* 1646. — *Spuelcouter* 1406. — *Hoechcouter* 1406 (gedeelt. op Anderlecht). — *Colterken* 1356.
- 179 (Zwevegem). *Couter*. — *Hoogcouter*. — *Melecouter* 1685. — *Kouterken*. Fl. VI, 475 ; VIII, 549, 567, 570 ; X, 403.
- 180 (Ootegem). *Hospitaal couter* 1629. Fl. VI, 560.
- 181 (Ingooigem). *Kouter*. — *Neder couter* 1713. — *Pennyneck*

- coutere* 1713. — *Kouterken*. — *Craijcouterken* 1631. Fl. VIII, 539, 563, 633; XI, 144; XII, 583.
- 182 (Anzegem). *De Cautere* 1566. — *Koningskouter* 1846. — *Maelkouter* 1846. Fl. VIII, 212, 534; IX, 1077.
- 183 (Kaster). *Casterkouter* 1400 (gedeelt. ook op Kerkhove). — *Maelkouter*. — *Neerkouter*. — *Kouterken*. — *Betjens kouterken*. Fl. I, 886; VII, 350; VIII, 564; IX, 176, 1077.
- 184 (Tiegem). *Den Couter* 1906. — *Achterkouter*. — *Caenkouter*. — *Leegenberg kouter*. — *Neder cauter*. — *Het kouterken ten Dale* 1846. — *Het kouterken ten Halendriesch*. Fl. I, 42; VI, 1034; VIII, 551, 568; IX, 382; XI, 145, 176.
- 185 (Waarmaarde). *Waarmaarde kouter* (gedeeltelijk op Kerkhove). — *De kouters*. — *Achterkouter*. — *Boschkouter*. — *Botenkouter*. — *Dijkkouter*. — *Kerke kouter*. — *Maerendrieskouter*. — *Molenkouter*. Fl. I, 42; II, 417, 436; III, 766; VII, 565; VIII, 576; X, 119, 829; XVI, 996.
- 186 (Heestert). *Den Couter* 1760. — *Heestert kouter* 1846. — *Groote kouter* 1846. — *Moen cauter* 1846. Fl. IV, 1071; V, 710; VIII, 537; X, 662.
- 187 (Avelgem). *Dalecouter* 1281. — *Essche cautter* 1632. — *Grooten coutere* 1768. — *Capel coultre* 1768. — *Kelleghem coutter* 1728. — *Kercke coutter* 1632. — *Lie kouter* 1900. — *Meulencoutere*. — *Muncke coutter* 1632. — *Cultura de Reinbrocke* 1281. — *Rugh coutter* 1768. — *Vogelhuis-kouter* 1874. — *Kouterken*. Fl. III, 83; IV, 26, 1124; VII, 112, 146, 480, 565; VIII, 562; IX, 692; X, 826; XI, 57; XIII, 384, 976; XVI, 687.
- 188 (Moen). *Moen coultre* 1760 (strekt zich ook uit op Outrijve, St.-Denijs en Bossuit). — *Abeel cauter* 1842. — *Casteel coultre* 1760. — *Meer coultre* 1760. — *Molen kouter*. — *Neel coultre* 1715. — *Olieberg kouter* 1842. — *Oostkouter*. — *Orveyt kouter* 1760. — *Room kouter* 1831. — *Sluiskouter* 1766. — *Veaux-kouter* 1760. — *West kouter*. Fl. I, 21; VII, 332; X, 292, 662, 828; XI, 744, 970; XI, 1080; XIII, 783; XIV, 897; XVI, 39; XVII, 400.
- 189 (Outrijve). *De Cautere t' Aultryve* 1502. — *De Kouters*. — *Muelencoutere* 1560. — *Oostmeerschkouter* 1846. — *Roomkouter* 1831. Fl. VIII, 574, 578; X, 826; XI, 977; XIII, 783.
- 190 (St.-Denijs). *De Coutere*. — *Bouverie kouter* 1900. — *Buyzeneel-*

- kouter*. — *Joleynkouter*. — *Kercke coutter* 1846. — *Longuecouter*. — *Sluiskouter*. Fl. II, 564, 1136 ; VI, 980 ; VII, 565 ; VIII, 548, 578 ; IX, 866 ; X, 662 ; XIV, 897.
- 191 (Bossuit). *Bossuytkouter* 1846 (strekt zich ook uit op Moen en Outrijve). — *Abeelkouter* (ook op Moen). — *Bergkouter*. — *Galgekouter*. — *Meirkouter*. — *Meersch-kouter*. — *Roomkouter* (ook op Outrijve en Moen). Fl. I, 27, 802 ; II, 435 ; IV, 379 ; X, 292, 323, 662 ; XIII, 783.
- 193a (Orroir). *Chemin de la Couture*. Popp.
- 194 (Kerkhove). *Casterkouter* 1900. — *Kercke coutter* 1846. — *Molenkouter*. — *Neerkouter*. — *Waermaerde kouter* 1846. Fl. VII, 350, 565 ; X, 827 ; XI, 176 ; XVI, 996.
- 194a (Gijzelbrechtegem). *De Coutere* 1455. Fl. VIII, 537.
- 195 (Elsegem). *Kouter*. Popp.
- 197 (Leupegem). *St.-Remeuskauter*. — *Kezerkauter*. Popp.
- 199 (Berchem-bij-Oudenaarde). *Kouter*. — *Kouter van der Donct*. — *Kouter van den Wiele*. PB.
- 201 (Zulzeke). *Speyker couture*. — *Pladdutze kauter*. Popp.
- 202 (Nukerke). *Opperkauter*. Popp.
- 203 (Etikhove). *Boschkauter*. — *Bossenaer kauter*. — *Langkauter*. — *Hoogkauter*. — *Exkauter* (ook op Nukerke). Popp.
- 204 (Maarke-Kerkem). *Keyzer kauter* (vgl. *Keezerkauter* op Volkegem en Leupegem). — *Poelkauter*. — *Maelkauter*. — *Gembroekkauter*. — *Kerkhemkauter*. Popp.
- 206 (Zegelsem). *Herver cauter*. — *Verweete cauter*. — *Laustraete kouter*. Popp.
- 207 (Elst). *Dorre cauter* (ook op Zegelsem). Popp.
- 208 (Nederbrakel). *Hoogkouter*. Popp.
- 209 (St.-Martens-Lierde). *Lierdecauter*. Popp.
- 210 (Opbrakel). *Helle cauter* 1651.
- 214 (St.-Maria-Lierde). *Lierdecauter*. — *Lust kauter*. — *Gaever kauter*. — *Roeskauter*. — *Liedtskauter*. Popp.
- 2 15 (Hemelveerdegem). *Doornickxcauter*. — *Lutsecauter* (ook op Lierde). — *Molencauter*. — *Palingcauter*. Popp.
- 216 (Deftinge). *Groot kauter*. — *Letter kauter*. — *Heikauter*. — *Lindekauter*. — *Vijverkauter*. — *Kauterken*. Popp.
- 220 (Appelterre-Eichem). *Neercouter* 1521. — *Wilderkouter*. PB.
- 228a (Onkerzele). *Maldruytcouter*.
- 229 (Goeferdinge). *Doorekenscauter* 1600. — *Vliercauter* 1600. PB.
- 230 (Overboelare). *Boelaercouter* 1600 (strekte zich ook uit op

- Goeferdinge en Nederboelare). — *Duutschcoutere* 1480
(ook op Goeferdinge). — *Eexkenscouter* 1600. PB.
- 231 (Moerbeke). *Atenbeke coutere* 1500. — *Williger couter* 1700. PB.
- 232 (Galmaarden). *Rooden cautere* 1603.
- 235 (Denderwindeke). *Meercautere*. — *Caelcouter*. PB.
- 238 (St.-Kwintens-Lennik). *Meercoutere* 1650. — *Cruuscoutere*
1356. — *Mansborrecoutere* 15^e e. — *IJseringhe coutr*
15^e e.
- 239 (Gooik). *Goyker coutere* 1406. — *Molen cauter* 1728. — *Groubbe-*
cauter 1728. — *Boomkenscouter* 1760.
- 240 (Leerbeek). *Mullencauter* 1767.
- 241 (Vollezele). *Reepinghe cauter* 1674. — *Spieringhen cauter* 1644.
- 242 (Oetingen). *Bosch cauter* 1705. — *Merecauter* 1741.
- 243 (Kester). *Rinscaultere* 1623.
- 244 (Pepingen). *Bokscauter* 1349. — *Merecouter* 1356. — *Molen-*
kouter. — *Nedercoutere* 1668. — *Kolterken*.
- 245 (St.-Martens-Lennik). *Bakercoutere* 1356. — *De Coutere boven*
Zibbeke 1356. — *Plankencoutere* 1375. — *Wijngaert-*
couter 1710.
- 250 (St.-Pieters-Leeuw). *Hoghe coutere* 1356. — *Neercoutere* 1526.
— *Zoender coutere* 1300. — *Colterken* 1700.
- 265 (Ronse). *Ronsch cauter*. — *Grooten-, Kleynen cauter*. — *Kraeyen-*
cauter. — *Paepe cauter*. — *Schelde cauter*. — *Stock*
cauter. — *Culle cauter*. — *Biest cauter*. — *Kleyne- en*
groote var cauter. — *Backereel cauter*. — *Kapelle cauter*.
— *Quake cauter*. — *Cleyn- en grote cauterken*. — *Camp*
cauter. Popp.
- 271 (Viane). *Hoogcautere* 1490. — *Vivercautere* 1490. PB.
- 273 (St.-Pieters-Kapelle). *Moelencouterken* 1609. — *Groote- en*
Cleyne Moninxcoutre 1770. — *'t Steene couterken* 1609.
- 274 (Tollembeek). *Tollembeekkouter* (Hooge- en Neer-). — *Bave-*
coutre 1609. — *Bosch kouter* (Groote- en Kleine-). —
's Ammanskouter. — *Ketelkouter*. — *Merckecauter* 1575.
— *Mottinghencauter* 1575. — *Nemerken kouter*. —
Scheebeekkouter. — *Vroencauter* 1575. — *Zwanekouter*.
M. Peremans, Geschiedenis van Tollembeek.
- 274a (Herfelingen). *Vynecauter* 1575.
- 275 (Herne). *Hernekouter* (Groote- en Kleine-). — *Hellingen-*
kouter. — *Rankhovekouter*. — *Smeyersmarkkouter*. —
Hellekouter (Groote- en Kleine-). — *Assembecq kouter*.
— *Beekkouter*. — *Herenbeke kouter*. — *Kerkwegkouter*.

- *Bieze Hernekouter.* — *Elzekouter.* — *Meerkouter.* — *Molenkouter.* — *Kouterken.* (Mededeeling van Dr. R. Billiet.)
- 276 (Heikruis). *Heikruiskouter.* — *Gaylinckcauter.* — *Vernietcauter.*
- 279 (St.-Renelde). *Apcoutere* 1447. — *Doornecoutere* 1447. — *Op de cauter Valenvaut* 1717. — *Couturelle* 1716.
- 282 (Lettelingen). *Den couter* 1609.
- 285 (Beert). *Beertkouter* (grootendeels op Halle). — *Hoogkouter.* — *Broekkouter* (gedeeltelijk op Bellingen en Pepingen). — *Merekouter* (gedeelt. op Pepingen).
- 286 (Halle). *Hallecoutere.* — *Beertkouter.* — *Biezekouter.* — *Aveelkouter.* — *Kolder.*
- 287 (Buizingen). *Boddekenskauter* 1480. — *Willemscauter* 1480.
- 289 (Dworp). *Hoghe couter* 1356. — *Willemscoutere* 1547 (ook op Buizingen).

(Vak P).

- 3 (Beigem). *Beigemkouter.* — *Obbergekouter.*
- 16 (Haacht). *Coutere* 1320.
- 18 (Kampenhout). *Kouter.* — *De coutere van Wilre* 1437.
- 18a (Berg). *Grooten coutere* 1501.
- 25 (Aarschot). *Kouter.*
- 36 (Nieuwrode). *Kouterheide.* Popp.
- 48 (Halen). *Tot Zelck op den Cauter* 1787.
- 59 (Strombeek-Bever). *Lascauter* 1650.
- 60 (Neder-Overheembeek). *Landscautere* 1456 (gedeelt. op Strombeek). — *Wannecoutere* 1300 (gedeelt. op Laken).
- 64 (Laken). *Kerchofcautere* 1388. — *Rijpelcauter* 1650. — *Wannecoutere* 1300.
- 65a (Schaarbeek). *Op de coutere die men heet ter delt* 1356.
- 65c (Elsene). *GANZE couter.* — *Overbroeckcautere* 1240. Van Loey, Pl.n. v. Elsene.
- 67 (St.-Pieters-Woluwe). *Groote kouter.* — *Boschkouter.*
- 68 (St.-Lambrechts-Woluwe). *Boschcoutere* 1356 (gedeelt. op St.-Pieters-Woluwe en Wezembeek).
- 69 (Wezembeek-Oppem). *Boschkouter.*
- 70 (Steenokkerzeel). *Hoge coutere* 1356. — *De coutere t' edinghen wert.* — *De coutere ter lo wert* 1356.
- 73 (Erps-Kwerps). *Quaderebbe coutere* 1406.

- 77 (Everberg). *Hooge kouter* 1686, waarin : *overste coutere* 1470 en *grooten cauter* 1510. — *Lage kouter*, waarin : *cleynen cauter* 1601, *nedersten couter* 1474 en *iersten cauter* 1599. Meded. van F. Maes.
- 79 (Bertem). *Kouter* 1559. F. Maes.
- 80 (Vossem). *Ter Munt cauter*. Popp.
- 81 (Leefdaal). *Raffelbergkouter* 1775.
- 84 (Herent). *Coutere* 1506.
- 95 (Binkom). *Kouter*. Popp.
- 96a (Meensel-Kiezegem). *Couter* 1440.
- 98 (Kersbeek-Miskom). *Couter* 1684.
- 101 (Kerkom). *Kouter gracht*.
- 103 (Roosbeek). *Groote-, Kleine kouter*.
- 104 (Vissenaken). *Kouter*.
- 107 (Geetbets). *Daelcouter* 1608.
- 107a (Rummen). *Cauter* 1564. — *Cautervelt* 1460. — *Kauterdriesch*.
- 110 (Neerlinter). *Roelkouter*.
- 111 (Drieslinter). *Meerkouter*.
- 122 (Ukkel). *Moertcoutere* 1415. — *Molecoutere* 1447. Van Loey, Pl.n. van Ukkel.
- 124 (Oudergem). *Kouter*.
- 127 (Tervuren). *Ravensteinkouter*. — *Rotselaarkouter*.
- 129 (Neerijsche). *Saertcouter* 1309.
- 131 (Huldenberg). *De Coutere van Huldenbergh* 1356.
- 135 (Ottenburg). *Kouter*.
- 136 (Blanden). *Kouter*.
- 144 (Kumtich). *Groote Kouter* 1442. — *Couterken* 1470.
- 145 (Tienen). *Kouterken*.
- 147 (Oplinter). *Kleine kouter*.
- 148 (Meldert). *Grooten cauter* 1510. — *Cleyn couter* 1582.
- 149 (Oorbeek). *Hoochcauter* 1582.
- 150 (Hakendover). *Den cauter* 1701. — *Den cleynen cauter* 1686.
- 152 (Hoegaarden). *Cauterhof* 1582.
- 154 (Outgaarden). *Kouterken*.
- 155 (Goetsenhoven). *Kouter*. — *Kouterveld*.
- 157a. (Wommersom). *Groote- en Kleine Geetkouter*.
- 158 (Heelen-Bosch). *Boschcoutere* 1352.
- 162 (Eliksem). *Den boxberchcauter* 1570.
- 164 (Neerhespen). *Daelcouter* 1600.
- 166 (Ezemaal). *Cauterken* 1654.
- 168 (Neerwinden). *Kleine kouter*.

- 171 (Landen). *Braakkouter* (uitgestrekte landerij gelegen tusschen de dorpen Landen, Rumsdorp, Neerwinden, Laar, Neerheilisse, Opheilisse, Lijsmeel, Lijsem, Raats-hoven en Overwinden). — *Roostkouter*.
- 174 (Velm). *Den Caüter gen. den Héycäüter* 1529. — *Cleyn caüterken bij Wivelcoven*. UP.
- 175 (Gingelom). *Kulter*.
- 198 (St.-Genesius-Rode). *Kouterhoek*.
- 211 (Waasmont). *Cleynen coutere* 1547.
- 213 (Niel-bij-St.-Truiden). *Kulter*. — *Versencouter*. UP.
- 218 (Borloo). *Heyecouter*. UP.
- 225 (Korsworm). *Kulterken*.
-